COMMENTARII HISTORICI DUO.
hactenus inediti:

ALTER

DE REGIBUS VETUSTIS NORVAGICIS,

Alter,

DE PROFECTIONE DANORUM IN TERRAM SANCTAM circa annum M.CLXXXV susceptam, eodem tempore ab incerto autore conscriptus:

Cura olim & opera *Viri Clarissimi*,

IOHANNIS KIRCHMANNI, LUBEC.

Nunc primum editi, ab hujûs Nepote

BERNH. CASP. KIRCHMANNO. J.U.D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AMSTELODAMI
Apud JANSONIO WAESBERGIOS. 1684

POLYBIUS Lib. III. Hist.

Nequaquam succensendum est antiquis rerum gestarum scriptoribus, si quid vel omiserint, vel deliquerint. Quin potius, quod talibus temporibus investigare aliquid potuerunt, laudandi sunt.

LIVIUS Decad. I. Lib. V.

In rebus antiquis, si quæ similia Veri sunt, pro veris accipiantur, satis habeam.

C. PLINIUS, Epist. VIII. Lib. V.

Orationi & carmini est parva gratia, nisi eloquentia est summa: Historia quoquo modo scripta, delectat. *Sunt enim homines natura curiosi, & qualibet nuda rerum cognitione capiuntur.*

FRID. LINDENBROGIUS, præfat. in JORNANDEM.

In tanta veterum scriptorum, qui res gestas majorum nostrorum literis tradiderunt, raritate, omnino necessum est, eos pro bonis ut habeamus, qui minus sunt mali.

COMMENTARIUS
Prior
HISTORICUS,
DE REGIBUS VETUSTIS NORVAGICIS,

Ducentorum circiter annorum res gestas complectens

à

THEODORICO

Monacho Nidrosiensi, ante quingentos annos conscriptus,

Opera olim & cura *Viri Cl.*

IOH. KIRCHMANNI, *Lubec.* ex manuss. Bibliothecæ *Lubecensis* protractus, nunc primum editus ab hujus Nepote

B. C. KIRCHMANNO.

SERENISSIMO,
PER DANIAM NORVAGIAMQUE REGNATURO
PRINCIPI
FRIDERICO,
VITAM, ET FELICISSIMA, IN QUÆ NATUS EST, REGNORUM IMPERIA!

AGnoſciſne omen, PRINCIPUM SERENISSIME, dum ad te primum iſta hactenus inedita vetuſtæ hiſtoriæ Borealis monumenta, non ſine ſubmiſſæ devotionis veneratione, ultro properant? Et agnoſces, REGUM illa, & ſeriem aliquam, & res geſtas, profectioneſque quas tunc credebant religioſas, ex facultate & genio iſtius, quo ſcripta ſunt, temporis, pandere conantur: à quibus quidem REGIBUS quæ regnatæ funt ditiones, Tua olim ſceptra ſunt deveneraturæ. Nec erubeſcenda quidem

TIBI reberis ista supra NORMANNOS tuos Imperia: illæ gentes sunt, quæ formidandæ olim potissimis terrarum orbis, Europæ certè Asiæque fuerunt partibus: quarum sedes, veluti *officina* quædam *& Vagina fortissimarum nationum* habebatur: (*Jornandes, de rebus Geticis* fol: 83.ex edit. *Lindenbr*:) De quibus *Dudonis* autoris vetusti verba laudat *Camdenus* (*Britan.* fol. 82.) *Dani è Scantza, velut examen apum è canistro,* (alveari) *& gladius è vagina, diversitate multimoda, prosiluerunt*: quas *Nicephorus*, scriptor Historiæ Eccles. Sec. XIV. *imbrium procellis & fulminibus* comparat: *quæ ex Septentrione suo, in terrorem & pœnam divinitus aliis terris fuerint immissæ*: quorum populorum incursionibus & violentia, *Britannia* per ducentos annos gravissime afflictata: tandemque à *Suenone*, *Canuti Magni* trium regnorum, *Daniæ* scilicet, *Angliæ* & *Norvagiæ* Regis patre, circa annum CH.IↃCCCXCI. victo fugatoque *Edelredo*, Anglo-Saxonum Rege, tota fuit subjugata. *Cambdenus* hæc commemorat: (*Britan*: fol: 84) cum circa annum CH: IↃCCC. *Ecberti* I. Occidentalium *Anglo-Saxonum* Regis tempore, *Angliæ* littora ab iisdem primo fuissent infestata: quorum vim sævitiamque ut vel placarent, vel sub-

ſubſiſterent *Angli*, peculiare tributi genus, per univerſas ſuas ditiones, tempore ejus, quem diximus, *Edelredi* corrogatum fuit *Danegeldum* inde nominatum. (*Danigeldum Dangeldum & Danegeld*, etiam ſimpliciter *Geldum* & *Geltum*, tributum *Angliæ* indictum, aut ad pacandos aut arcendos *Danos* : *Sævientibus enim per Angliam Danis, & de regno fortiter dimicantibus, Edelredus Rex, in extremas adductus anguſtias, multa librarum millia impendit, ut relicta Anglia, domi ſe in poſterum continerent. Hi nihilominus prædas undiquaque agunt, & puſillanimum Regem (Ethelredum) continuis tributis decoquunt miſerrime.* Spelmann. *Gloſ:* fol: 199. qui etiam fol: 200. ſummam nomine *Danengeldici* tributi ab an: 991. ad an: 1014. collegit, 167000 librarum. Et fol: 313. *Gloſ. Geldum* ſcribit, pro *Danegeldo*, eſt tributum quod ſingulis villis (Anglice *Hidis*) tempore Anglo-Saxonum Nortſ: imponebatur, quod Anglo-Normanni *Taxam* & *Tallagium* appellabant. Et *Cambdenus* ex legibus antiquis Anglo-Saxonicis (fol: 83 *Britan:*) *Danigeldum*, annuatim reddi, duodecim ſcilicet denarios ex unaquaque *hida* totius patriæ &c: Et *Gloſſarium du Freſne*, ex *Ioh: Bromptone* ſcriptore vetuſto Anglicano, Tom. 11. fol. 7.

Danegeld eſt tallagium, datum *Danis* nempe tres denarii de qualibet *bovata* terræ. Ut ita *Bovata terræ*, vox iſtius ætatis, pars fuerit *Hidarum*. Vide idem *Gloſs*. Tom. 1. fol: 597. *Hujus* autem tributi onere Anglos poſtea levatos fuiſſe ab *Eduardo Sancto*, ſeu *Confeſſore*, *Ethelredi* filio, anno XXXVIII. ex quo à patre illud fuerat impoſitum: cum ſcilicet Rex pius dæmones lætabundos ſuper acervum collectitiæ iſtius pecuniæ & tripudiantes vidiſſet, idem du *Freſne* ex *Ingulfo* refert. Tom. II: fol. 8. Formam & typum hujus nummi, in quo perſolvendum fuit id tributum, videre licet in vita *Alfredi*, nuper à *Spelmanno* edita. Quam in *Gallia*, *Celtica* imprimis & *Belgica*, iſta deſævierit procella, illorum ſequentiumque temporum ſcriptores, non ſine horrore legentium commemorant. Vid. *Ubbo Emm.* Hiſt. Friſ. Lib. V. *Aimonius* de geſtis Francorum lib. IV. *Crantz. Norv.* lib. II. Et jam *Iuſtini* Imp. ævo circa annum CHR: IↃLXX. ſub nomine iidem *Wickingorum*, claſſibus ſuis Gallicana littora aſſultaverunt. Ita *Camdenus*, *Britan.* fol: 82. *Circa annum ſalutis* 570. *Galliam vaſtare cœperant*, Wikingi *dicti*: *Wikinga enim Saxonica lingua* piratam *denotat* &c. Quæ *Cambdeni* verba laudat & *Ol: Wormius in movum.*

Dan:

Dan: & vocabulum *Vikingorum* derivat à voce Saxonica *Wigh*. i. e. à ſinu maris, in quibus piraticam exercentes credit delituiſſe, ad inſidias prӕternavigantibus ſtruendas. Vid: *Steph. Stephanii Not. ad Saxonis Grammat.* fol. 152. Et piraticam quidem, inter licita olim fuiſſe habita, vel ex hoc ipſo *Saxone Grammatico*, videre eſt, qui lib. III. *Hiſtor.* fol: 48. de *Hornvendillo*, Jutiӕ Regulo, commemorat, hunc per ſummam gloriam piraticӕ incubuiſſe: adeo ut *Collerus*, Rex *Norvagiӕ*, operum & famӕ illius gloria permotus, decorum ſibi fore crediderit, iſtam gloriam ejus ӕmulari obſcurareque &c: Et ita jam de fortiſſimis Germanis Tacitus: *non arare terram aut annum exſpectare, tam facile perſuaſeris, quam vocare hoſtem & vulnera mereri. Pigrum quin & iners videtur, ſudore acquirere quod poſſis ſanguine mereri.* Imprimis autem circa tempora *Caroli* M. ille Normannicarum claſſium turbo Galliӕ vehementiſſimè cœpit incumbere: quӕ poſtea *Ligeris Sequanaque* oſtiis invectӕ, immanem in modum ſunt degraſſatӕ: quin & aliquando *Gaditano* ſuperato ſinu, adverſo *Rhodano Valentiam* uſque penetrarunt: tandemque eò hӕc vis invaluit, ut tempore *Caroli Craſſi*, ſeu *Simplicis*, *Caroli M.* pronepotis, *Rol-*

lo & ipſe ex ſtirpe oriundus Normannica, fortiſſimis coactis copiis, *Angliam* primo, inde *Belgium* & *Friſiam* depopulatus: poſtea Sequanam invectus, *Rotomagoque* occupata, & ferro flammaque vicinis evaſtatis, *Pariſios* longa obſidione fatigaverit, nec compeſci prius potuerit, quam Neuſtriam, *Galliæ Celticæ* partem, Carolo extorſiſſet: qui & eidem filiam *Giſlam*, ſecundum alios *Gillam* aut *Ægidiam*, in uxorem collocavit, ex quo *Rollone*, à ſacræ immerſionis ritu, quo eccleſiæ CHRISTI fuit aſſcriptus *Roberto* nominato, Ducum *Normannicorum* in Gallia origo eſt. (Lepidum eſt; quod de hoc ipſo Rollone referunt ſcriptores, cum in foidum is accepturus eſſet *Neuſtriam à Carolo* ſocero, moneretur que à circumſtantibus, ut ex more ejus gentis ætatisque, Regi pedem deoſcularetur, aſpernatum id officii, Saxonica reſpondiſſe lingua: (*ne by Gott*) *non per Deum*, ſe id facturum, inde & ipſum & comites, etiam poſtea *Bigodios* fuiſſe cognominatos Ita *Cambdenus* ex codice vetuſto M. S. *Carolus Stultus dedit Normanniam Rolloni, cum filia ſua Giſla: cumque comites illum admonerent, ut pedem Regis in acceptione tanti beneficii oſcularetur, linguâ Anglicâ reſpondit (Ne ſe by God:) quod interpretatur: Non*

per-

per Deum. Rex vero & sui illum deridentes, illum vocaverunt Bigod, unde Normanni adhuc vocantur Bigodti. Britan. fol: 95. Addunt alii, eundem *Rollonem*, detrectantem in genua procumbere, manu tamen prehensum pedem Regis ad osculum sustulisse, quo factum, ut Rex retro cum sedili, non sine risu circum stantium, fuerit prolapsus. *Micræl. Synt. Hist. Pol* fol. 586.

Ex ista Normannicæ gentis propagine, postea sub excessum *Ottonis* III. Imp: & initia *Henrici* II. *Tancredus* ab *Rollone*, uti quidam putant, quintus, cum manu fortissima Normann; ad stipendia contra *Saracenos* facienda, in *Italiam* profectus, ibidem in Apulià, captis oppidis aliquot, consedit: cujus filius *Rogerius*, ejectis ex Sicilia Saracenis, Comitis primo Siciliæ meruit titulos: & Nepos ejusdem *Rogerius* II. Siciliæ Apuliâ, Calabriâ, Capuaq; junctis, Siciliæ Italiæque Regis titulos usurpavit: postea tamen rogatu Pontificis, Italiæ Regis titulo abstinuit: *Regem se Siciliæ, Ducem Apuliæ & Calabriæ, Principem Capuæ, Neapolis, Salerni, & Amalfis Dominum*, se appellari contentus. *Sigonius*, & ex hoc *Micrælius*. Ex eadem stirpe, *Guilielmus Conquestor*, sive *Nothus* (quia *Roberti* VI. Norm. Ducis ex puella rustica filius)

VI. à Rollone Normanniæ Dux, an. CHR. CIↃLVII. trajecta in Angliam classe, victo occisoque *Haraldo* II. ultimo ibidem Anglo-Saxonum Rege (sororem hic *Conquestoris* repudiaverat.) regnum illud sibi posterisque asseruit: novisque legibus ordinavit, primusque regni insignia *tres Leones* jubatos, in parma depictos sumpsit. Ex cujus posteris *Richardus* I. & ipse Angliæ Rex, dictus *Cor leonis* an. CH. CIↃCXCI cum quinque equitum & XXX. peditum millibus in Palæstinam profectus, Cypri regnum Saracenis eripuit, Regis Hierosolymitani jus & titulos meruit. De quibus in Terram Sanctam expeditionibus, videri possunt *Gesta Dei per Francos* amplissimo Volumine edita Hanoviæ. an. CIↃIↃCXI.

Sed quò me gloriosa Normannicæ stirpis abripit memoria? Et nolim, PRINCIPUM SERENISS. ita patientia abuti tua (quamvis qui generosi Tibi sanguinis impetus est, gentis tuæ laudes non possit non gratum esse acroama) ut prolixius commemorem, quæ ab istis Normannis Tuis etiam alibi gloriose patrata: Quam illi jam ab anno CH: IↃCCCXXX ad an. CIↃCLXX. per Hiberniam late regnaverint (*Ostmanni* ibidem dicti:) nam ab ortu loco

po

positi sunt; *Horn. Arca Noæ* fol 218. uti contra Norvagis Irlandi Anglique *Westmanni* nominati: *Boxhorn. Hist.* Universali. fol. 489. & ipsis Normannis *Nortludorum* nomen datum fuit, de quo vid. *Cambd. Brit.* fol: 648. *Horn. Arc. N.* 218.

Quam ab illis ex Norvagia *Islandiæ* primum incolæ dati sint & religio, annum circa CHR: IↃCCCLXX tempore Regis *Haraldi Harfageri*: quæ ab iisdem sobole paulatim impleta numerosa, per *Reppagogos*, seu Optimates suos, primo gubernata, tandem in Regum Norvagorum jura concessit, apud *Arngrimum Ionam* in historia Patriæ legere est.

Non possum non hæc concludere verbis laudatissimi *Cambdeni Brit*: fol: 95. quæ sunt: *Quantum virtute bellica præstiterint Normanni, alii dixerint: mihi satis sit dixisse, quod inter bellicosissimas gentes positi, non obsequiis, sed armis semper tuti fuerint: & nobilissima regna in Anglia & Scotia constituerint.* Ubi idem laudat verba *Rogeri Hovedeni*, scriptoris vetusti Angli, qui an: CHR: 1204. floruit: *audax Francia, Normannorum militiam experta delituit; ferox Anglia, captiva succubuit; dives Appulia sortita refloruit; Hierosolyma famosa, & insignis Antiochia, se utraque supposuit.*

Et ab isto *Haraldo Harfagero*, seu *Pulchricomo*,

ſeries continua Regum Norvagiçorum deſcendit, ad *Olavum* uſque *Haguini*, ultimi Norvag: Regis ex *Margareta* Danica, filium quæ quidem *Semiramidis Danicæ* inclyta nomine, Haguino nupta, circa an: 1388 Daniæ Sueciam, Norvagiamque conjunxit, & fœdere *Calmarienſi* an: 1394. inter Danos Suecosque convenit, ut per vices ex ipſis Rex eligeretur. Sed Suecis poſtea querentibus de fœdere iſto læſo, & *Kanuti* filium Carolum eligentibus: Dani *Chriſtianum* I. *Oldenburg*: an: 1448. elegerunt.

CHRISTIANUM illum, cum Tibi PRINCIPUM GENEROSISSIME, hic nomino, ſcio quam REGIUM Tibi incaleſcat SANGUEM, quam mamilla Tibi generoſe ſaliat læva, quàm nominis iſtius Tibi ſancta ſit memoria. Stirps illa Tua eſt: ille, *Wittekindi*, ultimi Saxonum Regis, qui quater & vicies cum *Carolo* M. acie congreſſus, tandem Imperatori obſequia & CHRISTO corda & ditiones religioſus dedit. Hujus ſtirps glorioſa, CHRISTIANUS, Oldenburgenſis, Tuus, PRINCEPS, ſanguis eſt: ille inquam, qui an. CHR: 1448. Daniæ Norvagiæque imperia gubernanda ſuſcepit: pulſoque à Suecis *Karolo*, *Kanuti filio*, per ſeptennium etiam Suecici regni

regni imperia tractavit: qui Holsatiam primus sub Ducatus titulo ab Imp: *Friderico* III. & ab eodem jus in *Dithmarsos* obtinuit: Musasque & artes Rege dignas Academiæ Hafniensi primus induxit.

Sume TIBI, PRINCEPS SERENISSIME, pares ad virtutem, ad immortalia facta, animos: imple ista majorum Tuorum, etiam PATERNA, gloriosa nomina: sis CHRISTIANUS: sceptra tua, quum capesses, CHRISTO subjice: religionem sanctissime tuere: patrocinare cordatus justitiæ, & refugam extorremque terris, ad tuas sapienter revoca; *sine qua quid Regna sunt nisi magna latrocinia* (*Aug:* IV. *de Civ: D.*) imple etiam tua, PRINCEPS DESIDERATISSIME, nomina: sis FRIDERICUS!

Tu civem, patremque geras, tu consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, sed publica damna.

Omnium Somnos, tua olim vigilantia defendet; omnium otium, tuus labor; omnium delicias, tua industria; omnium vacationem, tua occupatio. (*Sen: ad* Polyb:) Sint in Te, PRINCIPUM OPTIME, & felici nomine tuo, bonis artibus & sapientiæ veræ, à barbaro incestatæ seculo, suum olim præsidium & ornamenta: & quod

futuro

futuro jam nunc ista desideranti promittas tempori per Historias, imprimis veteres, ire ne recusa: *ibi reperies sine labore, quæ alii cum labore collegerunt: illinc hauries & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conversiones: mundi hujus instabilitatem, & imperiorum præcipites casus. Et ut verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia: quorum illa fugies, ne in divinæ justitiæ manus incidas; hæc amplecteris, ut præmiis, quæ ea comitantur, potiaris*

Quæ quidem verba, non plebeia, sed *Basilii* Imperatoris, ad *Leonem* filium, Principem futurum, tibi scripta reberis, PRINCIPUM OPTIME; & ita sapienter te reri ostendes, si etiam hæc ipsa vetustæ ætatis, ad majorum Tuorum gloriam pertinentia monumenta, ista manu, qua sceptra olim feliciter, & ad publica desideria, gesturus es, clementer susceperis.

Slesvigæ, mense Octobr. an. CIↃ IↃC XXCIII.

SERENITATIS VESTRÆ

Subjectissimus cliens
& servus

Bernh. Casp. Kirchmann.

PROLOGUS

THEODRICI MONACHI

in Ecclesiastica Historia

NORWAGIENSIUM

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Domino & Patri suo, viro Reverendissimo Augustino Nidrosiensi *Archiepiscopo* Theodricus *humilis peccator debitæ servitutis subjectionem & orationum suffragia.*

(In Catalogo Archipiscoporum Nidrosiensium dicitur, *Ostenus* est secundus in ordine, vixitq; Anno Christ. 1160.)

Operæ pretium duxi, *Vir Illustrissime*, pauca hæc de Antiquitate Regum *Norwagiensium* breviter annotare, & prout sagaciter perquirere potuimus ab eis, penes quos horum memoria præcipue vigere creditur, quos nos *Islendingos* vocamus, qui hæc in suis antiquis carminibus percelebrata recolunt. Et quia pene nulla natio est tam rudis & inculta quæ non aliqua monumenta suorum antecessorum ad posteros transmiserit, dignum putavi hæc, pauca licet majorum nostrorum memoriæ posteritatis tradere. Sed quia constat nullam ratam regalis stemmatis successionem in hac terra

Islandi. diligentissimi in notandis patriæ rebus. (De Carminibus. vet. L. in dieb. ad *Warnefrid* 83.86. p.)

Initium hujus historiæ, à temporibus *Haraldi Pulchrecomati*.

* extitisse ante *Haraldi Pulchre-comati* tempora, ab ipso exordium fecimus: Non quia dubitaverim, etiam ante ejus ætatem fuisse in hac terra viros secundum præsens seculum probitate conspicuos, *quos nimirum*, ut ait *Boëtius*, *clarissimos suis temporibus viros scriptorum inops delevit opinio*. Ad quod probandum testes ciebo idoneos. *Hugo*, bonæ memoriæ, canonicus *Sancti Victoris Parisiis* vir undecunque doctissimus, ita meminit gentis nostræ in Chronica sua: *Northmanni*, inquit, *de Scythia inferiori*, illam procul dubio volens intelligi superiorem, quam nos *Suethiam* appellamus, *egressi classe advecti in Gallias, intrantesque per Sequanam fluvium omnia depopulati sunt ferro & flamma*. *Sigibertus* quoque *Gyemblacensis* Monachus, in Chronica sua ita scribit: *Northmanni*, inquit, *Aquilonaris gens atrocissima advecti in Gallias cum longis navibus intraverunt Ligerim fluvium & Thurones usque pervenerunt omnia vastantes*. Liquet itaque, Virorum optime, ex his fuisse etiam ante tempora *Haraldi* in hac terra in bellicis rebus potentes viros; sed, ut diximus, illorum memoriam scriptorum inopia delevit. Veritatis verò sinceritas in hac nostra narratione ad illos omnimodo referenda est, quorum relatione hæc annotavimus: quia nos non visa, sed audita conscripsimus. * Digressiones etiam more antiquorum Chro-

Scythia superior, est *Suecia*.

Hæc iisdē verbis non extant apud *Sigebertum*; quæ tamen eadem ferè tradit in Actis ann 853 Videndus & *Baronius* tomo x. eod. anno.

Ex aliorum fide, hæc esse scripta.

* (Vide cap. 34.)

Chronographorum non inutiles, ut arbitramur, ad delectandum animum Lectoris locis competentibus adjunximus. Vestræ igitur *Excellentiæ* potissimùm præsentem schedulam examinandam misimus, cujus peritiæ certissimæ scimus nec ad resecanda superflua quicquam affore; nec benivolentiæ ad ea quæ rectè prolata sunt, comprobanda. Omnipotens Deus, custodiat Sanctitatem vestram, longo tempore incolumem, Ecclesiæ suæ Sanctæ! Vale.

Explicit Prologus

Incipiunt Capitula ſequentis Opuſculi.

Expliciunt Capitula.

Incipit historia ejusdem De Antiquitate Regum Norwagiensium.

Cap. I. *De Haraldo Pulchre-comato.*

Haraldi regnum.

(a *Arngrimus* hunc *Haraldum* facit tertium Monarchiæ *Norwegicæ* instauratorem. p. 3.)

(b) *Arngrimus* mortuum ait *A.* 932. p. 103. l. 1. c. 10.

Islandi diligentissimi in rebus patriæ investigandis.

ANno ab Incarnatione Domini millesimo quinquagesimo secundo, regnavit (a) *Haraldus Pulchrè-comatus*, filius *Halfdan Nigri*. Hic primum expulit omnes Regulos, & solus obtinuit regnum totius *Norwagiæ* annis septuaginta & defunctus(b) est.

Hunc numerum annorum Domini, investigatum, prout diligentissimè potuimus, ab illis, quos nos vulgato nomine *Islendingas* vocamus, in hoc loco posuimus: quos constat sine ulla dubitatione præ omnibus Aquilonaribus populis in hujusmodi semper & peritiores & curiosiores extitisse. Sed quia valde difficile est in hisce, ad liquidum veritatem comprehendere, maximè ubi nulla opitulatur scriptorum auctoritas, istum numerum nullo modo volumus præjudicare certiori, si reperiri valet, considerantes illud Apostoli ad Timotheum: *Genealogias & infinitas quæstiones devita.* Et alibi: *Si quis contentiosus est, nos hujusmodi consuetudinem non habemus.*

Cap. II.

De Erico, filio ejus.

Haraldo successit filius ejus, Ericus nomine: qui ex eo quod fratres occidit, cognomen traxit *Fratrum interfector*. Prædictus verò *Haraldus* miserat unum ex filiis suis *Halstano*, Regi Anglorum, *Hocon* nomine, ut nutriretur & disceret morem gentis: quem *Norwagienses* revocaverunt propter crudelitatem fratris, & præcipuè uxoris ejus *Gunnildar*, & constituerunt sibi regem. Ipse verò Ericus ad *Angliam* navigavit, & à Rege honorificè susceptus, ibidem diem obiit. Iste annis tribus regnavit, quorum duos solus, tertium cum fratre.

Ericus, Haraldi fil, fratrum interfector.

(Hic *Halstanus* obiit Ao. 942. cum regnasset annos 16. tempore *Othonis* 1.)

Erico abdicato, filius *Hocon* surrogatur in regnum *Norvag.*

Cap. III.

De Inventoribus Islandiæ.

Regno *Haraldi* nono, velut quidam putant, decimo, navigaverunt mercatores quidam ad insulas, quas nos *Pharias* vocamus, ibique tempestate correpti multum diuque fatigati per Oceanum tandem appulsi sunt ad quandam terram valde remotam, quam quidam arbitrantur esse *Thule* *insu-

Islandiæ; quando inventa sit

Phariæ insulæ:

*(*Pharias Insulas*: *Arngrimus Ionas* lib. 1. Rer. *Island.* c. 1. vocat insulas *Farenses*, ab ovium multitudine, *Fareyar* vulgo appellatas: & primum earum inventorem vocat *Naddocum*, piratam, qui nomen huic insulæ indiderit *Snælandiæ*, i. e. terræ Nivosæ. Vid. de his dissertatio *Theod. Thorlacii* Hola-Islandi, de *Islandia*. §. 22.) * Hanc opinionem refutat *Angrimus Ionas* lib. 1. c. 1. De *Rebus Islandorum*. cum *Angrimo* faciunt *Appianus*, *Ortelius*, *Maginus Frisius* &c credunt esse *Thulen*, *Olaus Magnus*, *Stephanus*, *Bodinus*, *Casaubonus*, *Cluverius*, *Pontanus*: *Thorlacius* in Island. §. 8. 9. seq.) *Thule* ins.

* insulam. Sed nos, quia nescimus rei veritatem, nec affirmamus nec negamus. Adscendentes itaque de navi & circumquaque vagantes sed & montana conscendentes, nihil penitus repererunt humanæ habitationis. Reversi igitur in *Norwagiam*, nunciaverunt, terram, quam invenerant, multumque laudantes, plures animaverunt ad quærendum. Inter quos tum præcipuè vir quidam nobilis *Ingulfus* nomine, de provincia quæ dicitur *Horchaland*, navem paravit, socerumque *suum sibi *Hiorlerfum* nomine, cum multis aliis, associavit, prædictam terram quæsivit, invenit, & cum suis inhabitare cœpit, anno pene decimo regni *Haraldi*, & tunc primum illa terra inhabitari cœpit, quam modò *Islandiam* vocamus, præter quod paucissimi ex *Hibernia* insula, id est, *Britannia* minori, ibi creduntur antiquitus fuisse ex quibusdam indiciis, repertis videlicet libris eorum & nonnullis * utensilibus. Præcesserant duo quidam tamen in tali negotio prædictum *Ingulfum*, quorum primus vocabatur *Garthar*, & ab illo imprimis terra cognominata fuit *Garthars-holmr*: Alter verò *Floke* dictus est. Sed de hac re ista sufficiant.

Angrimus id accidisse scribit Ao 870. & Ao 874. *Insulam ab Ingulfo* incoli cœptam.)

Horchaland.

(*Angrimus sobrinum* vocat. d. l.)

Hiorleifus cum *Ingulfo*, navigat in *Islanddiam*,

Cap. IIII.

De Hocone & Haraldo Grafelder.

Hocon sive *Hacon*, rex Norv. à fratris *Erici* filiis, bello petitur.

H*ocon* nutricius *Halstani*, filius *Haraldi*, regnavit annis viginti quinque. Hic fuit adspectu pulcher, viribus corporis robustus, animi virtute præstans, omni populo gratissimus. Hic regnavit in pace, annis decem & novem. Post hoc, insurrexerunt contra eum filii fratris ejus *Erici*, ut ait *Lucanus*, *pugna est* * *de paupere regno*. Et in alio loco idem: * *omnisque potestas Impatiens consortis erit*.

Sunt verba *Statii* lib. I. Theb. v. 151.) (Hæc *Lucani* sunt lib. I. *Pharsal.* v. 92.)

Duravitque bellum istud inter ipsos annis quinque: ad ultimum vero in Insula, quæ vocatur *Storch*, eo loco, qui dicitur *Fruar*, bellum inter se gesserunt: in quo quidem primo congressu *Hocon* superior factus, cum insequeretur inimicos, sagitta percussus est ex improviso, quod quidam imputant malitiæ *Gunnildar*, quæ fuerat uxor fratris ejus *Erici*. Illo itaque taliter extincto, successit in regnum cum fratribus suis *Haraldus Grafeldr*, qui cum uteretur consiliis crudelissimæ matris suæ, gentem *Norwagicam* annis duodecim vehementer afflixit. Postea occisus est in * *Dacia* ab *Haraldo* quodam, filio fratris Regis *Daniæ*, qui Rex fuit ejusdem nominis & filius *Gornis*, & postea Christianus effectus est idem * *Haraldus* primus omnium Regum *Daciæ*. Occisus est autem *Haraldus Gra-*

Storch insula. *Hocon*, Rex Norv. sagitta percussus, moritur. *Haraldus Grafeldr Erici* f. fit rex Norv. *(Sic dicta olim *Dania*, ut ostendit Cl. *Meursius* ad *Ænetum*.) In *Dania* occiditur.) (cap. v. *Haraldus Gormis* fit, primus Rex Christianus in *Dania*.

Haraldus Giorms fil primus Rex Christianus in Dania.

Grafeldr, consilio prædicti Regis *Daciæ*, qui eum nutrierat, instigante & prodente *Hacone* Comite, filio *Sigwardi*, qui cognominatus est *Malus*, quem post interfectionem *Tryggya*, patris *Olauuj*, idem *Haraldus Grafeldr*, unà cum matre & fratribus, multis malis afflixerat, & ad quærendum puerulum *Olauum* coëgerat: Qui post interfectionem patris sui *Tryggya*, vix unquam tutò latere poterat, propter insidias *Gunnildar*, quæ verebatur illum successorem regni filiorum suorum. *Tryggya* quippe, pater ejus de stirpe regia, utpote filius *Olauui, filii Haraldi Bene-comati*, regnum obtinuerat in superiore provincia, quam *Norwagienses Uplond* vocant.

Haraldus Pulchrecom. | *Olavus*, | *Tryggo*. | *Olavus*. V.d. cap. XIII.

CAP. V.
De Hacone Malo.

Hacon, fil. Sigwardi regnum *Norw.* obtinet 30 an. sine tamen nomine Regio. XX accipitres, tributi nomine Reg. *Dan.* dati. Alii tribuunt id Swenoni, filio Haraldi. vid. Cluver. p 534. *Helmold.*

HAcon verò prædictus, adjutus à Rege *Danorum Haraldo* supra memorato, pacto inter eos constituto hujusmodi, viginti videlicet accipitres persolvendos singulis annis, & si fortè aliqua bellorum necessitas ingruerit Regi *Danorum*, istum statim cum suo exercitu auxiliaturum, rediit in *Norwagiam* cum manu valida fugatoque *Gothroth*, filio *Gunnildæ*, solus obtinuit regnum *Norwagiæ*, annis triginta, sine tamen regio nomine. *Haraldus*, Rex *Daniæ*, tunc temporis timebat valde *Ottonem*, Christianissimum

mumImperatorem, qui ei suave jugumChristi imponere disponebat, quod & fecit. * Iste est *Otto*, vir probissimus & in præclarissimis viris præstantissimus, qui Ecclesiam omnemque clerum plus honorabat:& penè plus ditabat,quàm expediret, subdendo ei *Pheodatos*, (*feudatos*,seu *vasallos*)duces & comites.Nam *ex opulentia nata postea est insolentia*,ut usque hodieque est cernere.Unde & illi, ut in Romana historia reperitur, ab Angelo est dictum,*Venenum abdidisti Ecclesiæ*.Quod quam veraciter sit dictum, quotidiana, proh dolor, probant exempla, jugesque discordiæ inter Duces & Pontifices : quia aliud est improbitatem malorum seculari potestate & gladio arcere, aliud cura & virga pastorali animas regere. Iste *Otto*, cognomine *Rufus*, filius fuit *Ottonis*, qui dictus est *Pius*, de optimo parente melior proles. Sed ad nostra redeamus.

l. 1. c. 9. id tribuit *Orthoni* I. Imp.

*Saxo lib. 10. p. 165.

Haraldus, Rex Dan. Christianus factus.

Ex opulentia insolentia.

Fabric Saxon. L. 1. *Ottho* II. Imp. primam expeditionem in *Daniam* suscepit. A. 974 & sequenti anno cum *Haraldo* Rege Daniæ omnē rem de finibus, & de jure veteri, quo Reges Dan. Impp obligati, transigit.) (Alii tribuunt id donationi *Constantini*, Sylvestro Pontifici factæ. Vide *Iohan Marium* de Differschismatum fol. 35. *Wolf.* in Centenario IIII. Ao 320. *ex Malleolo* de Nobilitate.) (Fabric. lib. 1. *Sax.* Ao. 983. causam cognominis affert. Sed *Sigonius* p. 18. illum dictum esse *Sanguinarium* ait ab occisis in convivio seditiosis.

CAP. VI.

De nece Gunnildæ, per dolum Haconis.

Reverso itaque *Hacone* in *Norwagiam*, diversis inter se conflictationibus & insidiis agebant ipse & *Gunnilda*, quia nulli eorum deerat satis ingeniosa malignitas. Ipsa

Haconis & Gunnildæ diffidia.

quasi

quasi simulando fugam cedebat semper: iste insequebatur. Inter hæc regio vastabatur & plebs universa magnis incommodis afficiebatur. Tandem igitur *Hocon* commentatus est hujusmodi dolum. Mittit ad Regem *Daciæ*, sibi tunc amicissimum, quia adhuc paganum, rogat ut mittat literas ad *Gunnildam* occultè, petatque sibi eam in matrimonium: asserat felicem fore *Daciam* tali regina. Nec illi animo appetendas juvenum nuptias: se quoq; jam provectæ esse ætatis, optimè eos posse convenire. Suscepit itaque mulier regias literas, oppidoque lætata, & muliebri levitate nimis credula, ad *Daniam* tendit: quam Rex mox comprehendi, & in quandam paludem demergi fecit. Et hic fuit finis scelerum & maleficiorum *Gunnildar*. Confirmatus igitur *Hacon* in regno, cœpit dæmonum esse præcipuus servus, & frequentibus sacrificiis illos in auxilium asciscere. Decimo post hinc anno, solvit pactum, quod cum *Haraldo* Rege pepigerat: nactus occasionem discessionis eo, quod *Otto*, Christianissimus Imperator, vehementer instabat Regi *Danorum*, ut cum Christo cum tota patria subderet: quod & tunc, auxiliante eodem Salvatore, efficaciter complevit.

Gunilda fraude circumventa.

Palude mergitur.

Hacon, dæmonum cultor:

Solvit pactum, cum *Danorum* R. *Haraldo*.

CAP. VII,

De dolosa ejusdem factione contra Olauum, filium Tryggyi.

ANno vicesimo nono deinde regni sui, comperto quod *Olauus*, filius *Tryggya*, esset in *Anglia*, adolescens bonæ indolis, qui reversus à *Ruscia* partibus, verum nutritus & adjutus à *Waldemaro* Rege* fuerat, cum piraticam exerceret in *Daciam*, egressus de navibus, interceptus est ab hostibus, ne ad easdem redire posset. Compulsus igitur hac necessitate divinum invocare auxilium, vovit se Christianum fore, si de instanti eriperetur periculo. Liberatus ergo divinitus, receptisque navibus, abiit in *Hiberniam*, inde profectus est in * *Sullingas* insulas, quæ adjacent *Britanniæ* majori, ibique * baptizatus est cum omnibus suis à viro venerabili *Bernardo* Abbate. Inde perrexit in *Angliam*, ubi & moratus est aliquot annis, mutato tamen nomine dictus est *Ole*, eò quòd nollet palam fieri, quisnam esset. *Hocon* ergo ut cognovit, eum pro certo ibidem morari, modis omnibus intendit animum, ut eum vita privaret, eò quod penè solum timeret sibi suisque heredibus. Et quia totus erat fraudulentus, multum diuque secum deliberans, quidnam facto opus esset, postremò vocavit ad se avunculos scilicet Olaui, fratres videlicet matris ejus *Astrithar*, *Istoem*

Hocon, insidias struit *Olavo*, filio *Tryggonis*.

Olavus fil. Tr. à Rege Waldemaro educatus.

(* Quis ille sit *Waldemarus*, haut constat.)

Abit in *Hiberniam*, & ibi

(* Cambden p. 714.)

(* Vide *Johan Magnum Gothum* lib. 17. histor. *Gothor.* c. 17.) fit Christianus.

Proficiscitur in *Angliam.*

Cui insidiæ struuntur ab *Hocone.*

& *Karls hofoth*, interminatusque est eis mortem, nisi jussis obedirent. Misit ergo eos in *Angliam* cum quodam antiquo * *tradito-re*, nomine *Thorer Klakka*, qui prius aliquandiu moratus fuerat cum *Olano*. Illi verò non ausi reluctari ejus imperio, promiserunt, se quidem ituros, sed nullo alio pacto, nisi patefacerent traditionem & consilium comitis, saltem cum *Olauus* veniret infra *Agthanes* ad locum qui dicitur *Thialfahellir*. *Hacon* verò parvipendens, & confidens solitis artibus, & quasi *Olauum* in manibus haberet, si illuc usque ignarus *traditionis* * accessisset, sciensque pro certo, *Olauum* nemini crediturum, nisi illis, annuit eis quod petebant. Jussit ergo eis, nunciare *Olauo* obitum suum, totam terram ejus præstolari adventum, properare eum debere, ne quid novi interveniret.

Traditor, i. e. *proditor*: invenitur etiam apud *Arnoldum* in vita *Henrici Leonis*. vid. Helmold. Bonus l. b. III. cap. x. fol. 254. *traditus* à ductore viæ: i. e. proditu (* i. e. proditionis)

CAP. VIII.

Quod Olauus repatrians, assumpsit secum Episcopum quendam, & alios religiosos viros, ad prædicandum verbum Dei Norwagiensibus.

Olauus reditum parat in *Norvagiam*.

OLauus, auditis his nuntiis, credidit eis, utpote avunculis suis: accelerato negotio paratisque navibus, sumpsit secum viros religiosos, *Siguuardum* videlicet Episcopum, qui ad hoc ipsum ordinatus fuerat, ut

Comites ejus, viri religiosi, & sacerdotes

ut gentibus prædicaret verbum Dei, & nonnullos alios, quos habere secum poterat, *Theobrandum* presbyterum Flandrensem, nec non & alium *Thermonem*, presbyterum etiam; habuit & Diaconos aliquos. Jam enim vir ille bonus præmeditatus, se modis omnibus laboraturum, ut Christo totam terram subjugaret, vel omnimodo Paganis non imperaret, secutus in hoc *Jovianum* prudentissimum virum, qui cum, Romano exercitu apud *Persas* in maximo periculo constituto, à militibus peteretur ad imperium, incunctanter respondit; *nullo modo se paganis imperare velle. Julianus* verò Christi perfuga, & ex subdiacono atque Christiano, infelicissimus Apostata & persecutor nominis Christiani, qui & in eadem expeditione Parthica, ut testatur Beatus *Hieronymus*, septem libros contra Christum evomuit. Hic Julianus seductus à malignis spiritibus, qui ei pro certo victoriam in eadem pugna promiserant, quibus ipse pene cotidie, non solum bruta animalia, verum quod illis multò acceptius est, corpus & animam suam immolabat, accendi fecerat omnes naves, quibus illuc advectus fuerat, ut ablata spe revertendi, corda militum ad pugnam animaret. Sed reddidit Dominus in capite blasphemi malitiam suam. Nam in eadẽ pugna divinitus percussus, nescitur à quo, manum supposuit vulneri, cum sanguis efflueret, sparsitque in aëra cum hujusmodi blasphemia-

Christiani.

Consilium, de *Norvagiis* ad CHRISTUM convertendis.

Sigon. lib. 7. de occident. Imperio.

Comparatio cum *Joviano*.

phemia, *Vicisti*, inquit, *Galilæe*. Dominum enim nostrum sic solebat appellare: Et ita in verbo balsphemiæ, transivit de morte temporali in perpetuam. Exercitus igitur, ut diximus, Romanorum, in maxima necessitate constitutus, levaverunt prædictum *Jovinianum* virum Christianissimum Imperatorem, ornatum moribus optimis, promittentes, se uno animo Christianos fore: nam *Julianus* multos à vera fide averterat. Suscepto itaque *Jovinianus* Imperio cum summa industria exercitum abduxit, constituto pacto cum Persis, prout in tali necessitate valuit. Ipse proh dolor! nimis matura morte obiit. nam non dimidio anno imperavit. Sed revertamur ad nostra.

Hæc de morte Juliani tradunt *Sozomenus*, lib. 6. c. 2. *Nicephorus Callist.* lib 10. c. 34. *Gregorius Nazianz.* Episc. in Julian. orat. 2. *Amphilochius* in vita Basilii Magni Archiep. *Chrysostomus* de Babyla martyre. *Augustinus* de civitate Dei. 4. c. 29. Sed alia longe diversa *Ammianus* lib. 25.

CAP. VI.

Quod ejus instantia, Comes Orcadum factus est Christianus, cum omni populo suo.

OLauus noster discedens ex Anglia, recto cursu tetendit ad *Orcadas* insulas: & quia ipsæ subjectæ sunt Regi *Norwagiensi*, convenit *Siguuardum* Comitem, ut Christianus fieret, qui tunc eisdem insulis præerat. Cumque ille dissimularet & obloqueretur, *Olauus* eò magis instabat. At ille promisit se quidem ei fore subjectum ut Regi, si eum ad Christianismum non cogeret. Cumque diu reluctaretur, fertur quod *Olauus* rapuerit filium ejus de loco, ubi nutriebatur, pue-

Orcades, Regi *Norvag.* subjectæ. *Siguardus*, *Orcadum* Comes ad Christianismum compulsus.

puerulum annorum trium, *Thorfin* nomine, contestans, se eum immolaturum in conspectu patris, insuper & juges intentans inimicitias, nisi assensum præbeat. Comes verò juxta illud, quod scriptum est: *Imple facies eorum ignominia, quærent nomen tuum Domine*, veritus utrumque & justissimam *Olaui* iram, & filii interitum, credendo, vel potius consentiendo, baptizatus est, cum omni populo sibi subjecto. Qui postea tamen in fide confirmatus, fidelis permansit, & omnes ejus successores. Psal. 82

CAP. X.

Quod ostensæ sunt Olauo insidiæ & fraudes Haconis.

OLauus dehinc acceleravit iter suum in Norwagiam, primumque applicuit ad insulam, quæ dicitur *Moster*, ubi & postea Ecclesiam ædificavit, quæ prima omnium in *Norvvagia* constructa est. Post hæc, cum venisset infra *Agthanes* ad locum qui dicitur *Thialfahellir*, ibi moratus est nocte una, quamvis penè nullus sit portus, ignarus adhuc fraudis & insidiarum *Haconar*. In eadem nocte accesserunt ad eum prædicti avunculi ejus discooperientes * traditionem *Hoconar*: ut pote jam liberati à juramento, quod *Hoconi* juraverant: rogant obnixè, ut maturè sibi & ipsis, nec non & toti patriæ, provi-

Circa annum 996. *Angrimi.p.*103. Prima, in Insulis *Norvag.* Ecclesia, ædificata ab *Olavo.* *Olavo*, insidiæ *Haconis* deteguntur. (* aperientes) c. 7

B deat

deat. Ille verò turbatus, ut assolet, in tali negotio, omnipotenti Deo totam suam commisit causam, ut quod ille ei inspiraverat, ipso auxiliante perficere valeret. Ibi tunc ille antiquus (proditor.) *traditor Thorer Klakka*, qui ad eum decipiendum ierat in *Angliam*, interfectus est. Mox ergo divinitus adjutus, in crastinum profectus est in locum, qui dicitur *Nidrosiensis*, ubi tunc quidem pauculæ domus diversorum negotiatorum habebantur, nunc caput est totius regni, non solum Metropolitana sede, verùm etiam reliquiis beatissimi *Olavi* Martyris, honorabiliter sublimata civitas. Ibi ad eum confluxit multitudo populi. Post hæc in regem levatus, mox *Haconem* insequitur. Ille verò derelictus à suis, & in sola fuga spem ponens, devenit in quendam viculum *Rimul* nomine, ibique cum solo servo suo *Barke* nomine, à concubina sua *Thora* * in hara porcorum absconsus, cum sopor, ut solet, ex tristitia obrepsisset, confossus in gutture ab eodem servo, interiit: quem tamen postea servum, caput domini sui afferentem, pro præmio & scelere in dominum perpetrato, Rex laqueo necari jussit.

Nidrosia.

Olauus, Truggonis fil. Rex *Norv.* salutatur.

Hocon in hara à servo suo interficitur.

Cap. XI.

De Constantia ejusdem in verbo Dei.

POst hæc, intendit animum Rex, totis viribus cælitus adjutus, exterminare Idololatriam & Dæmonum cultum à tota patria, impiger cultor vineæ Domini sui. Instat precibus & prædicationibus, addens aliquando minas & terrores. Cernens namque effera corda Barbarorum, ut à veterno & squalore perfidiæ, & quodammodo congenita cultura Dæmonum, quam pene cum lacte matris ebiberant, nisi in manu valida non posse liberari, & quia minus movebantur ad verba, addidit frequenter & verbera, imitatus Dominum suum, qui vulneribus sauciati, infudit oleum & vinum, nec non & illud Euangelicum: *Compelle intrare ut impleatur domus mea.* Est locus qui dicitur *Marin*, in *Nidrosiensi* diœcesi, ibi, ut fertur, dabantur responsa à Dæmonibus. Illuc & *Hacon* congregaverat multitudinem Idolorum. Illuc ergo Rex adveniens, invitavit ad se omnes illos, qui arctiori vinculo diabolicarum falsitatum irretiti fuerant, & vulgari locutione dicuntur, *Seithmen*, & quia illos perspexit insanabiles, ne novellæ plantationi nocerent, collectos in domum dæmonibus dedicatam, unà cum simulachris igni cremari jussit: quorum fuisse ferunt numerum octoginta, promiscui sexus.

Dæmonum cultus exterminatur ex *Norvagia*, ab *Olao R.*

Seitmanni, seu idololatræ, cremantur ab *Olauo* in *Nidrosiensi* diœcesi.

CAP. XII.

Quod Hyslandia, fidem Christi recepit, per ejus instantiam.

ANno deinde transacto, misit Rex * *Theobrandum* Presbyterum in *Islandiam*, prædicare verbum Dei, quam nos superius diximus quibusdam æstimari *Tyle* insulam, propter quasdam similitudines, maximéque, quia continuatur dies circa solstitium æstivale, & identidem circa brumale. Qui cum illuc venisset, cœpit illis prædicare Christum. Multumque instans, vix biennio potuit paucissimos convertere, propter duritiam nativam & crudelia ingenia. Inter illos tamen, qui jugum Christi susceperunt, fuerunt isti præcipui: *Haller de Sithu*, cum tota familia sua: & *Gitzor de Scalaholti*: hic fuit pater *Isleifs* Episcopi, qui primum in illa terra Pontificalem sedem constituit, in Ecclesia, quam ipse ædificavit, & Beato Petro Apostolo dedicavit, conferens illuc totam hereditatem suam: Tertius, fuit *Hialte de Thiousarvale*: Quartus verò, *Thorgils de Aulfusi*. *Theobrando* autem revertententi ad Regem, secuti sunt eum duo ex prædictis viris *Gitzor* videlicet & alius *Hialte*. *Theobrandus* verò veniens ad Regem increpatus est ab eo, pro minus peracto negotio. Misit igitur Rex sequenti æstate

Primi in *Islandia* ad CHR. conversi.

*(Crantz. Præfat. in *Noruegiam.*)

Ao. 1056. *Isleifus* primus *Islandiæ* Episcopus (Arngrimus *Erysseum* vocat p. 105.)

Thermo Presbyter in *Islandiam* missus.

Ther-

Thermonem Presbyterum, quem illi materna lingua *Pormod'* appellabant. Ierunt cum illo & duo prædicti viri, promittentes Regi, se totis viribus Christi Evangelio collaboraturos. Hujus Presbyteri prædicationem, tam efficax gratia Sancti Spiritus comitata est, ut totam illam barbariem in brevi ad Christum converteret. Nam cum ipsi intrassent terram, tunc ibi celebrabatur publicus conventus, quem illi *Ald'ing* vocant. Cernens igitur multitudo Paganorum, illos advenisse, occurrit plebs universa ad arma, volentes eos unanimiter vita privare. Sed ita sunt divinitus coërciti, ut minima manu Christianorum eis obsistente, nec possent nec auderent quicquam eis adversi inferre. Hæc de his dicta sufficiant.

Totam insulam ad CHR. convertit.

Cap. XIII.

Opinio quorundam, de Baptismo Beati Olaui, martyris, filii Haraldi.

REX igitur *Olauus*, ut facilius totam Christo subjugaret regionem, *Norvag.* tres sorores suas principibus conjunxit viris, unam *Erlingi*, filio *Scialgs Astritham* nomine; alteram *Porgeiri*, potenti viro de *Uuic*, qui postea concremavit *God'rod'* in quadam domo, filium *Gunnildar*

Olavi Regis, cum Principibus Norvag. affinitas.

dar, cum ille vellet invadere regnum contra *Olaum*; tertiam, *Hyrringi* fratri ejusdem: Cumque omnes baptizari fecisset, cursum tetendit ad superiora, scilicet *Uplond*. Ibique tunc puerulum *Olavum* trium annorum, qui postea devotus Christi martyr factus est, invenit unà cum matre *Asta*, patre jam defuncto *Haraldo*. [Hic fuit filius *Gotd'rotd'ar Syr*, qui extitit Pater *Bernhardo*, qui cognominatus est *Mercator*, & fuit filius *Haraldi Benecomati*,] felicem spem & decus Norwagiensium futurum. Tunc & eum unà cum matre ibidem, secundum quosdam, baptizari fecit. Alii contendunt, eum in *Anglia* baptizatum. Sed & ego legi in Historia *Normannorum*, quod à *Roberto* in *Normandia Rothomagensi* Metropolitano baptizatus fuerit. Constat enim quod *Willelmus*, Dux *Normanniæ*, adsciverit eum sibi in auxilium contra *Robertum*,* Regem Franciæ, cognomento *Capet*, qui fuit filius *Hugonis Capet*, nobilissimi Ducis: qui Duci *Willelmo* unà cum comite Flandrensi bellum inferre parabant. Nitebatur enim eum expellere à *Normannia*, eò quod Antecessores ejus vi extorserant provinciam à Rege *Francorum*. Sed sive *Rothomagi*, sive in *Anglia* baptizatus fuerit, tunc constat eum fuisse provectioris ætatis, quando martyrio coronatus est, quemadmodum illi dicunt,

(Vid. cap. IV. in fine.) *Olavus* martyr, filius *Haraldi*.

De baptismo hujus, dubium.

*(*Hic Robertus* Rex obiit An. 1030. cum regnasset annos 24. *test. Gangui no.* p. 78)

dicunt, quibus maximè in hujusmodi credendum est. Nec mirum de *Olavo* hoc contigisse in illa terra, ubi nullus antiquitatum unquam scriptor fuerit: Cum idem scribat Beatus *Hieronymus* de *Constantino Magno*, filio *Constantii* & *Helenæ*: quod quidam dicant, eum *Bithyniæ* † baptizatum fuisse in ultima senectute, alii *Constantinopoli*: quidam *Romæ* ‡ à Beato *Sylvestro* Papa, & adhuc sub judice lis est, quis verius scripserit.

† (Intellige *Nicomediæ*, quæ est urbs *Bithyniæ*, quod affirmat *Eusebius Pamphili* Episcopus in vita *Constant.* lib. 4. c. 61. 62. quem *Socrates*, *Sozomenus*, *Theodoritus*, *Evagrius* sequuntur, *Sigonius* lib. 4. de Occidentali Imperio.)

‡ (Baron. Annal. An. Christi 324.)

CAP. XIV.

De Morte Olaui, filii Tryggya.

QVinto igitur anno regni *Olaui*, filii *Tryggya*, qui & ultimus fuit, intulerunt ei bellum *Sueno*, Rex *Daciæ*; *Olauus*, Rex *Suethiæ*; *Ericus*, filius *Hacon* mali, & eum proh dolor! nimis imparatum invenerunt. Nam cum undecim tantum navibus dicitur fuisse congressus cum septuaginta. Tandem cum sibi invicem succedendo & semper integros pro sauciis restituendo, non tam victus est exercitus regis nostri, quàm consumptus. Nec adversarii tamen incruentam victoriam reportaverunt: nam strenuissimus quisque aut in bello ceciderat, aut graviter vulneratus discesserat. Ibi tunc quidam dicunt, Regem scapha

Olauo, Tryg. fil. Regi Norv. bellum infertur à Regg. *Daniæ* & *Sueciæ*.

Qui victus, interiit.

(*Arngrimus* pag. 105.)

scapha evasisse, & ob salutem animæ suæ exteras regiones adisse: quidam verò loricatum in mare corruisse. *Quid horum verius sit, nos affirmare non audemus: hoc tantum credere volumus, quod perpetua pace cum Christo fruatur. Hoc bellum fuit juxta insulam, quæ dicitur *Suoln* & jacet prope *Slaviam*, quam nos materna lingua *Vumlandiam* vocamus. In eodem bello, *Ericus* vovit se Christianum fore, si victoriam adipisceretur: quod & opere implevit. Pactum verò inter ipsos ejusmodi, Reges videlicet & *Ericum* constitutum fuerat, ut si possent *Olavo* regnum auferre, unusquisque tertia parte potiretur. Suscepit igitur *Ericus* duas partes regni, suppresso tamen regio nomine, sicut & pater ejus fecerat, eò quod Rex *Daciæ Sueino*, concessit illi partem suam, causa filiæ suæ, quam desponsaverat ei. *Olaus* verò, Rex *Swithiæ*, commendavit partem suam *Sueinoni*, fratri *Erici*. Paucis deinde transactis annis, cœpit invidere fratri *Erico Sueino*, eò quòd ille duas haberet partes *Norwagiæ*, ipse verò met tertiam tantum & illam commendatam. *Ericus* autem justi tenax erga fratrem noluit fratricidio regnum fœdare, simulque considerans, vix eum de reliquo secum fraternè acturum, juxta illud *Lucani*:

(* Hoc asserit *Saxo* lib. x. p. 173 *Johan Magnus* lib. 17. c. 18. *Crantzius* lib. 3. *Norweg.* c. 5.

Victores, regnum *Norvag.* inter se partiuntur. Vide *Hennig. Genealog.* p. 222.)

Ericus & *Sueino* fratres filii Haconis mali, regnum *Norvag.* obtinent, sine tamen regio nomine.

Lib. 1. v. 92.

Nul-

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit,

discessit à patria navigavitque in *Angliam*, relicto filio suo *Hacon*, successore regni. Hic *Ericus* præfuit annis quindecim cum fratre *Sueinone*, Christianitatem nec minuit, nec dilatavit, permittens unumquemque in hac duntaxat parte, vivere jure quo vellet. Qui dum sibi pituitam fecisset abscidi, nimia effusione sanguinis vitam finivit. Post discessum ejus à patria præfuerunt frater ejus & filius annis duobus.

Erico mortuo, succedit filius *Hacon.*

(* Quid est, *pituitam* abscindere? an per *pituitam* intelligit pelliculam, ex pituitæ defluxione oculorum tunicæ adnatam? cujus sane detractio, non sine vehementi sæpe sanguinis fit fluxione: an potius gurgulionis laxationem quæ itidem ex pituitæ defluxione oritur, & σταφυλὴ Græcis, Latinis *Uva* dicitur. de qua *Celsus* lib. VI. cap. XIV. XV. *Sennert.* lib. II. *Med. Pract.* parte I. cap. XX. *Abscidere* pro *recidere*, probum & notum est.)

CAP. XV.

De Reditu Beati Olavi, de Anglia in Norwagiam.

Olaus filius Haraldi, morabatur in *Anglia* eo tempore. Postea martyr Christi futurus, & ibi tunc reconciliavit *Adalredum* fratribus suis, & ut in Regem sublimaretur obtinuit. Hunc *Adalredum* privavit postea regno *Kanutus*, Rex Daciæ, qui dictus est *Potens*, & ut perpetuo exularet coëgit. Fertur,

Olaus, Haraldi fil. in *Anglia*, *Adalredum* R. fratribus reconciliat.

tur, quod tunc *Olauus* adierit quendam Heremitam, magnæ ſanctitatis virum, qui ei multa prædixerit, & quia largiturus eſſet ei Dominus abundantiam gratiæ ſuæ, nec non & quali morte ex hac luce migraturus eſſet ad Chriſtum. Anno poſt hinc paravit *Olauus* iter ſuum in *Norwagiam* cum duabus onerariis navibus & ſociis apprimè armatis, qui dicuntur fuiſſe centum viginti omnes loricati. Proſpero igitur curſu tramiſſo Oceano, applicuit primò quodam divino præſagio ad inſulam quandam quæ materna lingua noſtra dicitur *Sala*, Latinè verò interpretatur *Felicitas*, nimirum portendens futuram viri beatitudinem, & quia ſpem felicitatis æternæ toti patriæ auſpicio ſui adventus invexerit. Abhinc navigavit in locum, qui dicitur *Sautungſund*, ubi & moratus eſt aliquot dies. Ibi tunc perlatum eſt ad eum adventare *Hacon*, filium Erici, cum duabus navibus, una parva, quam nos vocamus *Scuta*; altera longa, quam antiqui vocabant *Liburnam*. Unde & *Horatius*:

Inde iter parat in *Norwagiam*.

Appellit.

Haconis, Ericii fil. adventum contra ſe cognoſcit.

(Epod. 1.)

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice propugnacula.

Eundem arte nautica capit.

Quo comperto, *Olavus* noſter excogitavit hujuſmodi laqueum. Fecit naves ſuas altrinſecus econtrà locari, & quia locus erat anguſtiſſi-

ſtiſſimus, cordas*inter ipſas naves tendi, quæ tamen fluctibus operirentur, ne dolum detegerent, ut dum ibi incauti irretirentur, illæſi, & ſine ſanguinis effuſione, ſi fieri poſſet caperentur: quod & ita contigit. Nam adveniens *Hacon* nil aliud ſuſpicatus quàm eſſe mercatores, ilico à Rege captus eſt. Ibi tunc abjuravit totam illam partem *Norwagiæ*, quam ipſe tenuerat. Inde profectus eſt in *Angliam*. *Sueino* verò *avunculus*† ejus cum audiſſet adventum Beati *Olavi*, collecto exercitu mox illum inſequitur. *Olavus* verò Rex, (hoc enim nomen à ſuis jam ſortitus fuerat, more antiquorum Romanorum, quia & ibi exercitus ſibi ſolebat creare Imperatorem & regium nomen imponere:) Diffidens de auxilio *Throndenſium*: noverat enim eorum facilitatem & inconſtantiam, ſeceſſit in ſuperiorem provinciam, ibique hyemavit cum vitrico ſuo *Sivuardo*, & *Aſta* matre. Adveniente vernali tempore, profecti ſunt ambo in *Wic*, ibique exercitu comparato, properant contra *Sueinonem*. Ille verò impiger occurrit eis: Conſertoque navali prælio, in loco, qui dicitur *Neſiar*, cum *Sueino* vinceretur, detrectans fugam, diſpoſuit cum ſuis occumbere, niſi prohibitus eſſet, & invito illo retracta foret navis ejus, à quodam ſuo principe & genero, qui ſororem ejus in matri-

* (*Florus* lib. 4. c. 2. Miſſæ quoque à *Baſilio* in auxilium ejus rates quales inopia navium fecerat, nova *Pompeianorum* arte *Cilicum*, actis ſub mare funibus, captæ quaſi per indaginem. Vide *Lucan.* l. 4. v. 448. & ſeqq.) [Vid. ibi *Freinsh.* ad *Flor.*]

† (Intellige, Patriano.) *Sueino*, frater *Erici*, contra *Olavum* bellum parat.

* (*Johan. Magnus* l. 17. c. 22.) Sed victus, fugit in *Ruſſiam*.

tri-

trimonium duxerit, *Berghliot* nomine, *Einar Thambaskelme*, viro strenuissimo. Hic consuluit ei fugam & quodammodo compulit, ut in *Rusciam* pergeret, ubi & diem obiit.

CAP. XVI.

De fuga Beati Olavi in Rusciam.

Olaus, Rex *Norv.* Ecclesiæ curam agit.

TEmpore verò, quo *Ericus* præfuerat, multi quantum ad Christianismum à vero exorbitaverant. Hos ergo ad viam reducere & salutis iter monstrare, Ecclesias in quibus non erant locis, fundare, fundatas reditibus ditare Rex *Olauus* modis omnibus intendebat, & cooperator existere viri optimi *Olaui* filii *Tryggya*, ut quod ille magnificè plantaverat, iste sagaciter, ut à Dei spiritu doctus, rigaret. Leges * patria lingua conscribi fecit, juris & moderationis plenissimas, quæ hactenus à bonis omnibus & tenentur & venerantur. Justi tenax ad omnes, neminem affligebat, neminem concutiebat, nullum damnabat, nisi fortè, quem propria malitia & obstinatio in malo damnasset; &, ut breviter concludam, adhoc tantum * principabatur mortalibus, ut eos ad immortalitatis

*(*Saxo* lib. 10. p. 175.) Leges patriæ promulgat. Justitiam exercet.

*(*Principari*: id est, imperare. ita & *Saxo Gr.* lib. IX. Suiciæ *principantem*, & ante hunc *Sidon. Apoll. Augustinus* de Civ. Dei, & recentiores alii.

talitatis gloriam, quantum in se esset, perduceret: quod & tunc ei evidenter rerum exitus probavit, & quotidie nihilominus beneficiis omnipotentis Dei, pro ejus, ut credimus, meritis collatis, satis superque monstratur. Duxit deinde Rex uxorem *Astrithi*, filiam *Olaui* Regis *Swechorum*, cum tamen antè primogenitam ejus sibi desponsasset: sed interveniente ira patris, neuter optatis nuptiis perfrui potuit. Suscepit ex ea filiam nomine † *Vlfildi*, quam postea conjunxit *Ottoni*, (Hennig. *Ortolphum* vocat) Duci Saxonum. Post hæc, Rex *Kanutus Daciæ* & *Angliæ*, homo avidus alieni, animadvertens quod pater ejus *Sueino* habuerit tertiam partem *Norwagiæ*, simulque considerans, filium sororis suæ *Hacon*, tunc secum morantem, à patria expulsum, cœpit sollicitare Principes *Norwagiæ* adversus Regem, & clanculo pecunia corrumpere *Erlingum*, videlicet filium *Scialgs de Sola*, *Kalf* filium *Arna*, *Thore Hund*, & alios plures. Et quia *Erlingus* præcipuus erat illorum, collegit exercitum, & congressus est navali prælio cum Rege *Olauo*, ubi & ipse occubuit. Et hoc fuit in loco, cujus nomen est *Tunga*. Invito tamen Rege, à quodam suo *parente*, *Aslac Fina Scalla*, occisus est. Postea Rex, comperto, *Kanutum* Regem adesse, cum innumerabili exer-

Filiam *Olavi*, Suec. R. uxorem ducit. (*Joh. Mag.* lib. XVII. c. 23.)

† (*Hennig.* Geneal. p. 222.

A. *Kanuto*, *Daniæ* R. bello appetitur.

A suis etiam: ex quibus Erlingus, Norv. princeps, victus perit.

Kanutus, R. Dan. cum ingenti classe con-

tra *Olavum* tendit. exercitu, nam mille ducentarum navium fertur classis ejus fuisse, cernensque se imparem congressioni relictis navibus abiit ad *generum* (leg Socerum) suum *Olauum*, Regem *Suethiæ*. Inde profectus est in *Russiam*, ad *Wirtzlauum* * Regem, qui duxerat *Ingigerthi*, quam ipse, ut paulò antè dixi, desponsaverat & habere nequiverat. Moratus est ibi anno uno, honorificè & officiosissimè à Rege *Wirtzlauo* susceptus, cujus etiam tutelæ commisit filium suum *Magnum*, puerum quinque annorum, quem ex concubina susceperat. Interea *Kanutus* Rex allexit sibi omnes *Norwagiæ* principes, multa dando & plura promittendo, si fidem servarent nepoti suo *Haconi*, quem secum adduxerat, acceptisque obsidibus ab illis, quibus minus credendum putaret, reversus est in *Angliam*. Deinde post annum, perrexit *Hacon* in *Angliam*, pro adducenda uxore sua: sed cum reverteretur tempestate correptus, coactus est † incidere in Charybdim, in illo loco maris, qui dicitur *Perlantzfiorth*, juxta *Orcades* insulas, ibique in illa in imam voraginem, cum omnibus suis, absorptus est.

Qui fugit in *Suecium*: inde in Russiam.

* (*Johan. Magnus* l. 18. c. 4.)

(*Joh. Mag.* vocat *Jerizlavum*. l. 18. c. 4.)

Kanutus Rex Dan. *Olavo* exsule, principes Norv. corrumpit: iisque sororis filium *Haconem* commendat.

† (*Johan. Magnus.* l. 18. c. 4.)

Haco, *Kanuti* filius ex sorore, naufragio perit.

Cap.

CAP. XVII.

De natura Charybdis : & de Longobardis & Hunnis.

De Charybdi digressio.

DE natura Charybdis, quia de ipsa sermo incidit, antiqui scriptores reddunt hujusmodi rationem. *Plinius* videlicet *Secundus* Naturalis historiæ † vir prudens ac doctissimus; *Chrysippus* Philosophus, & multi alii, dicunt esse locum illum pervium ad matricem abyssum, de qua fluere creditur omnis aquarum abundantia, ideóque nullum reperiri fundum. De hac Abysso scribitur in Genesi : *Et rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ. Paulus* quoque *Diaconus*, Monachus *Cassinensis* cœnobii, qui conscripsit historiam pulcherrimam de *Pannonia* provintia, in qua multas utiles & non minus delectabiles fecit digressiones, pene idem loquitur de Charybdis natura. Ipse etiam affirmat, de *Pannonia* exisse illos, qui invaserunt Italiam † permissu nempe *Narsi* patricii, gentem ferocissimam & Deo inimicam, qui tunc appellati sunt *Longobardi* à longa barba, nunc autem vocantur corruptè *Longobardi*, mutata D litera pro B. *Pannonia* verò ex eo tempore

† scriptor.

(† lib. 1. c. 6.)

(lib. 2. c. 5. & sequ.)

(i. e. Suasu & impulsu *Narsetis.*)

(* *Gunth.* Lib. 2. *Ligur.* Dicitur à longis ea *Longobardia* barbis. Vid. *Isodor.* in Etymol. lib. IX. c. 2. *Cluv.* German. antiqu. lib. III. c. 26. Μακρογπωγώνων nomen invenitur apud Strabonem Lib. XI. fol. 339. edit. Casaub. sed dicitur de populis Scythicis, apud eundem lib. VII. fol. 201. in Xylandri versione Germaniæ quidam populi nominantur *Longobardi* : sed in Græco est Λαγκόσαργοι. Vid. ib. Not. Casaub. Sunt qui nomen à *longis hastis*, quæ olim Germ. *Parthen*, derivant.)

pore nominata est *Hungaria*, quo eam quodammodo vi extorserunt *Huni* à Constantinopolitano Imperatore, qui ut cessarent à rapinis & vastatione regni sui, invitus licet tradidit eis provinciam, translatis aliis prioribus habitationibus. Isti *Huni*, ut scribit *Jornandes* in historia sua, erumpentes de *Mæotidis* paludibus, ubi eos fertur inclusisse *Alexander* Magnus, filius *Philippi*, gens semifera & à Deo alienissima, forma etiam turpissima. Nam in capite pro oculis quasi bina foramina habebant, veluti nigerrima pice infusa; statimque pueriles secabantur genæ, ut cum lacte matris discerent & vulnera pati. Hi ergo reperto aditu per transitum cujusdam cervæ [*Paludem Mæotiden à duob. juvenib. Cimmeriis, duce cerva, transmissam esse narrat Procopius lib.* 5. *de bello Gothico in descriptione Ponti Euxini: quod desideratur apud Procopium in exemplarib. hactenus editis, producitur à P. Pithœo in Codice LegumWestgothicar. tom.* 3. *Hisp. Illustrat.*] expanderunt se super faciem universæ terræ more locustarum, cum Rege suo *Attila*, pervagantesque totas *Gallias* omnia repleverunt rapinis, incendiis, abominationibus profanantes sancta loca & in solitudinem redigentes. Isti sunt qui trucidaverunt Beatum *Nicasium*, Rhemensium Archipræsulem, unà cum Beata Virgine *Eutropia*, sorore ejusdem, & civitatem *Rhen-*

(*Jornandes* de Reb. Geticis p. 102. 103. 104.)

(Eadem tradit *Segebertus* in Chronic. de Regno *Hunnorum*.)

(*Iornand.* p. 103.

Matyrol. Baronii 14. Decembr.)

Rhemis igni incenderunt. Ab ipsis postea cum obsiderent *Agrippinam*, quæ modò *Colonia* dicitur, martyrizata est Beata *Ursula*, filia Regis *Brittonum*, cum omni comitatu suo utriusque sexus pene incredibili multitudine. Quo scelere patrato, versi sunt ilico divinitus in fugam & liberata est civitas meritis beatissimarum Virginum. Completumque est in eis, quod scriptura dicit, * *Fugit impius, nemine persequente.* Et item illud Psalmistæ: *Ibi ceciderunt qui operabantur iniquitatem; expulsi sunt nec potuerunt stare.*

(*Sigon.* l. 11. de Imperio Occidentali. p. 218. *Martyr.* 21. Octob. *Velser.* in Tabulis Peutinger. p. 29.)

*(Proverb. c. 28.)

(Psalm. 35.)

CAP. XVIII.

Quod Beatus Olaus repatriaverit; & de Corporum humanorum diminutione.

KAnutus igitur Rex *Angliæ*, ut cognovit interitum *Haconar* nepotis sui, ilico misit *Sueinonem* filium suum, ad gubernandum regnum *Norwagiæ*, simulque resistendum *Olauo*, si in patriam redire disponeret. O infelix & inexplebilis cupiditas mortalium! O multum misera humana anima! quæ quanto magis sparsit se in visibilia ista, & dilatavit in figuram hujus mundi, quæ præterit, tantò difficilius post hanc vitam recolligitur, & à Deo, qui vera sufficientia

Kanutus Rex *Dan.* & *Angl.* occupat Norv. per filium *Sueinonem.*

 est,

est, alienatur. Hoc in *Kanuto* satis superque elucet: Qui cum duo regna possideret, tertium justissimo Regi *Olauo*, quod illi ex avita successione debebatur, molitur eripere. *Olaus* itaque, ut fertur, admonitus in somnis, redire eum oportere in *Norwagiam*, vale faciens *Wirtzlauo** & *Ingigerthi*, relictoque ibi filio suo *Magno*, reversus est ad *generum*† suum, *Olauum* Regem in *Swethiam*, ibique anno illo moratus est. Adveniente itaque vernali tempore congregant exercitum auxilio generi ‡ sui, qui magna ex parte erat paganorum, duxitque eum per superiora in *Norwegiam*. Cumque instaret Rex paganis, ut baptizarentur, illique detrectarent suscipere jugum Domini, ait: se non indigere paganorum & à Deo alienorum, maximè contra Christianos; vilem sibi fore victoriam, quæ iniquorum manibus pararetur. Respondent pagani: paratos se quidem ad usus bellorum, & si quid aliud juberet Rex: istam verò novellam institutionem nolle se veternæ consuetudini anteponere: malle se redire in patriam. Quo audito Rex, permisit omnes abire. Congregati sunt postea ad eum parentes ejus, cum *Haraldo* fratre ejus, qui tunc erat adolescens quindecim annorum, sed & quidam alii principes: Inter quos erant *Ringr*, *filius Dags*, cum filio suo ejus-

Olaus, ex Russia redit in Sweciam.

(*Joh. Mag.* l. 18. c. 5.)

*(De hoc supr. c. 16.)

†(L. socerum.)

‡L. soceri.)

Inde cum exercitu proficiscitur in *Norwagiam.*

Paganorum auxilia dimittit.

Alia auxilia contrahit.

(*Joh. Mag.* lib. 18. c. 5. vocat *Dagerum Ringonis* filium.)

ejusdem nominis, & *Fithr*, comes filius *Arna*, frater *Kalfs*, qui maximè adversabatur Regi. Secutus fuerat & Regem individuus comes in omnibus periculis *Ragnuvalder*, filius *Brusa*, filii *Siwardi*, qui primus omnium Consulum Orcadum insularum Christianus fuit, cujus † superius mentionem fecimus. Isti fuerunt viri strenui & fortes, corpore & animo validiores multò, quàm his miseris temporibus, longè tamen suis antecessoribus inferiores. Hujus diminutionis talem reddit rationem *Plinius* Secundus, in Naturali Historia. Verba ipsius ponam. *In plenum*, inquit, *cuncto mortalium generi minorem* (puta, staturam) *in dies fieri propemodum observatur; rarosque patribus proceriores, consumente ubertatem seminum exustione, in cujus vires nunc vergat ævum.* Hæc *Plinius*. Non enim latebat Philosophos, quia audierant diluvium præcessisse, seculum præsens exustione finiendum. *Lucanus* quoque, non minus Philosophus quàm Poëta, dicit, ubi ad *Julium* Cæsarem loquitur, eò quòd prohibuit comburi mortuos in bello:

† (Cap. IX. supr.)

Digressio de corporum & virium humanarum imminutione.

(Plin. l. VII. c. XVI.)

(Vid. *Arngrimum* l. I. de primis orbis Arctoi incolis. p. 33.)

(Lib. 7. v. 812.) *HOs, Cæsar, populos si nunc non usserit ignis,*
Uret cum terris, uret cum gurgite Ponti,
Communis mundo superest rogus, ossib. astra
Mixturus.

Cuncta namque in terra ex calore & humore procreantur: in quibus calor abundat, fiunt exiliora, graciliora & subtiliora: Et ubi prævalet humor, sunt grossiora, proceriora, & magis corpulenta. Hanc vicissitudinem seculorum exustionis & eluvionis, inducit *Plato*, dicens: Expletis quindecim millibus annorum, eas alternatim accidere, omneque humanum genus interire, præter paucissimos, qui aliquo casu evadant: unde postea reparentur homines, hoc semper extitisse, & semper futurum esse. Nec tamen mundum Deo voluit coævum esse, sed sicut vestigium ex pede, non pes ex vestigio: & tamen, ex quo pes est, ex eo etiam vestigium: ita mundum per Εἱμαρμένην, id est, continuationem temporis imitari quidem æternitatem, sed apprehendere non posse. Deus quippe simplicissima æternitas, incircumscriptibilis specie, præsentialiter universitatem intuetur: Mundus verò per vicissitudines & tempora diversificatur. In hunc errorem, vicissitudinum seculorum, incidit *Origenes*, nobilis tractator divinarum scripturarum: quod

Plat. test.

satis

ſatis, proh dolor, elucet in illo libro quem intitulavit περὶ ἀρχῶν id eſt, de principiis, in quo multa vana de Philoſophorum libris & ſanæ doctrinæ obviantia commiſcuit. Beatus quoque *Hieronymus* loquens de diminutione corporum, mentionem facit de duodecim lapidibus, quos filii Iſraël ſuſtulerunt de alveo Jordanis fluminis, cum tranſirent ſicco veſtigio, ſicut & antea rubrum mare. Unde & Pſalmiſta canit: *Quid eſt tibi mare, quod fugiſti? & tu Jordanis, quia converſus es retrorſum?* (Ps. 113.) Juſſit namque dominus, ut ex ſingulis tribubus ſinguli viri exportarent lapidem unum ſuper ripam fluminis, quem leviter ferre poſſent in teſtimonium tanti miraculi: quos idem Sanctus *Hieronymus*, teſtatur, ſe vidiſſe unum ex eis caſu aliquo fractum & ferro religatum: tantæque eſſe magnitudinis unumquemque, ut vix à duobus viris ferri poſſet: non quia lapides creviſſent, ſed quia homines decreviſſent: Et certè, jam pene octingenti anni ſunt, ex quo Beatus *Hieronymus* ad regna cæleſtia tranſivit. Ante hos quoque ferè ſeptuaginta annos, repertus eſt Romæ *Pallas*, filius Evandri, quem *Turnus* occidit, cujus mortem Beatus dicit *Auguſtinus* ſimulachrum *Apollinis* fleviſſe mira Dæmonis verſutia, quaſi doluiſſet occaſum viri probiſſimi. Inventum eſt etiam vas argenteum, locatum ſuper

(D. *Hieronymus* obiit An. Chriſti 420 ſecundum veriores Chronographos.)

(Factum id A. 1039. vel ut alii 1059. Vide *Nauclerum* ſub *Henrici* III. Imp. *Vincentum* lib 25. hiſt. c. 34. *Bonfin.* Dec. 2. *Langium* Chron Cit. An. Dom. 1039. *Kranzium* in Metrop. l. 4. c. 15.)

super pectus ejus, in quo confectio myrrhæ erat & balsami pretiosissima, indeque egrediebantur duo calami aurei, quorum summitates naribus infigebantur: ut videlicet virtute unguenti corpus non minus interius, quàm exterius duraret incorruptum. Inventi sunt autem & duo versus insculpti:

(Lib. 2. Continuationis de *Gestis Anglorum*. cap. 29.)

Filius. Evandri. Pallas, quem. lancea. Turni
Militis. occidit. more. suo. jacet. hic.

Qui postea erectus, patente ingenti vulnere sub pectore penè murum † civitatis adæquavit statura sua: ibique stetit, donec balsamo pluviis abluto, in semetipsum collapsus est & sic iterum terræ ossa mandabantur.

(Krantzius in Metropoli lib. 4. c. 15. legit *morte sua.*) † (*Hier. Mag.* l. 1. Miscell. c. 4.) (Vid. *Scip. Gent.* de Conjurat. p. 323.)

(*Arnob.* circa finem l. 11. p. 122. Nonne literas auditis commemorantes vestras, fuisse homines olim semideos, heroës, cum immanibus corporibus atque vastis? Non infantes sub uberibus matrum Stentoreos legitis edidisse vagitus? quorum ossa variis in regionibus eruta, vix repertoribus fecerunt fidem, humanorum reliquias esse membrorum. Vide *Arnob. Elmenhorst.* ad pag. 57.

De *Orestis* corpore sub terra invento quod cubita septem habuisse tradit *Herodotus*, l. 1. Videndus *Agell.* lib. 3. c. 10. & *Homerus*.)

CAP.

Cap. XIX.

Quod Beatus Olauus in bello Martyr occubuit.

Beatus itaque *Olauus* congregata manu, quam habere poterat in *Upland*, tetendit in *Throndheim*. Audierat enim *Sueinonem*, filium *Kanuti*, in *Wic* operiri adventum suum cum valida manu, & ideo declinavit ab eo. *Throndenses* autem audito adventu regis, convenerunt in *Nidrosiensem* civitatem, quasi vir unus, adversus Dominum, & adversus Christum ejus, juvenes cum senioribus, infelici factione, ut impugnarent Sanctum Dei. In quibus erant principes, qui maximè Regi obluctabantur, *Thorer Hunder & Kalfs filius Arna*. Audiens igitur Rex congregatam adversum se multitudinem, misit ad eos *Fin* fratrem *Kalfs*, cujus superius † mentionem fecimus: qui populo pacem offerret, Regis animum paratum nunciaret, oblitum eum præteritarum injuriarum, ignoscere cuique, quod eatenus perperam egisset: detestari se effusionem humani sanguinis, & maximè in civilibus bellis, nullo modo se velle manum conserere, si salubribus ejus monitis acquiescant. Effera verò mens barbarorum, unanimi con-

Olauus Rex *Norv.* proficiscitur contra *Sueinonem*.

Nidrosienses ab illo deficiunt.

(Forte *Fithr*: uti paulò post nominatur

†(cap. 16.)

consensu paci contradicit: Et multò miseri, magis eligunt Sanctum Dei hostiliter impetere, quàm salutaria ejus monita suscipere. Omnes itaque Regi obviam ruunt, & properanti gradu ad locum qui dicitur *Sticlastad'er* perveniunt. Præcesserat tamen eos *Fithr* nuncius Regis, & obstinatam eorum malitiam Regi intimaverat. Beatus itaque *Olauus*, divina revelatione admonitus, obitum suum quodammodo præsagivit, vocavitque ad se, ut fertur, dispensatorem suum, jubet illi, ut speciales Eleemosynas pro omnibus, qui in eodem prælio contra se arma ferendo, casuri essent, ex regia pecunia devotè largiretur: Non immemor præcepti Domini sui: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Libet hic intueri animum martyris nostri: furebat persecutorum rabies, & miseranda cæcitate perculsi, crudeli infamia debacchabantur in Sanctum Dei: Ille verò manet immotus & in Christo fundatus, saluti persequentium povidendum curat. Et hoc in tali necessitate, ubi quilibet etiam carissimorum suorum oblivisci potuisset. Audite hæc obsecro, universi populi! Vir iste natus penè in ultimis partibus Aquilonis, inter barbaros & incultos: Videte, quale sidus emicuerit, quàm humilis, quàm sublimis: & hoc non in servili conditione, sed

Ad mortem se parat *Olauus.*

in

in regali fastigio. Animadvertite quali animo bellum paraverit, quid intenderit. In promptu causa est, procul dubio remota omni ambiguitate, ut sceleratos & iniquos à bonorum persecutione compesceret, Christi sancita stabiliret, de durissimus lapidibus, si fieri potuisset, filios *Abrahæ* suscitaret. Hæc ita fuisse, certissimè declarant cotidiana beneficia, & non minùs crebra inusitata miracula, quæ omnipotens Deus dignatur operari per ejus merita, non in nostra regione, verùm ubicunque locorum, & à quibuscunque auxilium Beati martyris fideliter imploratur. Videre est etiam, quàm devotè, quàm diligenter insecutus sit Beatus iste vestigia illius primi vexilliferi Salvatoris nostri, videlicet beatissimi Protomartyris *Stephani*. Ille inter terrentium imbrem lapidum, pro lapidantibus exoravit: Iste pro interemptoribus suis etiam Eleemosynas erogari jubet. Sed in his omnibus ille agnoscendus est, ille laudandus, ille glorificandus, qui & in prima vocatione dedit fidem, & in extrema constantiam. Collatis itaque signis, ferebat vexillum ante Regem vir strenuus, nomine *Biorn*: hic, in primo statim congressu, occisus est à *Thori Hund*, qui primam aciem ducebat contra Regem. Illico subsecutus est occasus Regis, accepto, ut fertur, vulnere ingenti. Quis ei manus in-

Prælium.

Mors *Olavi* Regis *Norv.*

intulerit, utrum unum an plura vulnera habuerit, quià à diversis diversa dicuntur, nos nil temerè affirmare volumus, nec officioso mendacio aliorum aures demulcere. *Dagr* verò, unus ex principibus Regis, nec non & cognatus ejus, cernens vexillum unà cum Rege cecidisse, viriliter illud erexit, hortatus socios & obtestatus, ut necem Regis non velint inultam, ne geminatum gaudium adversarii reportarent & de nece Regis & de incruenta victoria. Inde ruunt omnes in arma, penetrant bis vel ter aciem hostium, plurimos prosternunt, protrahitur pugna usque ad vesperam, nox pugnantes diremit. Discedunt tandem utrique non tam victi, quàm fessi & vulneribus afflicti. Occubuit autem Beatus *Olauus* quarto Kal. Augusti, quod tunc erat quarta feria, anno ab incarnatione Domini millesimo vicesimo nono, ut nos certius indagare potuimus.

Tempus obitus ejus a. Chr. 1029.

CAP.

Cap. XX.

De diversitate Supputationis annorum ab initio mundi.

Sciendum verò est, in libris nil adeo corruptum ut supputationem numerorum, tum maximè vitio scriptorum, tum etiam minori industriâ calculantium, & ideò ut in * primis diximus hunc numerum annorum nolumus præjudicare certiori, semper & ubique præcaventes contentiones, in his præcipuè, quæ contra fidem non sunt. Et ut pauca de antiquorum libris, & quid ipsi senserint de supputatione annorum, ab exordio mundi usque ad adventum Christi, referam, ponam diversorum diversum computum. *Eusebius*, Cæsariensis Episcopus, primus omnium quorum ad nos scripta pervenerunt; ab initio seculi usque ad ortum Salvatoris, colligit ex Hebraica veritate annorum tria millia nongentos septuaginta unum. Idem tamen *Eusebius*, nolens autoritatem Septuaginta Interpretum, si tamen illorum est, omnino postponere, secundum illam colligit quinque millia centum, nonaginta novem. *Isidorus*, Hispalensis Episcopus, ponit quinque milia centum quinquaginta quatuor. *Beda*, sequens Hebraicam veri-

Supputatio annorum à condito mundo, usque ad CHR. nativ. diversa.

*(cap. 1.)

Apud *Eusebium*.

Isidorum Hisp.

Bedam.

veritatem, decem & novem annos minus ponit *Eusebio* id est, tria millia nongentos quinquaginta duos. Hunc sequitur *Remigius*, *Autisiodorensis* Episcopus, vir in literali scientia adplenè instructus, nec in uno anno ab eo dissentiens. *Hugo* quoque, Parisiensis Canonicus, omnium judicio absque ulla refragatione diligentissimus tractator, Beatum Hieronymum è vestigio secutus, ut in Chronica sua satis elucet, Hebraicam in omnibus præfert veritatem. Sunt igitur, secundum *Hieronymum* & veritatem, quam ipse diligentissimè de Hebraicis fontibus elicuit, anni ab Adam usque ad Christum tria millia nongenti [septuaginta unum.] *quinquaginta duo.* Hæc de diversitate calculantium dicta sufficiant.

Remigium. *Hugonem.* *Hieronymum.*

Quomodo verò mox omnipotens Deus merita Martyris sui *Olaui* declaraverit, cœcis visum reddendo, & multa commoda ægris mortalibus impendendo, & qualiter Episcopus *Grimkel*, qui fuit filius fratris *Sigwardi* Episcopi, quem *Olauus* filius *Tryggya* secum adduxerat de *Anglia*, post annum & quinque dies Beatum corpus è terra levaverit, & in loco decenter ornato reposuerit, in *Nidrosiensi* Metropoli, quò statim peracta pugna transvectum fuerat, quia hæc omnia à nonnullis

Corpus Reg. *Olavi*, ad Ecclesiam *Nidrosiensem* transfertur. cap. 8.

memoriæ tradita ſunt, nos notis immorari ſuperfluum duximus. Regnavit autem Beatus *Olauus* annis quindecim, quorum tredecim ſolus obtinuit regnum. Nam primo anno cum *Sueinone*, filio *Hacon Mali*, pugnam habuit, & eum à patria expulit, ut ſuperius meminimus: ultimo verò à *Sueinone*, filio *Kanuti* Regis *Angliæ*, nec non & *Daciæ*, de quo ſatis dictum eſt, rebellionem paſſus eſt & inquietum fuit regnum. Eidem verò *Kanuto*, & filio ejus *Sueinoni*, & *Haconi* nepoti ejus, aſſcribuntur anni quinque in Catalogo Regum *Norwagienſium*. Tempus Regni *Olavi*.

Cap.

CAP. XXI.

De Magno, filio Beati Olaui.

Norwagienses filium Olaui, *Magnum*, in regnum paternum vocant

†(*Saxo* lib. x. p. 152.)

POsthæc verò vix triennio transacto *Norwagienses*, sera pœnitentia ducti, pro scelere quod commiserant in Beatum *Olauum*, simulque non ferentes tyrannidem *Alfiuæ* matris *Sueinonis*, decreverunt, mittendum pro *Magno*, † filio Beati *Olaui*, tunc puero decenni, cupientes saltem filio restituere, quod patri crudeliter abstulerant. Elegerunt ad id negotium quatuor viros, *Ragnwaldum* comitem, quem superius diximus amicissimum Beato *Olauo*; *Emar Tham Baskelme*, Suein *Bryggytfot* & *Kalfum* filium *Arua*, qui in Beatum *Olauum* graves pridem exercuerat inimicitias, sed tunc pœnitentia ductus, modis omnibus nitebatur filium ejus in regnum restituere. Qui cum venissent in *Russiam* ad *Wirtzlauum* & *Ingigerthi*, ubi nutriebatur puer, consilium suum innotuerunt *Regi, nec non & totius *Norwagiæ*. Abnegat Regina *Ingigerthi*, affirmans, nullo modo mittendum puerum, nisi jurejurando promitterent, eum in Regem sublimandum. Valde enim dilexerat Beatum *Olauum*: ideoque officiosissimè, filium ejus

Legati ad hoc.

* (aperuerunt.)

ejus nutriverat. Illi verò ſuprà quàm ab eis poſcebatur, promittentes omnia, ſolvuntur abire. Reverſi itaque in *Norwagiam*, cum magno gaudio ſuſcepti ſunt à tota patria: ſtatimque cum favore totius populi puer *Magnus* in Regem ſublimatus eſt.

Magnus, filius Olavi, patri in regnum ſuccedit.

CAP. XXII.

De Compoſitione Pacis, inter Magnum Regem Daciæ.

AUdiens itaque *Sueino*, filius *Kanuti*, devotionem populi contra regem *Magnum*, diffidens rebus propriis, reverſus eſt in *Daciam*, eodemque anno præſentem vitam finivit. Sed & pater ejus *Kanutus*, Rex *Angliæ*, eodem anno rebus humanis deceſſit. Non multò poſt hinc elapſo tempore, memor *Magnus* Rex injuriarum, quas exercuerant *Dani* in Reges *Norwagiæ*, congregata claſſe, tetendit in *Daciam*, pervenitque ad inſulas, quas nos *Brennoiar* * vocamus, ubi tunc obvium habuit *Hartha Knut*, filium *Kanuti*, fratrem *Sueinonis*. Videntes itaque principes, Reges adoleſcentulos facilè poſſe inclinari in

(*Saxo* lib. x. pag. 183.) *Sueino*, filius Kanuti, Daniæ Reg. moritur.

Etiam ipſe *Kanutus*.

Magnus, Rex *Norvag.* & filius *Kanuti*, *Hartha Knut*, conciliantur.

* *Brennoiar*: an inſula *Boringholm*, ſeu *Bornholmia* denotatur? *Ey* & *Eyar* æque uti vox *holm* inſulam denotat lingua Norvagica: uti & noſtrate; unde *Eiland*: Boringia (unde facile Brinn & Brenn-oiar vel ciar) Bornholmia eſt. Vid. Not. Steph. Steph. at Sax. fol. 180. b.)

in quamlibet partem; potiusque sibi imputandum, quicquid perperam agerent, mutant in melius consilium, tractandæ pacis ineunt fœdus, tali proposita conditione,† *Ut uter Regum sine certo herede*, hoc est, *prole ventris* * *sui, prior humanis rebus abscesserit, residuus utrumque regnum obtineat, sine ulla contradictione.* Sicque ab invicem non solùm concordes, verùm etiam amicissimi discedunt.

Horum pactum.
†(*Johan.* l. 8. c. 8.)
*(De hoc pacto vide & Historicam Narrationem de origine gentis *Danorum* ab *Erico Daniæ* Rege conscripta n. 93.)

CAP. XXIII.

De pacto, quod factum est inter Karolum Magnum, & fratrem suum.

NOn longè à pacto, quod pepigit *Karolus*, qui postea ob insignes victorias & morum probitates, dictus est *Magnus*, cum *Karolomanno*, seniore patre suo. Qui tamen *Karolomannus* post biennium hominem exuit, relictis duobus filiis suis, quos assumens uxor ejus, quæ fuerat, profugit fœminea levitate † ad *Luitprandum*, * Regem Italiæ, quod vehementer displicuit *Karolo*. Iste Rex *Longobardorum*, multum afflixit Romanam Ecclesiam, adeo ut Dominum Papam inclusum *Papiæ* obsideret. In hac igitur necessitate positus Dominus Papa, misit literas deprecatorias

Digressio de *Carolo* M. & ejus fratre.
†(Desiderium.)
*(*Eginhartus*, de vita Caroli M. p. 4.)
(Hæc pleraque contra fidem & seriem veræ historiæ.)

catorias ad *Karolum* Regem Franciæ. Audierat enim eum ingenuæ indolis juvenem: postulat eum subvenire laboranti Ecclesiæ: nihil sibi germanius fore, quàm laborantem sustentare matrem, obedire cum oportére, utpote Christianum Regem summo Pontifici; se in maximo periculo constitutum die noctuque ejus præstolari adventum; accelerari oportere negotium: (quod) alimenta sint ini brevi defutura. His literis acceptis *Karolus*, quo minus jam præmeditaretur expeditionem in *Saxoniam*, quæ adhuc illo in tempore idololatriæ dedita erat, mira celeritate contraxit exercitum, atroci lege proposita cunctis Principibus, si quis post ejus abscessum remoraretur. Incredibili igitur & inopinata acceleratione transscensis Alpibus, ut illud Lucani aptissimè ei possit convenire:

Jam rapido cursu Cæsar superaverat Alpes:

(l. 1 p. 25 In vulgatis editionibus est: *Jam Cæsar gelidas c. s. Alpes.*)

improvisus adfuit, nec fama quidem præeunte, dispositaque acie obsidione cinxit exercitum Regis *Longobardiæ*, ita ut mire & rarissimo exemplo nullus pateret effugii locus illi, qui prius alios incluserat. Quod ut innotuit Urbi, maximo gaudio perfusa est civitas, apertisque portis, viriliter invadunt adversarios, & Karolo foris urgente, oppidanis ab intus instantibus, totus exer-

citus Longobardorum & ſubjugatur & ſub jugum mittitur. Rex ipſe catenus ante pedes Domini Papæ adducitur, non datur Imperio, ſed ut frequenter promeruerat plebis opprobrio. *Karolus* Rex requirit à Domino Papa, quid jubeat de illo fieri? Dominus Papa ſimpliciter reſpondit: Ego non corporalem, ſed ſpiritualem fero gladium, mihi ſufficit, ſi jus ſuum & patronatus Eccleſiæ reddatur, ſi Beato Petro ſua reſtituantur. Tuum, inquit, eſt cariſſime fili decernere, utrum regium nomen in *Italia* permanere debeat, ex quo *Conſtantinus*, filius *Helenæ*, ad honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti, illud abdicavit, & B. Petro ac Romano Pontifici in jus perpetuum contradidit. *Karolus* itaque Rex, exauctoravit Regem *Longobardiæ* & *Viennam* in exilium miſit, reſtituens ei uxorem & liberos pecuniamque ſufficientem, clementer & benignè eum tractans. Ex illo igitur tempore, liberata eſt Eccleſia Romana à tyrannide *Longobardorum* inſtantia & beneficio Chriſtianiſſimi Regis *Karoli*, poſt annos plus minus trecentos † ex quo * primùm invaſerant Italiam. Sed regrediamur in Norwagiam.

*(Deeſt *Longobardi*) †(Scribendum ducentos. Nam *Longobardi* An. 568. *Pannonias* egreſſi, Duce *Alcoino*, in *Italiam* contenderunt, ibique regnum conſtituerunt. *Deſiderius* vero ultimus Rex Longobardorum à Carolo M. victus eſt An. 773. Duravit igitur Regnum *Longobardorum*, in *Italia* annos 205.)

Cap.

CAP. XXIV.

Quod idem Magnus, Danorum Rex effectus, bellum habuerit cum Wandalis.

NOn multò post supra memoratam concordiam, duorum Regum, *Magni* & *Kanuti*, defunctus est idem *Kanutus* absque herede. Quo comperto, *Magnus* Rex, congregata classe, navigavit in *Daciam*: ubi tunc à Principibus regni, qui supradictæ pactioni interfuerant, honorificè suscipitur & in regem sublimatur. Quod cum audisset *Sueino*, filius *Ulfs*, & *Astridis*, sororis *Kanuti*, Regis Angliæ, collecto exercitu, congressus est cum *Magno* navali prælio, ab eodemque mox victus aufugit. Dum hæc agerentur *Wandali*, quos nos materna lingua vocamus *Windir*, gens pagana & Deo inimica, silvestris & inculta, vivens raptu, qui semper quidem rapinis solebant infestare *Daciam*, tunc tamen præcipuè occasionem nacti, de inquietudine regni, incredibili multitudine advecti sunt in *Daciam*, operientes faciem terræ more locustarum. Quod cernens *Magnus* Rex, animo consternatus est. Nam neque tempus habuit exercitum congregandi, nec tutum putabat cum paucis contra tantam multitudinem dimicare. Et

A morte *Kanuti* jun. *Magnus*, rex *Norvag.* etiam *Daniam*, ex pacto, obtinet.

Frustra hoc prohibere conatur *Sueino*, fil. *Kanuti*, R. Angl.

Vandali Daniam infestant.

Olauum angelus ad bellum, contra *Vand.* animat.

intolerabile videbatur, vastari regionem in præsentia sui. In hac igitur mentis angustia posito Regi, fertur nocte subsequenti apparuisse Beatum *Olauum*, patrem ejus, & ei monuisse eum in Deo spem ponere, facile ei esse, dare victoriam non minus in paucis, quàm in pluribus: oportere eum in crastino ad bellum procedere, Dei miseratione victoriam non defuturam. Hac ergo visione confortatus Rex *Magnus*, in crastinum viriliter processit ad prælium, subsequens vexillum, quod patris ejus fuerat, tenens manu bipennem ejusdem, quæ ibi confracta est, & modo servatur in *Nidrosiensi* Ecclesia. Major itaque ruit in hostem, plurimos prostravit, ceteros turpiter, Deo auxiliante, in fugam convertit. Hoc prælium gestum est in loco, qui dicitur *Luirscogs Heithr.* Variis deinde conflictationibus inter se agentes *Magnus* & *Sueino*, plura prælia gesserunt in diversis locis: quorum maxima ista fuerunt, apud *Helganes* unum, aliud apud *Aros*, & non nulla præterea. Sed quia longum est singulis immorari, transeamus ad cetera.

Qui *Vandalos* vincit.

Bipennis S. *Olavi.*

Cap. XXV.

De Reditu Haraldi Hardradr, de Græcia.

Videns itaque *Sueino*, se non posse resistere viribus *Magni*, discessit à patria. Quem insecutus Rex cum classe, applicuit in loco, qui dicitur *Ourarsunt*; * ubi cum morarentur, conspiciunt quadam die navem adventantem, solitis armamentis venustiùs ornatam. Nam velum totum purpura renitebat. Qua insueta visione attonitus Rex, mittit ilico, qui requirant, qui sint, vel unde veniant. Responsum est nunciis Regis, esse † *Haraldum*, fratrem *Olaui* Regis *Norwagiæ*, venientem de *Græcia*. Econtra illi sciscitantur, quis ductor sit classis, quam in portu cernebant. Respondebant, esse *Magnum*, filium Beati *Olaui*, Regem *Daciæ* & *Norwagiæ*. Quo audito *Haraldus*, mox divertit ad nepotem suum: à quo, ut decuit, honorificè susceptus aliquot dies ibi moratus est. Cumque *Magnus* ab eo postularet, ut ei subsidio foret ad subdendum sibi regnum *Daciæ*, quod ei justis ex causis debebatur, respondisse fertur, se potius velle petere ab eo partiri secum regnum

Sueino, fil. *Kanuti*, ex *Norv.* discedit.

Quem insequitur *Olavus*, Rex *Dan.* & *Norv.*

† (Vide *Saxon.* l. XI. pag 185. 186.)

Frater S. Olavi Haraldus, ex *Græcia* redit.

D 3 *Nor-*

* (Olim & *Eirer Súude*, hodie Oresund. Steph. Steph. in not. ad Sax. fol. 21. a.)

Petit ab *Olavo* partem regni *Norvag.* *Norwagiæ*, quod ſibi jure hereditario debebatur. Cui cum Rex *Magnns* gratioſè reſpondiſſet, erat enim mitis & benigniſſimi ingenii, unus ex Conſiliariis Regis *Einar Thambar Kelmer*, perpendens ſecum, utriuſque verba non de ejuſdem benignitatis fonte manare, reſpondit: juſtum videri, ut ſi Rex *Magnus Haraldo* dimidiam partem *Norwagiæ* annueret, ipſe quoque pecuniam, quam de Græcia attulerat, cum Rege divideret: multum enim eum egere pecunia: plurima in expeditionibus aſſiduis conſumſiſſe. Hanc reſponſionem *Haraldus* indignè ferens, dixit: ſe non ob id in exteris regionibus, pro adquirenda pecunia, objeciſſe (ſe) periculis, ut inde ditaret ſatellites *Magni*, nepotis ſui. Cui *Einar:* Scias me, ubicunque potero, obviam iturum, ne regnum obtineas. Quod verbum & *Einaro* & filio ejus, ut rerum exitus probavit, cauſa fuit temporariæ mortis: quia ambo poſtea ab *Haraldo* occiſi ſunt. His itaque reſponſis commotus *Haraldus*, diſceſſit à Rege, & in *Norwagiam* profectus eſt. *Sueino* comperta cauſa diſceſſionis *Haraldi* à *Magno*, è veſtigio comitatus eſt eum, promittens ei dimidiam partem *Daciæ*, ſi poſſent regem *Magnum* eliminare.

Sueino, promittit *Haraldo* dimidiam regni *Dan.* ſi *Magnum* inde ejiceret.

CAP. XXVI.

Invectio Auctoris in ambitiosos, & qualiter Chosdroë vitam finiverit.

O Verè infelix appetitus honoris! ô miseranda & miserabilis, & ut à Philosophis describitur, verè cæca ambitio, divina & humana calcans, naturæ non deferens honorem, & cujus mentem semel invaserit, impotem sui reddens! Hæc *Absolonem* in jugulum patris armavit, ut sibi parricidio regnum pararet; Et ut de Ethnicis aliquid loquar, hæc *Pharnacem* filium *Mithridatis*, Regis Ponti, qui cum Romanis annis quadraginta bellum gessit, impulit, ut patrem suum inclusum in quadam civitate, obsideret: cum idem *Mithridates* diu ex altissimo muro concionatus, cupiens filium ad misericordiam flectere, ut inexorabilem vidit, exclamasse fertur: *Dii patrii, si qui estis, donate, ut Pharnaces hac ipsa prece filios suos exoret & non exaudiatur.* Post hæc descendens de muro, dedit venenum omnibus concubinis suis, & filiis & filiabus. Postremò, cum ipsemet hausisset venenum, & vis veneni in ipso grassari non posset, propter innumerabilia remedia, quibus frequenter munierat sua viscera contra eandem

Digressio de ambitione.

Exempla *Absolonis.*

Pharnacis.

(*Orosius* l.6. c.5.)

dem peitem, ne ab alio necaretur, fracto jam muro, porrexit cervicem spiculatori. (l.1.p.31.) Quod de hoc *Lucanus*,

Barbarico vix consummata veneno:

de hoc Rege scribit *Plinius Secundus* his verbis: *Mithridates*, inquit, Rex Ponti, homo potentissimus & ditissimus, annis quadraginta bellum protraxit nobiscum variis eventibus; (*Plin.* lib. VII.XXIV.) *duarum & viginti gentium Rex totidem linguis jura dixit, pro concione singulas sine interprete affatus.* Hæc ipsa infelix ambitio armavit *Syroim* in jugulum patris sui *Cosroë.* (*Cosrois.*) Et quia hujus Regis mentionem fecimus, quæso ne onerosum videatur Lectori, si pauca de Romana historia excerpta, hic ponantur, propter illam scripturam, quæ fertur de exaltatione Sanctæ Crucis, in qua quibusdam veris multa falsa interlita sunt, propter quod à Sancta Romana Ecclesia non recipitur. (Digressio altera, de libris Apocryphis Eccl. (Vid. *Baronium* in Martyrol. 14. Sept. & in Annalib.)) *Gelasius* namque Papa, vir doctissimus & magnæ auctoritatis in Ecclesia Dei, compendioso sermone secernit Apocryphas Scripturas à sacro Canone, dicens: non egere Ecclesiam Dei falsitatis comprobatione; quæ ab ipsa veritate Deo fundata est. (Vide Decret. distinct. xv. *Bibliothecæ sanctæ Sixti Senensis*, lib.2.) Cui Beatus *Augustinus* plurimis in locis attestatur, eodem sensu & pene iisdem verbis. Ponit idem *Gelasius* inter Apocrypha Passiones Apostolorum, præter solius Andreæ, librum

de infantia Jesu, librum de Nativitate Beatæ Mariæ, Itinerarium Clementis, Euangelium secundum Thomam, Euangelium secundum Bartholomæum, & multa alia, quæ longum est enumerare. Sed jam videamus, quomodo illa scriptura de Exaltatione Sanctæ Crucis, conveniat veritati Romanæ historiæ. *Heraclius*, vir valde strenuus in re militari, filius *Heraclii*, præfecti Africæ, à militibus in Imperatorem Romanum eligitur. Hic sex annis continuis pervagatus omnem *Persidem* innumeras civitates nec non & vetustissima ædificia Regum antiquorum solo prostravit, super pontem quendam, cum quodam gigante Persico singulari pugna congressus, eundem vicit & in amnem dejecit, ipsumque *Cosdroën* ad ultimas regni sui latebras fugere compulit. Qui ultimæ desperationi addictus, filium suum *Mardasan* designavit regem. Quo comperto, *Syrois*, primogenitus ejus, ægrè tulit nimis repulsam, cui debebatur pro ordine nativitatis regnum, & sollicitato *Gundabundan*, præfecto militiæ, omnem ad se convertit exercitum, statimque patrem *Cosdroën* insecutus comprehendit; & magnis cathenarum ponderibus pedibus colloque circumdatis, reclusit in domum subterraneam, quam ipse ad thesauros recondendos in loco abditissimo construxerat, imperans & dicens:

(*Sigebert.* in actis anni 531. *Aimoin.* de gest Fracor. lib. 4. c. 22.) Redit ad historiam *Cosrois.*

Cosrois captivitas & supre-ma.

 Come-

Comedat aurum & argentum, pro quo multos impie peremit, & orbem terrarum delevit. Fecit etiam *Syrois* nefas, omnibus ſeculis inauditum, divino ſic diſponente judicio. Nam mandavit ſatrapis, quibus noverat patrem præcipuè exoſum, eiſque tradidit eum per quinque dies illudendum & conſpuendum, ac diverſis injuriis afficiendum, & ſic demum ſagittarum ictibus perimere jubet, occiſis tamen priùs, ante ora patris, quinque filiis. Et hic fuit finis hominis ſacrilegi, templi Domini violatoris, & ultra humanum modum elati. Nam legatis *Heraclii*, qui gratia pacis venerant, ita ſuperbè reſpondit, aut videlicet Chriſtianos propriam religionem relicturos, & ſecum Solem adoraturos, aut eorum regnum penitus deſtruendum. Sed reddidit Deus in caput blaſphemi propriam contumaciam. Licet itaque *Coſdroës* pro ſuis ſceleribus, dignas expenderit pœnas: tamen à prole ventris ſui hoc paſſum execrabile & coram Deo & coram hominibus fuit.

Exemplum ambitionis in *Domitiano*.

Nonne etiam infelix ambitio impulit *Domitianum*, hominem ſceleſtiſſimum & quodammodo alterum *Neronem* inſidiari ſanguini fratris ſui *Titi*? Hic *Titus* præ ſuavitate morum & inolita bonitate, dictus eſt *Delitiæ humani generis.* Et cum

quo-

quodam die advesperascente, reminisceretur se nemini quicquam eo die beneficii impendisse, eò quod nullus postulasset, dixisse fertur ad commilitones suos: *Hodiè*, inquit, *diem perdidi*: Quia nulli aliquid emolumenti impendi. Fratrem verò *Domitianum* suavi eloquio demulcebat, rogans ne se fœdaret fraterno sanguine, in brevi ei affuturum imperium: non decere eum, cum tanto scelere illud comparare. Quod, proh dolor! nimis verum fuit. Nam & *Titus* in imperio biennio tantum vixit, & eidem *Domitianus* successit: Qui etiam hoc suis sceleribus addidit, quod secundam à *Nerone* persecutionem in Christianos movit. Jam verò nostra persequamur. (Sueton. c. 8.)

CAP. XXVII.

Quod Rex Magnus, regnum Norwagiæ divisit cum patruo, & de obitu ejusdem.

Magnus, divisit cum patruo Haraldo Norvagiam.

MAgnus Rex, ut audivit *Haraldum* patruum suum, & *Sweinonem*, in *Norwagiam* profectos, fœdus contra se iniisse, è vestigio illos insecutus est. At illi audientes Regis adventum, verentes occurrere ei, reversi sunt in *Daciam*. Considerans itaque Rex *Magnus*, se vix posse tueri utrumque regnum ab eorum infestatione, missa legatione revocavit avunculum * suum *Haraldum*, tradens ei dimidiam partem regni *Norwagiæ*, nihil in mutua reciprocatione poscens, præter quod regnum utrumque cum eo defensare deberet: ita tamen, ut in Regno *Daciæ*, solus *Magnus* imperaret. Hæc concordia convenit inter nepotem & avunculum † in *Uplond*, ad stagnum in præsentia *Grimkelli* Episcopi, *Einars Thambaskelmis*, & aliorum multorum Principum, qui omnimodo decreverant, se nullo modo sub duobus Regibus velle agere, nisi pace confœderatis. Sciebant procul dubio, omne regnum, in se divisum, desolandum. Ideoque statuerunt

* (*Patruum.*)

Ipse tamen solus Daniam retinet.

† (Patruum.)

runt certiſſimè inter ſe illum vita privandum, qui nollet paci acquieſcere. De hac dementia diſcordiæ exclamat Virgilius: †

† (*Sunt verſus Probæ Falconiæ, quæ ita orditur,* Vide Tom. 5. p. 599.)

Jamdudum temeraſſe duces pia fœdera pacis,
Regnandi miſeros tenuit quos dira cupido,
Confiteor ſcripſi, ſatis eſt meminiſſe malorum!

(Barth. l. quò i.e. *ad quæ* tenuit, velut deſtinata aut vincta &c.)

De eodem etiam *Lucanus*: [lib. 1.]

Imminet armorum rabies: ferrique poteſtas
Confundet jus omne manu: ſcelerique nefando
Nomen erit virtus; multoſque exibit in annos
Hic furor ——

Compoſita itaque pace inter avunculum* & nepotem, *Magnus* Rex navigavit in *Daciam*, & expulit ab ea *Sweinonem*, qui eam interim jam totam ſibi ſubjugaverat. Poſt cujus expulſionem, uno tantum anno ſupervixit. Qui cum ſentiret, diem mortis imminere, miſit fratrem ſuum ex matre, *Thore* nomine ad *Sweinonem*, & reconſignavit ei regnum *Daciæ*, quia & ipſi jure hereditario debebatur. † Iſte *Magnus*, filius Beati *Olaui* martyris, vir fuit bonitate con-

* (L. patruum.)

Magnus ex *Dania Sweinonem* expellit.

Quam poſtea moriturus, eidem *Sweinoni* reſtituit.

† (Saxo l. 10. in fine. p. 184.)

Magni Regis encomium.

conspicuus, lenitate præditus, in re militari strenuus, in rerumpublicarum administratione miro callebat ingenio; unde & in congressionibus pene semper victor extitit. Morum suavitate & liberalitate, subjectis omnibus gratissimus fuit. Hic *Magnus* regnavit annis undecim, ex quibus quinque utrique regno præfuit.

CAP. XXVIII.

Quod idem Haraldus expeditionem in Angliam ducens, in bello victus occubuit.

Haraldus, Rex *Norv.* frater *Olaui*, bella gerit cum *Suenone* Reg. *Dan.*

*(*Saxo* lib. XI. p. 186.)

Expeditionem suscipit in *Angliam*:

POst hunc regnavit *Haraldus*, frater Beati *Olaui* annis viginti, quorum decem & novem solus, unum cum nepote suo *Magno*. Hic fuit vir strenuus, in consilio providus, manu promptus, sui tenax, alieni cupidus, unde & plurima bella cum *Suenone* * gessit, ut ei auferret regnum *Daciæ*. Quod cum minus procederet, expeditionem paravit in *Angliam*, hortatu *Tostæ*, fratris *Haraldi*, Regis *Angliæ*. Promisit namque ei dimidiam partem regni, si fratrem expelleret, quod sibi non minus hereditario jure debebatur. Cumque venisset in *Angliam*, unà cum prædicto *Tosta*, subjecerunt sibi provinciam *Northumbrorum*. *Haraldus*, Rex *Angliæ*, eo tempore profectus

Contra *Haraldum*, *Angliæ* Regem.

fectus fuerat in *Normanniam*: cognitoque adventu hostium festinus remeavit in *Angliam*, collectoque innumerabili exercitu, improvisus affuit. Adveniente illo, maxima pars exercitus *Normannorum* naves petierat, onusti præda: Reliqui verò animo constanti, quamvis pauci, se ad bellum præparant. Sed quid facient pauci, contra tot millia fortes* ? Ipse verò *Haraldus*, equo insidens, dum aciem ordinare curat, equo cadente in terram excussus, dixisse fertur: *Raro, tale signum portendit victoriam.* Nec eum fefellit sinistrum omen: nam in eodem bello ipse occubuit. *Tosta* etiam, frater *Haraldi*, Regis *Angliæ*, qui eum illuc adduxerat, ibidem occisus est, totusque exercitus pene deletus est. Factum est hoc bellum anno ab incarnatione Domini *millesimo sexagesimo sexto*, apparente cometa, rutilantibus comis, per aliquot dies, & præfigurante hanc cladem *Anglorum*, quæ ilico subsecuta est.

*(Fortium.)

Haraldus, Rex *Norv.* in *Anglia*, prælio occumbit.

An. 1066.

Iste *Haraldus*, in adolescentia sua, multa strenuè gesserat, subvertendo plurimas civitates paganorum, magnasque pecunias aufferendo, in *Ruscia*, in *Æthiopia*, quam nos materna lingua *Blaland* vocamus. Inde *Hierosolymam* profectus est, ubique famosus & victoriosus. Postea peragrata *Sicilia*, magnaque pecunia id locorum extorta, venit

Hujus *Haraldi* Reg. *Norv.* peregrinationes, & res gestæ.

Con-

Constantinopolin, ibique apud Imperatorem accusatus, inflicta eidem Imperatori satis probrosa ignominia, inopinabili fuga elapsus est.

CAP. XXIX.

De Olauo, filio ejus.

Olauus, filius *Haraldi*, redit in *Norwagiam*.

INterfecto itaque *Haraldo* eodem in *Anglia*, regressus est filius ejus *Olauus*, cum reliquo exercitu, in *Norwagiam*. Idem verò *Olauus* fratrem habuit, *Magnum* nomine. Hic præfuit uno anno solus, dum frater ejus moraretur in prædicta expeditione ad *Angliam*. Deinde *Magnus* paucis supervixit annis, relicto uno filio, *Hacon* nomine: quem suscepit nutriendum vir probus & inter suos primo loco natus, *Stegarthorer* nomine. Post hoc regnavit *Olauus* viginti septem annis, vir Deo & hominibus charus, paci per omnia & quieti temporum studens, sua cuique permittens, improborum nequitiam solo imperio coërcens. Iste construxit Basilicam in honorem Sanctæ Trinitatis in *Nidrosiensi* Metropoli, ubi nunc requiescit corpus Beati *Olaui* Martyris; sicut & prius pater ejus *Haraldus*, Ecclesiam Beatæ Mariæ semper Virginis in eadem civitate construxerat; ut hactenus cernitur.

Moriens, filium relinquit *Haconem*.

Laus *Olaui*.

Qui construxit Basilicam *Nidrosiensem*.

Et pater hujus *Haraldus*, templum B. Virginis *Nidrosiense*.

nitur. Nec facilè dixerim, aliquem Regum *Norwagiensium*, feliciori usum imperio, à tempore *Haraldi Bene-comati*, usque ad præsens. Hic obiit *in Wic*, sepultus verò fertur in prædicta Ecclesia *Nidrosiensi*, quam ipse construxerat.

Cap. XXX.

De Magno Berfort & Mentio de prodigiis, quæ præcesserunt mortem Karoli Magni.

HUic successit *Magnus*, filius ejus ex concubina natus, cujus cognomen *Nudipes*. Hic regnavit annis decem, quorum unum simul cum filio *avunculi* sui, *Hacon*. Hic *Hacon*, juvenis bonæ indolis, tributa, catenus injuste imposita, à cervicibus comprovincialium abstulisse laudatur. Postea immatura morte ex hac luce subtractus, *Magno* avunculo, suo reliquit regnum: qui præfuit postea annis novem, Hic *Magnus*, patri multum dissimilis moribus, avo suo *Haraldo* magis fuit confirmis. Et quia paulo superius fecimus mentionem, eundem *Haraldum* de equo corruisse, & in illo casu mortem ejus præfiguratam fuisse, libet paucis absolvere, quæ prodigia præces-

Magnus Nudipes, Rex *Norv.*

(Patrui.)

Regnat cum *Haconе*, filio *Olavi.*

Inde totus regno *Nor.* præest.

Digressio, de prodigiis quæ antecesserunt mortem *Caroli Ma*

 sc-

ſerint occaſum victorioſiſſimi, & inter præcipuos viros præſtantiſſimi viri, *Caroli Magni*. Primum prodigium fuit Pons *Magontiæ*, ultra Rhenum, firmiter conſtructus, ita ut perpetuo durare putaretur, per *Octo* * (Sigebertus per *decem*) *annos* fabricatus, cumque jam eſſet conſummatus, contracta nube ſuper pontem, eo ipſo die fulmen emicuit totumque combuſſit, ita ut nec haſtula quidem ſuper aquam remaneret. Secundum fuit, porticus ingens, *Aquisgrani*, inter Baſilicam & Palatium, quæ, cum ipſe Imperator die Dominica ſuperiorem Eccleſiam vellet intrare, ante pedes ejus tota uſque ad terram collapſa eſt. Tertium fuit nomen ipſius Principis, aureis literis, in ſummitate maceriæ conſcriptum, adeo magnis, ut in pavimento quis ſtans facillime legere poſſet: quod ultimo ætatis ſuæ anno, ita deletum fuit ut nullo modo legi poſſet. Quartum fuit ſignum, præfigurans mortem ipſius, quod cum equitaret ſereno die, ferens lanceam manu, fulgur cecidit ante pedes equi, una cum Rege ipſum dejiciens, lancea quoque de manu ejus longe projecta eſt, cinguli rupti, Imperator tamen ſine læſione permanſit. Hoc contigit in ulti- ma

(Ex Sigeb. Gemblac. Anno 811. p. 560.)

(*Turpinus* de Geſtis *Caroli M.* c. 32. *Cluv.* p. 494.)

* *Aſtula*, æ. & *Aſſula*, & cum adſpiratione, *Haſtula* partes materiæ ſunt, aſcia abraſæ, Spâhne Græcè χίδια: vel ab *aſcia* dictæ; vel *abſiliendo*; vel verius ab Aſſe & Aſſere: unde *Coaſſare*, & *Coaſſatio* apud Vitruvium: & *Aſſulatim*, apud *Plautum*. *Beda*, in vita S. *Felicis*: ſumtam de ligno S. Crucis *aſtulam*, miſit in incendium &c.)

ma expeditione sua, quam habuit contra *Hemmingum*, Regem *Daciæ*, qui superbe locutus fuerat contra majestatem ejus imperialem, transiens per mediam *Saxoniam*, quam in annis triginta jugiter rebellantem, multo sudore & infatigibili instantia, vix suavi jugo Christi inclinavit. Ternamque, Episcopos ac Presbyteros ad se missos, crudeliter necaverunt. Tandem ergo clementissimus Imperator, pertæsus malitiæ eorum, misit & fecit interimi omnes, quotquot gladio ejus altiores essent, utriusque sexus progenitores. Tum verò solis pueris remanentibus, fecit eis ordinari Episcopos ac Presbyteros, qui illos docerent viam salutis æternæ, & sic, *quo semel imbuta recens fuit, servavit odorem, testa diu!* *Hemmingus* tamen, audito adventu Imperatoris, supplex obviam processit, & veniam promeruit. Licet itaque *Karolus* certissimè cognosceret, hæc signa, suam quodammodo proloqui mortem: tamen, constantia virili & magnitudine animi, cuncta dissimulaverat. Invictæ enim virtutis in ipso insigne emicuit, qua animi præstantia, non minus prospera, quàm adversa calcavit. Et ne aliquod virtutis vestigium sublimitatem ejus præteriret, in parandis amicitiis & retinendis, penè cunctos mor-

(Hic obiit An. 811. teste *Gemblacens.*)

Hemmingus Daniæ. R. fit supplex *Carolo M.*

tales anteibat. Nam & amicos facilè admittebat, & diligentissime colebat. Redeamus ad nostra.

CAP. XXXI.

De Gestis ejusdem Magni.

Mortuo *Hacone*, *Sueino* quidam, regnum *Norv.* arripit.

MOrtuo itaque *Hacon*, filio *Magni*, fratris *Olavi*, *Steiger Thorer*, qui eum nutrierat, dolens, *Magno* totum regnum *Norwagiæ* subjici, levavit quendam *Sweinonem*, filium *Haraldi* cujusdam, Pseudoregem adversus eum, sicut mos est *Norwagiensibus*. Quo comperto, *Magnus* ilico fugientem insecutus, comprehendit eum in parva quadam insula, in provincia quadam H*ologaland*, nomen insulæ *Wambar* Holmr, ibique ei vitam laqueo extorsit, cum quodam alio principe, nomine *Eigil*, viro probo & valde eloquenti: prædictus verò *Sweino* evasit. Post hoc, *Magnus* expeditionem paravit in *Gautiam*, volens ibi repetere tres provincias, quarum ista sunt nomina, *Dalr*, Hof*uth*, *Wear*, Hac, dixit antiquitus fuisse Regum *Norwagiensium*, ablatas verò violentia Regum *Gautorum*: ideoque, se velle armis repetere,

Sed interficitur à *Magno* Rex. *Norv.*

Qui expeditionem parat in *Iutiam*, vel *Gothiam*.

tere, si aliter non daretur optio, juxta illud *Lucani*: l. 1. p. 348.

--- Arma tenenti
Omnia dat.

Et in illa quidem prima expeditione, parum profecit. In secunda verò, bellum quidem gessit, sed victus, refugit solus, uno tantùm comite persequente, *Augmundi* filio, *Scopta*. Intereà verò, pax convenit, beneficio *Ingonis*, Regis *Gautorum*, filii *Strinkels*, viri probissimi, qui etiam filiam suam ei in matrimonio junxit, *Margaretam*, tradens ei prædictas provincias dotis nomine. Fuerunt tunc in exercitu *Magni*, plures nobiles viri, inter quos palmam tenebat, non minus probitatis, quàm nobilitatis, *Siwardus Ulstrengr*, qui postea ædificavit Cœnobium nobile in honore Beati *Benedicti*, nec non & pretiosissimi & invictissimi Martyris Christi *Laurentii* in parvissima quadam Insula, quæ adjacet Metropoli *Nidrosiensi*: Deinde profectus est *Magnus* ad Orcadas, Insulas regni sui; homo inquietus, alienis inhians, propria parvipendens. *Scotiam* & *Cornubiam*, quam nos *Bretland* vocamus, rapinis infestavit, piraticam exercens, ibique tunc *Hugonem*, *Cornubiæ* Comitem, resisten-

Pax convenit inter *Magnum*, R. Norv. & *Ingonem*, R. *Gautorum*: qui illi filiam despondet *Margaretam*.

Magnus R. Norv. *Scotiam* & *Cornubiam* rapinis infestat.

 tem

tem sibi, cognomento *Grossum*, interfecit. Fuit tunc cum eo *Erlendus*, Comes *Orcadum*, unà cum optima prole sua *Magno*, bonæ indolis adolescente, decem & octo annorum: Qui quanti apud Deum sit meriti, crebra testantur miracula. Fuerunt & alii multi, *Dagr* Pater Gregorii, *Witheuthr* filius Johannis, *Ulfr* Rana, frater Siwardi, patris Nicolai, quem *Oustein* infelix Tyrannus occidit in *Nidrosiensi* Metropoli, & plures alii.

CAP. XXXII.

De morte ejusdem Magni, & filii ejus.

Redit in *Norwagiam.* Onustis itaque navibus plurima præda, Rex *Magnus* in *Norwegiam* revertitur. Paucis deinde interpositis annis, iterum classem paravit, & solita mentis inquietudine *Hiberniam* repetiit, spe subiiciendi sibi totam insulam. Cumque sibi partem aliquam insulæ subjugasset, sperans, ex facili reliquam posse subjici, incautius exercitum ducere cœpit, eodem modo deceptus, quo & avus ejus *Haraldus* in *Anglia*. *Hibernienses* verò, collecta omni multitudine, parati pro patria mori, reditum ad naves intercipiunt, hostes strenuè invadunt, regem *Magnum* prosterr-

Rursum vadit *Hiberniam.*

Interficitur ab *Hibernis.*

ſternunt. Pars exercitus cum illo occubuit, ceteri utcunque ad naves remeaverunt. Magnus reliquit tres filios, *Auguſtinum*, *Siwardum & Olauum.* Pergens in *Hiberniam*, *Siwardum* ſecum duxerat ad *Orcades*. Mortuo patre, reverſus eſt in *Norwagiam* & unà cum fratribus in regnum ſublimatus eſt. *Olauus*, tertio anno, poſt patris obitum, immatura morte præventus, ex hac luce ſubtractus eſt, planxitque eum omnis *Norwagia*, eò quòd pro morum elegantia, & ſuavitate eloquii, cunctis gratus extiterat. Poſt ejus obitum, duo fratres regnum inter ſe diviſerunt. Poſtquam verò *Auguſtinus* tenuerat regnum annis viginti, rebus humanis deceſſit: tenuitque frater ejus *Siwardus* ſolus totam *Norwagiam* annis ſeptem. *Auguſtinus* exſtitit probitate conſpicuus, moderatione & prudentia non minus ſeipſum, quàm ſubjectos agens (regens.) Rex pacificus, rerumpublicarum diligens adminiſtrator, Chriſtianæ religionis adprimè cultor: unde & Cœnobium in honore Sancti Michaëlis Archangeli, juxta *Bergenſem* civitatem, ſicut hactenus cernitur, conſtruxit. Ædificia etiam regno perutilia plurimis in locis ædificavit, ut palatium Bergis, venuſti operis, licèt ligneum, quod modò præ nimia vetuſtate pene collapſum eſt: Portum etiam in

(Vide Chron. Regum *Manniæ* apud *Chambdenum*. p. 687. in *Britannia*.)

Filii tres relicti Regnum Norvagiæ gubernant.

Siwardus, fratribus defunctis, ſolus rerum potitur.

Opera ab hoc condita, ſacra & profana.

in loco, qui dicitur *Agthanes* naviganti-bus valde utilem: imitatus in hoc *Augustum* Cæsarem, qui portum *Brundusii*, pene toto mundo profuturum, construxit. Idem etiam *Augustus*, publicas vias per loca prius invia & paludosa, miris sumptibus ad utilitatem totius regni, sterni præcepit. In qua etiam publica * *Strata*, tam pacata voluit esse omnia, ob honorem Imperatoris, ut si quis in ea deprehenderetur fur, seu homicida, vel maleficus, nullam penitus læsionem, quàm diu ibi moraretur, pateretur. Quod ita fuisse institutum, ex antiquorum scriptis satis probatum est.

Digressio, de Operibus Augusti Cæsaris.

(* viam. publicam.)

CAP. XXXIII.

De Rege Siwardo & gestis ejus.

Siwardus R. Norv. Hierosolymã proficiscitur.

INter multa, quæ *Siwardus* Rex egregiè gessit, illud præcipuè laudibus celebratur, quod *Hierosolymam* cum classe profectus est, septimo posteaquam illa civitas à tyrannide *Persarum*, Dei misericordia, erepta est anno. In illo itinere, multas civitates paganorum laudatur solo prostrasse: Inter quas & *Sidonem*, urbem famosissimam *Phœnices* provinciæ,

Sidonem Christianis restituit.

pa-

paganis abſtulit, Chriſtianis reſtituit. Caveam etiam quandam, in cujuſdam montis latere, latronibus pleniſſimam, totam regionem infeſtantibus, non minus ingenio, quàm viribus cepit, patriamque ab illorum latrocinio liberavit. Multis itaque ſtrenuè geſtis, plurimiſque à Rege *Balduwino* honoratus donariis, inter quæ præcipuum & meritò ceteris anteponendum fuit portio ligni Crucis Dominicæ: rediit *Siwardus* de eadem expeditione cum ingenti gloria, vivente adhuc *Auguſtino* fratre ſuo. *Siwardus* inter optimos principes tunc meritò numerandus: poſtmodum verò inter mediocres, dicentibus quibuſdam, ſenſum illi fuiſſe immutatum propter potionem cujuſdam noxiæ confectionis. Sed qui hoc affirmant, viderint ipſi, quid dicant: nos iſta in medio relinquimus.

A *Balduino* R. Hieroſ. donis colitur.

Reditus & morbus.

cialiter videatur notaſſe Satyricus cum diceret:

Protinus irrupit vena pejoris in ævum
Omne nefas; fugere pudor, verumque fideſque;
In quorum ſubiere locum fraudeſque dolique
Inſidiaque, & vis; & amor ſceleratus habendi.

Celanda etiam eſſe crimina propriæ gentis, Lucanus admonet, cum dicit: (Lib vii.)

Hanc fuge mens partem belli, tenebriſque relinque
Nullaque tantorum diſcat, me vate, malorum
Quàm multum liceat bellis civilibus, ætas.

Et alio loco: (Lib.vii.)

Quicquid in hac acie geſſiſti Roma tacebo.

Pauca hæc de anteceſſoribus noſtris rudi licet ſtilo, ut potui, perſtrinxi, non viſa, * ſed audita retractans. (* Vide præfat.) Qua propter, ſi quis dignatus fuerit hæc legere, cui fortè diſplicuerit ſeriem rerum geſtarum ſic me ordinaſſe, quæſo ne me mendacii arguat, quia aliena relatione didici, quod ſcripſi.

Et

Et sciat pro certo, me istarum rerum relatorem alium potius voluisse, quàm me, quod quia hactenus non contigit, me malui, quàm neminem.

Explicit Historia Theoderici Monachi de Antiquitate Regum Norwagiensium.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM
Memorabilium quæ in Chronico hocce Norvagico continentur.

A.

Astri-

B.

C.

D.

Eina

F.

F.

G.

H.

Ha-

pes

L.

M.

O.

Por-

R.

S.

de

Sopor

Theo-

T.

Ulfr

V.

INDEX
AUCTORUM.

Qui in hoc Chronico Norvagienſi citantur.

Finis Indicum 1. Op.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COMMENTARIUS
Alter
HISTORICUS,
DE PROFECTIONE
DANORUM IN TERRAM SANCTAM,

Circa annum CHR. M.C.LXXXVII. *ſuſcepta, eodem tempore ab incerto autore conſcriptus:*

Opera olim, & cura *Viri Cl.*

IOH. KIRCHMANNI, *Lubec.* ex manuſs. Bibliothecæ *Lubecenſis* protractus, nunc primum editus ab hujus Nepote

B. C. KIRCHMANNO.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

DEDICATIO

CELSISSIMO PRINCIPI ET DOMINO

FRIDERICO

HEREDI NORVAGIÆ, SLESVICI ET HOLSATIÆ DUCI, PRINCIPI NOSTRÆ JUVENTUTIS VITAM ET FELICITATEM!

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PRæſcribo ergo his vetuſtis Hiſtoriæ Borealis monumentis, nunc primum in lucem prodendis, & Tua, PRINCEPS CELSISSIME, nomina: & FRIDERICUM FRIDERICO conjungo. Nec ægrè quidem feretis, ſociari ita uno vos opere, quos non nomen tantum, illud exoptatiſſimum; nec ætatis ſolum parilitas: ſed eædem magnam partem olim vobis regnandæ ditiones; quos ſanguis idem & ſtemma inclitum, quod à FRIDERICO primo, inde & CHRISTIANO, Daniæ Norvagiæque, nominis & gloriæ æter-

ternaturæ Regibus, uterque deducitis, quos cognatio proxima, fratres amitini estis; quos idem ad magna & Principibus digna virtutum & gloriæ meditamenta, animus & institutio, feliciter conjungunt. SALVETE ergo FRIDERICI! PRINCIPES NOSTRÆ JUVENTUTIS! GENTIS VESTRÆ DELICIÆ ET VOTA! Enimverò, quales inter desævientium undarum, quas nondum eluctati sunt, iras, longum jactati nautæ, jam à Borea raptati infesto, jam ab Austro pressi incubante, cum post tot fortunarum suarum jacturas, trepidi verentur, ne ipsa tandem navis evicta collidentium undarum & sorbentis Oceani fiat spolium: si inter ista tempestatum sæva pacatum *Geminorum* effulgescat signum, tum vero læti auspicatique sideris mitissimo confirmati fulgore, sperare incipiunt mitiora & desævituras tandem procellas.

Implete ita olim, PRINCIPES SERENISSIMI, nomina vestra auspicatissima, implete desideria afflictissimorum subditorum! Credite has voces esse patriæ uni-

niverſæ, ad Vos, veluti mitiſſima ſidera, ſpem & vota ſua, non ſine gemitu, convertentis: DEUM imprimis, à quo & cujus nutu ſalutaria PRINCIPUM imperia diſpenſantur, in hæc publica deſideria religiosè deprecantis.

Accipe ergo & Tu benigniſſimus, PRINCEPS CELSISSIME, has publici deſiderii voces. Nec voces ſolum, ſed & animos; & Spei publicæ de Te, & Tuo olim regimine indicia. Et quod non renuas lætiſſimum omen, eo imprimis probabis, ſi hæc hiſtoriæ vetuſtæ monumenta non averſus acceperis.

Iam antiquis temporibus morem fuiſſe, bonarum artium ſtudia literis mandata, & in libros redacta, PRINCIPIBUS offerre: quos ſcilicet maximè & deceat & optima & plurima ſcire: & quorum doctrina ſubditis proſit univerſis, ſapienter ſanè cenſet, *Vir Illuſtris*, uti inſcriptio habet, *Flavius Vegetius* & *inſtitutis* ſuis *de re Militari* ad *Valentinum Auguſtum* præfatur. Bene eſt PRINCEPS olim AUGUSTE, offero & TIBI hic, quamvis ab alio ſcriptum collectumque,

unde & cognoſcere optima, & quæ ſubditis Tuis proſint, diſcere licebit. Regum ſcilicet *Norvagienſium* res, ducentorum annorum decurſu geſtas, quas alter liber, quamvis rudiore ſtylo commemorat: uti alter profectionem Danorum, quam tunc credebant religioſam. Illorum nomina & *Leones*, ab utroque ſtemmate inter titulos Tuos & inſignia gentilitia, ipſe *Norvagiæ* non indignus *heres*, præfers. A Regibus ergo etiam iſtis, diſcere non indecorum reberis, quæ ad Dei O. M. honorem, ad Religionis & Legum ſacratiſſimarum tutelam, ad bonarum artium præſidium, & publicæ inde felicitatis incrementa, pertinebunt. Ad quæ Principe digna meditamenta, præter glorioſam ex Regia ſtirpe originem, & domeſticum Serenissimorum Parentium illuſtre exemplum; & ſolertiſſima illorum, qui à primis annis ſpei Tuæ admoti ſunt, inſtitutio; & ipſe ille illuſtrium cogitationum operumque capax animus Tuus, Te feliciſſime impellunt. Creſce in hæc

pu-

publica desideria, PRINCEPS DESIDERATISSIME: cresce in futurorum temporum læta auspicia!

SLESEVICI
An. CIↃ IↃCXXCIII.
mense Octobri.

CELSITUDINIS VESTRÆ

Cliens & Subditus devotissimus.

Bernh. Casp. Kirchmann.

PRÆFATIO.

LECTORI

SALVERE.

P*Rodeunt ergo tandem, Lucina quamvis lenta, non defavente tamen penitus, ſcripta duo hiſtorica, vetuſti ſane ævi, & hactenus inedita.*

Moliebatur eorum editionem, annos jam ſex & quadraginta eſt, clariſſimæ memoriæ avus meus, IOHANNES KIRCHMANNUS, dum Lubecæ *Iuventuti docendæ, imo rei literariæ publicæ juvandæ, non inglorius operabatur. Invenerat hic utrumque ſcriptum, erueratque primus, Bibliotheca ibidem publica, quam curæ ſuæ commiſſam habebat: & deſtinaverat, ea notis illuſtrata,* Illuſtriſſimi Regni Dan. Cancellarii Chriſt. Friſii *nomini inſcripta, in publicum emittere: ita verba ejus ad eundem an.* cIɔ Iɔc XXIX. XVIII. *Maji ſcri-*

ſcripta, indicant: Conſtitueram igitur ſub Tuo illuſtri nomine, in publicum edere, duos iſtos, quos vidiſti libellos quorum alter continebat hiſtoriam aliquot Regum Norvag. à Theodorico quodam Monacho ante quadringentos, & ſexaginta annos conſcriptam; alter profectionem Danorum in Terram Sanctam temporibus Canuti Regis circa annum Chriſti M. C. LXXXI. ſuſceptam. Cum enim plurima in iis inveniantur, quæ ad illuſtrandas Daniæ Norvagiæque antiquitates, faciunt, operæ me pretium eſſe facturum putavi, ſi eos nunquam antehac editos, & cum tineis blattiſque depugnantes è latebris, & ſitu extraherem, ac poſteritati vindicarem. *Jam antea tamen, anno ſcilicet* CIↃ IↃC XXV. XX *Jul. idem CL. avus meus de his ipſis Commentariis ſcripſerat ad* Oligerum Roſencranzium: *Equitem* Danum, *doctrina virtutibuſque aliis Nobiliſſimum:* non poſſum, quin Tibi ſignificem, me hic inter Libros, qui in Bibliotheca publica, ante paucos annos inſtituta, & meæ fidei concredita adſervantur, reperiſſe

Hiſto-

Historiam Regum Norvagiensium, a quodam Monacho Theodorico scriptam, & Augustino Nidrosiensium Archiepiscopo inscriptam, nec non Anonymi cujusdam Tractatum de Profectione Danorum in Terram Sanctam. Longe antiquior est ille Theodoricus Crantzio, qui præ hoc plane confuse Historiam Regum Norvagiensium scripsit, & maximam partem in rebus Normannorum explicandis occupatus est. Si tibi, Vir Generose, Historia hæc aliquid facere videatur ad illustrandas Majorum Vestrorum res præclare gestas, quæ Scriptorum defectu hactenus in obscuro latuerunt, operam dabo, ut uterque Tractatus lucem videat. Vale Generosissime Domine. Dabam Lubecæ xx. Jul. Anno M. DC. xxv. *Et eo ipso anno, ad* Theodorum Bussium, Consiliarium Regium Dan. IX. *Maji ejusdem epistolæ perscripta sunt*: Jam pridem factum est, cum Tibi significarem, me in Bibliotheca à Senatu nostro fidei meæ commissa reperisse, Theodorici Monachi cujusdam Nidrosiensis Historiam Regum Norva-

vagiensium in membrana scriptam, quæ ducentorum, & quod excurrit annorum res gestas, complectitur. Ex illo, reperi quoque Anonymi cujusdam Autoris Scriptum de Profectione Danorum in Terram Sanctam circa annum Christi 1187 tempore Regis Canuti Woldemari Fil. susceptа, quod ipsum quoque lucem hactenus non vidisse existimo; Capitula utriusque Tractatus Tibi mitto. Nolim frustra me fatigare, si sciam hos Tractatus in Dania alicubi extare, sive editos, sive manuscriptos. Si minus, videor mihi egregium Thesaurum reperisse, & auro contra æstimandum. Te, *Vir* Amplissime & Amicissime, etiam atque etiam rogo, apud Danicarum rerum peritos inquirere non graveris, utrum fando quid de his scriptis audiverint, ne operam & oleum in iis describendis, & publicandis perdam. Dabam Lubecæ. IX *Maji* An. M. DC. XXV.

Cumque an. CIƆ IƆC XXIX. *idem quem non sine honore memoravi Illustris* Frisius, Cancell. Dan. *certis expediundis negotiis* Lubecæ *commoraretur, præsens* Cl. *avum sollicitavit, editionem*

tionem scriptorum istorum, nondum tunc in publicum datorum, suscipere non dubitaret: Regios etiam ad operam istam pollicitus est sumptus.

Inde an. cIↄ Iↄc xxxii. *Vir CL.* Joh. Meursius *Historicus* Reg. Dan. *scriptis ad eundem avum literis, illactenus neutrum autorum istorum* Daniam *possidere fatetur: & ut publico prodantur, serio instat: verba ejus, & epistolam hic damus:* JOH: MEURSIUS, *Viro Cl.* JOH: KIRCHMANNO Sal.

Literas tuas recte mihi reddidit Collega meus D. Christianus Matthiæ. De scriptore illo utroque quod inquiris, neutrum habemus: itaq; quantum possum, hortor ut edas. Beneficium debebit satis magnum non duntaxat Literaria Respublica, sed & Dania universa, & Norvagia quam utramque in majorem modum obstringes. Soræ xiii. Dec. cIↄ Iↄc xxxiii. An. proximo cIↄ Iↄc xxxiv *idem flagitat, ex editione & illustratione* Saxonis Grammatici *non illaudatus* Stephanus Stephanius; *Historiographus, & ipse* Reg: Dan: *Cujus verba, epistolæ Idib. Iul. perscriptæ, hæc sunt:* Non solum literæ me tuæ incredibili voluptate perfuderunt, utpote quibus à tanto Viro nihil

hil jucundius accidere potuit: verum magna cum delectatione illam Epistolæ partem legi, qua penes te esse indicasti manuscriptam Historiam cujusdam Theodorici Monachi, qui vitam quorundam Regum Norvagiensium breviter descripsit. Ejus ut editionem, quantum in te, serio matures, hortor, imo totius patriæ nomine, obsecro atque obtestor. Ingenti etenim beneficio eam tibi devincies, edito tam præclaro Antiquitati monumento, quo nos tot annorum interjectu nescio, quæ fatorum invidia fraudare sustinuit. *Dabam* Soræ. *Idib. Iul.* cIↄ Iↄc xxxiv. *Quamvis autem Cl.* Stephan. *anno ex eo tempore nono, inventos tandem in ipsa* Dania *eosdem hos veteres Commentarios, & ab amico sibi communicatos scribit: instat tamen denuo apud Cl. avum ne dubitet, editionem eorundem exsequi, & Notas in hos ipsos promittit. Verba ejus ex epistola scripta* Soræ *an.* cIↄ Iↄc xlii. xxii. *Ian. inter alia hæc sunt: Cl. KIRCHMANNE*, Communicavit mecum nuper amicorum

Non dubitandum, quin illa Historiæ istius apographa, ex Bibliotheca *Frisiana* sint, & ea ipsa, quæ Viro Illustri *Christ. Frisio*, Cl. avus meus, manu sua descripta, an. cIↄ Iↄc xxix, *Lubecæ* agenti. communicaverat.

micorum quidam binos manuſcriptos Tractatus, quorum alter Anonymi erat, de Itinere à Danis nonnullis Hieroſolymam ſuſcepto: alter vero Codex complectitur Hiſtoriam Theodorici Monachi de Antiquitate Regum Norvagienſium quæ ſic incepit: Domino & Patri ſuo Reverendiſſimo AUGUSTINO, Nidroſienſi Archiepiſcopo Theodoricus humilis &c. Jam nullus dubito, quin iidem omnino ſint Tractatus, de quibus ſæpius ad me ſcripſiſti, quod & ex collatione tuorum Codicum facilè patebit. Sin autem res ita ſe habeat, velim id quamprimum me edoceas, & ſimul, num mature dias in luminis oras, edere ſit animus, & conſilium. Conſtitui etenim Notis quibuſdam utrumque Scriptorem illuſtrare, quæ cum tuis, quas te paraſſe ſpero conjungi poſſent. Soræ. *a. d.* XXVII. *Ian.* cIɔ Iɔc XLII.

Quod idem etiam deoptat in Notis ſuis ad Saxonem Grammaticum *an.* cIɔ Iɔc XLV. *editis (cum Vir Cl. avus meus jam triennio ante defunctus eſſet) in quibus fol.* 114. *ubi laudaviſſet* Chronicon Norvagicum Anonymi, *inter alia hæc legas:*

Quod

QuodChronicumNorvagicum,utinam non diutius invideret Vir ad omnem humanitatem factus, & reconditæ eruditionis Joh. Kirchmannus, amicus meus: *Et quia optimo & Cl. avo concatenati muneris labores, editionem molienti moram injecerunt: mors inde laudatissimo seni an.* cIↄ Iↄc xliii. xx *Mart. divinitus immissa, propositum hoc plane interverterat. idem Celeberrimus* Stephanius, *apud patrem avo Cl. cognominem IOHANNEM KIRCHMANNUM I.Utr.D. & Civitatis Slesvicensis Cos. non semel instituit, ut editionem utriusque istius scripti, ab avo cœptam, tandem perageret: quæ evulgata, notas in eadem suas subsecuturas promisit. Monuit ita novissime literis suis an.* cIↄIↄc xlvii. *prid. Cal. Iun. scriptis. Et rerum hujus se voti fatebatur pater: volenti tamen, usque huc variæ, & à temporum infestissimorum turbis, & à muniorum quæ publice obit molestiis, injectæ moræ sunt.*

Exsolvo ergo tandem; quod ex desiderio, opto publico esse faciat Deus O. M. quod nuncupaverant parens, avusque optimi: & tramitto utrumque commentarium historicum ad typographum Belgam, qui operam ad id aliquoties obtulerat. Non diffiteor, manum illa adhuc, & curam supremam Cl. avi videri posse depoposcisse: notasque ejusdem & quas promise-

miserat Cl. Stephanius, *desideraturum intentum lectorem. Adjecimus tamen breviculas illas, ex schediasmatis plerasque Cl. Avi: quædam tamen obscuriora in opere, ad quæ etiam Cl. avus hæsit intentata relicta sunt: & hic illud* Strabonis *nostrum facimus:* ἅπαντα τὰ αἰνίγματα λύειν ἐπ᾽ ἀκριβὲς, ᾽ ῥᾴδιον: Omnia obscura in lucem dare, non facile est. *Nec est, ut hic ipsorum scriptorum Paradoxa multa, absurda, parachronismos, styli etiam sordes, & lutum, operosius excusem: ex genio illi, quiqui sint autores sui seculi commentantur, & scribunt: Et tamen, sic quoque scripta veterum Chronicorum, veluti è naufragio reliquias, conservari rei prodest publicæ literariæ: quod sapientissime monet Vir celeberrimus* Reinerus Reineccius, *Acad.* Juliæ *olim lumen clarissimum: in cujus verbis, quæ habet in præfatione in* Helmoldi *&* Arnoldi *Historiam, hic desino*: In Historiæ tractatione, etiam atque etiam opera danda est, ut fontes, hoc est, Annales, & id genus alia monumenta, unde justæ expositiones institui & contexi solent, simul indagentur, simul conserventur. Neque hîc scrupulum injicere cuiquam debet, quod, qui à nostræ, aut aliarum gentium hominibus, post Romani

Imperii occaſum, conſcripti ſunt, vel barbare loquantur, vel ea deficiuntur orationis majeſtate, quam Oratores affectant. Alibi enim deliciæ iſtæ quærendæ ſunt: hîc Rerum cognitio & Veritatis ſtudium ſufficere debet.

EPISTOLA

DEDICATORIA AUTORIS

Sequenti Operi præmissa.

* Forsan frater *Christianus*, vel frater in CHRISTO.)

Reverendo & diligendo Domino K. frater X. Canonicus, debitam in omnibus obedientiam.*

Multum mihi fateor contulit, ad vestri notitiam pervenisse, & desiderabili vestro frui colloquio, quod super mel & favum sapit affectui meo, quia & auditum sua dulcedine pascit, & interiorem hominem ædificatione non modica ad profectum virtutum inflammat. Inter cetera verò melliflui oris vestri eloquia, mecum contulistis de his, qui de partibus nostris, calore fidei accensi, ante annos aliquot, non sine vitæ discrimine, *Hierosolymam* proficiscebantur. Ut ergo eorum gesta, memoriæ posterorum digna laude traderentur, mihi, quamquam inscio & elingui, præcipiendo commendare voluistis, ut ea stilo exarante, prout diligentius possem, explicarem. Sed materiæ quanti-

titas, sua magnitudine ac dignitate, ingenioli mei parvitatem excedit, quæ non † peritorum studia vincit. †(forte etiam.)

Verumtamen aggrediar, fretus auctoritate præcipientis, quia negare non audeo, quicquid dilectio vestra præceperit. Hac siquidem conditione præposita, ut meorum æmulorum morsibus non exponar incorrectus, & quicquid incompositum vel inordinatum manus rodentis invenerit, non præsumptioni meæ, sed præcepto mandantis imputetur.

Explicit Epistola. Incipit Prologus.

SUperfluum reor, novarum rerum eventus inculto sermone depingere, cum sint innumera, licet quadam videantur antiquitate vetusta, quæ dum nostro recitantur auditui, recentem semper ingerunt nostræ memoriæ dulcisonam suavitatem, præsertim cum illarum rerum materia secundum suæ differentiam qualitatis; vel sit admiranda pro miraculo, vel pro dignitate justissima ratione veneranda; ut Vetus Novumque Testamentum; vel etiam ob decorem ornatioris eloquentiæ affectanda, veluti Philosophorum Poëtarumque opinata commenta. In plerisque tamen ista conveniunt, ut sit materia miraculosa dignaque relatu, ra-

rationabili veneratione affectabilis, & Rhetoricis fucata schematibus: Quædam verò simplici & impolita narratione prolata, delectant, & cor audientis afficiunt, cum nec sint honesta plurimum, nec deformiter abhorrenda, ut sunt quorundam Poëtarum, quos *Virgilius* urbana irrisione denotat, dicens:

Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi,
Atque idem jungat vulpes & mulgeat hircos.

His siquidem me similem fore redarguo, dignumque risu, qui neque hac, neque simili motus invectione, à proposita scribendi cupiditate reprimebar. Supradictarum itaque qualitatum diversas varietates, meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar non tam præsumptione temerarius, quàm gestæ rei cupidus commendator: licet facultas elegantioris facundiæ parvitati meæ non suppetat. Attamen de his (quanquam) supervacaneum æmuli æstiment, silendum non arbitror, quæ nostris contigêre temporibus, & rogatu illarum venerabilium personarum, qualicunque stilo exarandum suscepi, ut materiæ series facundiori pro tempore servaretur, quæ videlicet personæ relicta dulcedine, complexus conjugalis, filiorumque ac propinquorum, possessionumque amore con-

Autor, suo tempore gesta scripturus est.

tem-

tempto, illud Evangelicum complere non hæsitantes, *Nisi quis renunciaverit omnibus quæ possidet, non potest &c.* mortis discrimini semetipsos tradiderunt, ut Christum lucrifacerent. Siquidem, nisi fallor, quicquid in mundi republica gestum fuerat, velut fumus evanesceret ac sorberet oblivio, nisi virorum illustrium scripta ligarentur industria, ut ad memoriam posterorum manifestata rerum veritate proderetur.

Hæc igitur, meo modulo, mente pertractans, quanquam præsumptionis à derogatoribus arguar, nemini præjudicium digniori scripto volenti depromere faciens, libens cedo, ut factum elegantissimum facundiori commendetur eloquio.

Explicit Prologus.

Incipiunt Capitula sequentis Operis.

Expliciunt Capitula.

In-

Incipit Hiſtoria de Profectione Danorum in Hieroſolymam.*

CAP. I.

Quod Auctor deplorat multiplices labes & vitia modernorum.

MUndi fine vergente ad occaſum, increbreſcunt mala plurima, ut veridica Domini ſententia, quæ falli nequit, confirmetur, ubi ait: *Gentem ſurgere contra gentem & regnum regno prævalere.* Non remotis tantum regionibus, imo domeſtica cohabitatione probatur, judicium Dei omni pace remota propinquare: quia nec pater filio integritatem, & fidem; nec matri filia naturalem affectum invicem ſervare noſcuntur. Ut ergo peccatum, mundi ſuo termino incumbente, puniatur, multis illuſionibus, uti dignum eſt, confunditur. Non eſt enim ulla perſonarum differentia, nec ætatum reverentia, ſexus quoque nullus, nullaque profeſſio, quin omnes quantum poterunt, nituntur contra vetitum. Amoris denique Dei nulla remanſere veſtigia, veritas non reverſura, longè peregrinatur à ſeculo, appetitus vitiorum, omni ſubmota verecundia, vehementer invaluit, & contra

*(De *Danorum* in Terram Sanctam expeditione, ſub Clemente III. P. R. Vid. Joh. Magnus lib. XIX. Hiſt. Goth. cap. X. *Baronius* in Ann. in Actis an. 1189 *Crantſius* Metrop. Lib. VII. c. XIII fol. 177.)

Suorum temporum tangit ulcera.

tra primæ tabulæ secundum mandatnm, ubi Deus homini proximum sicut seipsum diligendum præcepit, homines in contrarium versi odio malignante consurgunt: pudicitiæ locus non est, regnante luxuria, * ubique diffusis sordibus, pene totam humani generis massam corrumpendo fœdavit; Sacerdotes Dei Simonia maculans reddit inglorios, & sacræ fidei puritas errorum impietate turbatur. Quid multa referam extra propositum evagando? cùm possim breviter totum corpus Christi, quod est Ecclesia, prophetica sententia, corruptum & contaminatum demonstrare: *Omne caput inquit, languidum est & omne cor mærens à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas.*

*(quæ)

Cap. II.

Quod propter Universalem trangressionem, civitas Dei Hierusalem, habitatoribus trucidatis & in captivitatem ductis, à Paganis inhabitatur.

Inde pœnas ingruere divinas.

Vniversorum siquidem impietate sæviente, universali quodammodo plaga percutimur. Quia quod omnium erat communis gloria, decus & ornamentum, factum est singulis opprobrium sempiternum

num; nisi virtute divina reparetur; quod peccatis nostris exigentibus dissipatum est & destructum. Flebilis ille casus & scandalum intolerabile Christianorum, quod nostris dolemus accidisse temporibus, omnium in Christo credentium corda turbavit: quod *Hierosolyma* videlicet, religionis Christianæ principium, & natale solum unigeniti filii Dei, quæ præsentia humanitatis Jesu Christi, & miraculorum ejus gloria, quæ gessit, sanctior illustriorque cunctis regionibus eminentiori dignitate pollebat ejecto; imo trucidato populo; cujus est Dominus Deus ejus; populo, quem elegit in hereditatem sibi sanctam, paganorum inhabitatione fœdatur. * Denique Davidicum illud vaticinium lamentabili mœrore permixtum jam completum cernimus, supra quam quod legimus: *Polluerunt templum sanctum tuum &c.* Jeremias quoque præsentialiter lamentatur dicens: *Viæ Sion lugent, eò quod non sint, qui veniant ad solemnitatem.* Cujus vel saxei, hæc audientis, fundamentum cordis non concutitur, ut prorumpat in lachrumas & singultus? Cum igitur hæc mala

Urbs Solyma capta.

* (An. Chr. 1187. *Hierosolyma* capta est, à *Saladino*, Ægypti Sultano, sedente *Urbano* III. qui concussus hoc tristi nuncio, in morbum incidit, quo excessit XIII. cal Nov. cui proximo die surrogatus est, *Gregorius* VIII. qui sedit tantum LVII. dies; imperante *Friderico I. Barbaroßa*: Is *Gregorius* Pontifex: nunciis & litteris Principes Christianos cohortatus est, ad loca sacra recuperanda. *Platina* de Vitis Pontific. in Urb. & Gregor. *Revius* in Hist. Pontific. fol. 153.)

mala principium sumerent, ut proditio fieret civitatis Sanctæ, infidelitas à suis civibus sumsit exordium: quia nemo pejor quàm domesticus inimicus, nec subitò latere mundum potuit, quod in medio mundi agebatur. Flamma enim ignis iniqui fumum horridi rumoris ad universa circumquaque regna diffundebat, & subito Romanam sedem non latuit, quicquid transmarinis partibus virtus pagana contra divinæ institutionis religionem nitebatur. Quid igitur ageret caput corporis, amputatis decentioribus membris, nisi medicinam quærere curationis?

Pontificis inde Romani sollicitudo.

CAP. III.

Exemplar Epistolæ Domini Papæ, ad omnes Reges & Principes orbis terrarum, pro necessitate terræ Hierosolymitanæ.

Pontificis Rom. breve.

Convocato mox Concilio, decrevit in universas mundi partes legationis hujus nuncios destinare, scribens cunctis lamentabile carmen & verba, hanc summam continentia:

GREGORIUS, Servus servorum uni-

(*Gregorius* VIII, sedit tantum dies 57. Et mortuus est Ao. Christi 1187, quâ *Hierosolyma* amissa est, & Regnum destructum 2 octobr. ipse verò electus fuerat 29 octobr.)

(Vid. Evoldi Origines Marcanas Ao. 1187)

universis Regnis, & Regibus & Regnorum Principibus, cum plebe subdita, Salutem & Apostolicam benedictionem:

„ Quum divina patientia, me, quasi mu-„ tum & minus sollicitum speculatorem, „ domui suæ constituerit, ut si videro super „ civitatem Domini munitam hostes irruere, „ clamare non desinam, secundum illud „ Propheticum: *Clamare ne cesses*: clamabo „ vim patiens in amaritudine animæ meæ, „ stimulante doloris angustia, quod imma-„ nem tristitiam afferet audientibus, & cum „ hæc nostra scriberetur Epistola, lacrima-„ rum profusio paginam stillando macula-„ vit; eò quod fama flebilis, vultum divinæ „ serenitatis, adversus Sanctam civitatem „ Hierusalem, & patriam Jesu Christi, in „ furorem conversum nunciavit. Nec im-„ meritò. In quo enim divinam clemen-„ tiam humana malitia non offendit? Uni-„ versalis siquidem excessus, universaliter „ meruit flagellari, in tantum, ut sæpe dicta „ civitas Sancta, destructa munitione, & „ pollutis ædibus sacris, & in captivitatem „ & mortem deductis habitatoribus, ab „ immundis gentibus, nemine jam reniten-„ te possideatur. Jam antiquus ille *Nabu-„ zardan*, coquinam profanationis suæ, „ remotis altaribus, construere non vere-„ tur. *Habet* namque humanam carnem, ni-

CAP. IV.

Quod Regem Kanutum Othoniæ cum omnibus Episcopis & regni Principibus curiam tenentem de destructione terræ Hierosolymitanæ lamentabili dolore rumor affecerit.

REx *Danorum*, illustris & nobilis *Kanutus*, *Waldemari* Regis filius, *Othoniæ* constitutus, circa Nativitatis Christi solemnitatem, curiam convocaverat, mandans omnibus regni sui principibus, Episcopis videlicet & officialibus, & prudentioribus cunctis, ad prædictam civitatem, omni occasione omnique mora submota, convenire, fortè de suorum aliquid negotiorum acturus occupationibus; quia nusquam terrarum mala deficiunt, quæ molestant, imò semper nisi evellantur, succrescunt: cum ecce, repentè superveniunt nuncii, à Sede Apostolica directi, hæc, quæ supra diximus, in conventu omnium referentes. Quod Rex audiens, & universi considentes, in profusionem lacrimarum & suspiria resolvuntur, ut penitus omnes obmutescerent, nec valeret quispiam responsum dare narrantibus; tristitiæ magnitudine cunctos absorbente. Tandem in

De Urbe Hierosol. Christianis erepta nuncius ad *Kanutum* Dan. Reg. pervenit.

ſe reverſi, reſumpto ſpiritu, ruperunt ſilentium, quia ſic fieri frequenter aſſolet, audita inſolita rerum magnarum novitate. Quis autem illorum his tam magnificis tamque triſtibus nunciis reſpondere debuiſſet, vix inventus eſt, donec ſe invicem confortantes animarent.

CAP. V.

(Abſolon hic fuit Archiepiſcopus Lundenſis, cujus meminit honorificè Ioh. Magn. l. 19. hiſt. Got. c. 9.) Abſolonis Archiepiſcopi Dan. frater ad expeditionem Sacram principes animat.

Quod Esbernus, frater Abſolonis Archiepiſcopi, probitates & geſta majorùm commemorando, plures ad iter Hieroſolymitanum animaverit.

ET ecce vir, nomine *Esbernus*, *frater Abſolonis* Archiepiſcopi, magnæ prudentiæ magnarumque opum, habens multam, in conſpectu Regis & Principum, fandi gratiam, cogitata facultate perorandi, quid cunctorum animo affectuoſius inſediſſe potuiſſet, ſurrexit & faciliter nacta loquendi licentia, ſic exorſus ait:

„ Literis Apoſtolicis, ſummi que Pon-
„ tificis nunciis, reverenter, uti dignum eſt,
„ inclinamus, ſed quia luctuoſam continet
que-

† (*Abſalon* hic, Epiſcopus Roſchildenſis, & ſimul *Archiepiſcopus* Lundenſis. ſub Regibus Daniæ *Valdemaro* I. & *Canuto* VI, hujus filio vixit, cujus laudes vide apud *Sax. Grammat.* lib. XIV. *Arnold.* Abbatem Lubec. in *Chron. Slav.* lib. IV. c. XVIII)

„ querimoniam & Jesu Christi contume-
„ liam, omnium corda, Christum diligen-
„ tium, vertunt in stuporem. Nihilominus
„ tamen, ut decet, paternæ sollicitudini
„ grates debitas agit Christianitatis univer-
„ sitas: quia, sicut in capite corporis, sedes
„ est rationis & scientiæ: ita & in capite
„ Sanctæ Matris Ecclesiæ, id est, Apostolico,
„ totam consistere summam consilii non
„ ambigimus. Quicquid ergo divina gratia,
„ suæ dignatur revelare prudentiæ, hoc quasi
„ de capite derivetur in barbam, ut bene-
„ dictionem consequi mereamur. Hæc illis
„ responsa sufficiant. Nunc denique dile-
„ ctissimi ad nos commonentes verba vertamus. Patres nostri priores, meruere tempora meliora, fertilitatis scilicet ac tranquillitatis, quia in eis justitia & veritas obviaverunt sibi: horum verò dierum volumine, fraus & violentia regna moderantur: adulatores & hypocritæ colla Regum & regni Principum complectentes, stringunt & per eos officia cuncta mutuantur, juxta illud poëticum irridentis proverbium: *Quod non dant proceres, dabit histrio.* (Juvenal.) Qui autem ob virtutis meritum fallere indignatur, non solùm nullam meretur gratiam, verùm etiam detrectatorum morsibus laniandus exponitur. Quicquid ergo vitiosum & virtuti

,,contrarium esse perpendimus, celerrime
,,relinquamus & turpia inhonestatis abji-
,,cientes, quos habuimus, patres imitemur.
Gesta majorum recenset.
,,Quæ regna, quæve patria antiquorum
,,*Danorum* gloriosa tropæa non prædicant?
,,Si *Græciam* consulis, nostrorum audacia
,,se defensari clamitabit: *Longobardiam* si
,,vis, interroga, & statim sui nominis
,,proprietate se divictam à nostris non cela-
,,bit. Appellantur enim sicut notissimum
,,est *Longobardi*, *id est*, *longam barbam*
De nomine *Longobardorum*. vide Krantzium lib. 2. Daniæ c. 21, Vid. etiam op antececd. cap. xvii.
,,habentes, eò quòd antiquitas nostri ha-
,,bitus, cum eos vinceremus, more leonum,
,,*gemobodiam* producebat. Qui paternam
,,consuetudinem imitantes, nomen here-
,,ditario jure possederunt, Romanamque
,,fortitudinem terror gentis nostræ concus-
,,sisse dignoscitur. Per *Normanniam*, quam
,,vastavimus, revertamur ad *Angliam* &
,,*Norwagiam* regirantes ad Orientem,
,,mentionem faciamus de *Finnis Sembis*:
,,nihil de *Slavia* relinquentes, à termino
,,qui dicitur *Hel*, usque ad vastam solitu-
,,dinem, quæ conjungit *Slaviam*, *Holsa-*
,,*tiam* atque *Daciam*, & sic pene totum
,,orbis circulum feroci audacia pervagan-
,,tes, suæ subdidere ditioni. Hæc autem
,,horrenda pericula mortesque multiplices
fors *dilatando* famæ nom.
,,non divinæ religionis intuitu sustinentes
,,sed *dilatam* † *de* famæ nominisque perp

,tui gloriam, meruerunt. Non ergo simus ,* *peripsima hominum* & crimen inferamus (1 Co. 4.) ,adeptæ dignitati, moveamur à seditione ,civium ad majora & utiliora certamina, ,fortè nos exspectat gloriosus de tyranno ,triumphus. *Judicia enim Dei abyssus multa*, ,& si humanam latet cæcitatem, divinæ ,providentiæ rationem non obscurat, quo ,exitu hæc Dei sustinentia terminetur. Si- ,mus in sorte Sanctorum & communione ,laborum: qui non valet corpore, rebus ,opem conferat laborantibus, ut participes ,sint in præmio, qui non sunt dispares in ,voto.

Hæc ille vir concionabatur in publico.

Cap. VI.

Quod quindecim de Nobilioribus, primò iter prædictum se suscepturos juramento firmabant, sed insidiis hostis antiqui, omnes præter quinque à proposito resilierunt

Soluto tandem concilio, convenêre viri pauci, numero quindecim, quorum Deus specialiter corda tetigerat, ut familiari discussione rem examinarent, quo modo, vel qua via, quove aditu, quod

Deliberatur à nonnullis de profectione in Palæstinam.

mente conceperant, opere parturirent. Sed res ardua, consilio magno & multis egebat opibus, quia nihil per se, nisi armati multitudine, facere potuissent. Decreverunt
(l. plateis.) igitur verbum istud divulgandum in *placitis*, prædicandum in Ecclesiis, ut quod jam pauci perceperant, clamore publicato, ad aures vulgi procederet. Quod & factum est. Spargebatur in agro Dei semen fructiferum & multiplicati sunt, qui devotione facta, sanctum propositum virili constantia rapuerunt: quia Regnum cælorum vim patitur & violenti diripiunt illud. Supradictis autem viris quindecim, qui hujus negotii videbantur æmulatores ferventiori zelo, hujus erat summa consilii, ut piraticis constructis navibus, quas *Sneckas* appellamus, quæ ferendis alimentis, magnitudine ac firmitate forent idoneæ, quasque etiam artificum diligentia tam solida compaginatione constringerent, ut ventorum inclementiam, & procellas undarum irruentes, inconcussæ repellerent. Neque hoc silentio tegendum arbitror, quod prædicti viri XV. solemnitatem voti sanctissimi, sacramento interpositæ fidei & juramento firmabant; attamen malignitas hostis antiqui, quæ semper bonis operibus insidiatur, ut pereant, non passa est integritatem tam prudentis consilii ac utilitatis actum procedere. Videbat, ut æstimo

æſtimo, ſubtilitate naturæ, quam, poſt caſum perditæ naturæ, non amiſit, quod prodeſſe fortè potuiſſet, ſi propoſitum iſtud cœptum conſummaretur: ſeparavit eos ab invicem procul, & fide perdita, quoſdam *eques* nunquam reverſuros abegit, quoſdam (forſan ex eis) hactenus voti reos, ne quid hujuſmodi facerent, impedivit. Illi autem, qui virtutem hanc animo divinitus inſpiratam conceperant, licet jam pauciores effecti numero, quàm fuerunt, conſtantiam voti felicioris ſervantes, mutuo ſeipſos animabant, & quaſi pauca boni ſeminis grana in agrum fertilem ſparſa, rurſus creſcere & multiplicari, domino dante incrementum, cœperunt, quia neque plantans neque rigans multum conferunt, niſi Deus dederit incrementum. Quinque tantum viri de XV. conſtantiam voti non linquentes, ad condictam navium inſtitutionem feſtinabant, quorum hæc ſunt nomina: *Ago* filius *Stigh Albi*, qui ætate maturior, autoritate quoque conſilii prior eſſe videbatur: *Alexander* alter, dicebatur *Abſolonis*, Archiepiſcopi nepos ex ſorore: Hi jungebantur ſocietate, & communione rerum, & in unius navis conſtructione collaborabant: Tertius *Ako* nomen habuit, qui ſimiliter ſtrenuitate pollebat & genere: erat enim venerabilis viri nepos, *Tuconis* Epiſcopi, qui præ ceteris

Convenit tandem inter quinque de profectione iſta.

conceptum desiderium ardentiori æmulabatur affectu, vicem cotis gerere non destitit, cunctos quos poterat acuendo: hic sibi socium adscivit satis industrium, nomine *Skori*, quem etiam suæ navis, quam construxerat, fecit esse participem: *Petrus* quoque, vir æquè nobilis, *Albi Palnonis* filius, divitiarum abundantia copiosus, in fabrica suæ navis solus sudasse dinoscitur; *Suueino* etiam, *Thorkilli* filius, unus erat ex illis, qui *Matthæum*, virum generosum, literatum, militarem tamen, viæ comitem & laboris consortem elegit. Isti sunt viri fortes & gloriosi, quos elegit Dominus in caritate non ficta: quorum nomina perpetua laude victura, meruerunt præmia æterna: quia divinorum præceptorum non auditores tantùm, sed factores, non hæsitabant cum Abraham exire de *Ur Chaldæorum*, ut viderc mererentur terram promissionis, fluentem lac & mel. Non omnibus satis fore manifestum arbitror, cur illa terra dicatur promissionis, vel quid sit illam terram manare lac & mel: non enim habet mellis & lactis rivulos: Promisit eam Deus patribus, in terra aliena peregrinantibus: terra ista virgo Maria fuit; generans Jesum Christum Deum & hominem. Per lac, quod exprimitur de carne, humanitas Christi figuratur: nomine verò mellis, quod de ro[re]

Mirabilis allegoria.

ca[...]

cæli provenit, divinitatis ejus interna dulcedo ſignatur. Manat ergo terra promiſſionis lac & mel, id eſt, Virgo Maria generat Deum & hominem. Quorſum, ſtylo ducente, dimoveor? non eſt tamen inanis hæc digreſſio: ubi fructus ſuavis carpitur: teritur ut redoleat, & dulci ſapore reficiat: Nolim inter præſentes occupationes, myſteria perſcrutari: ſed ad narranda quæ reſtant revocetur oratio.

CAP. VII.

Quod illis navem ingreſſis & velificantibus, parentes & amici valedicentes, Dominum exorabant, ut in eundo & redeundo, homines & naves, cum omni integritate conſervarentur.

PORro viri prætaxati, ad ſua peragenda negotia, perſeveranter inſiſtunt, armamenta navium colligentes, utenſilia quoque viæ longioris, & cibariorum copias, ad littora promovebant, valedicentes ſuis omnibus, nec ſine mœrore magno gemituque à chariſſimis conjugibus, filiis, filiabus, ac nepotibus, cognatis etiam & amicis perſequentibus uſque ad navium ſtationem, deducuntur. Qui mox optata ventorum proſperitate percepta, vela da-

Diverſa proficiſcuntur navigatione

bant flatibus, commendantes divinæ protectioni profectionem suam, & cum cantico jubilationis affectum devotionis ad cælorum alta transmittebant. Illi autem qui suos prosecuti fuerant, ad propria cum luctu revertentes, aures pietatis divinæ pulsabant, quatenus angelico comitatu munitos, gratia Dei ducere dignaretur & cum gaudio revocare. Illi autem auræ prosperioris impulsu, & cursu volucri, ducuntur ad ostia maris, quæ vocantur *Hals*, ubi fixis anchoris, primam fecêre mansionem: suscipiuntque illic obvios socios de *Scania* venientes, *Agi* & *Alexandrum*, quos superius descripsimus, quod unius fuerint societatis & laboris. Habito illic consilio de viæ processu, anchoras è profundo rapientes, mox vela suspendunt, & Austro flante lenius, suavi ductu feruntur à littore sicque per latiores sinus maris undas colligunt, donec moderato cursu, tenerent Insulam, quæ *Lesci* nominatur. Illic quoque pernoctantes, non sine discrimine vim ventorum sustinuerunt: sonuerunt aquæ & turbatæ sunt abyssi ut vix sine naufragio raperentur in cor maris, & impetu majori, cumulos altiores undarum spumantium carina sulcante transcurrerent, & quassatis quibusdam navibus, sentina plurium influebat, ac mortis periculum intentabat. Tandem appulsi *Norwegia*

Hals, maris ostia.

Insula *Lesci*.

wegiæ partibus, ad regnorum confinia, inter Syrtes & scopulos applicuerunt, portum tranquillum satis obtinentes *Ekerei*, fixere funibus naves. *Norwagiæ portus Ekerei.*

CAP. VIII.

De Fluvio Elf, & de Vlfo de Laufnes & ejus sociis.

SIc locorum illorum situm describimus, ut de mari venientibus ingens occurrat fluvius, *Elf* appellatus: ubi autem ad mare profunditur, insulam quandam *Hising* ambiendo cingit: in sui dextra parte, *Goutos* admittit & *Danos*; in sinistra verò, solos fertur generare *Northmannos*. Fluvius autem iste regna disiungeus, & dulcem saporem in se continens, bonorum piscium multam copiam mensis administrat. Est autem illinc, ubi naves fixerant, ad tres leugas in ora fluminis civitatula quædam situ nomine *Konunghellia*, in qua *Dani* viæ suæ ac propositi socios habuere, *Northmannos* ferme ducentos, quibus vir præclarus & elegans *Vlf de Loufnes* principatum agebat, assiduitate bellandi satis eruditus & ad arma promptissimus & portuum scius, gnarus maris, navigandique peritia exercitatus. Est

Elf fluvius. Ejus accolæ. Ducenti *Northmanni*, expeditionis socii: horum Dux *Vlf* de *Loufnes*.

Eſt enim in illis regionibus anguſtus tranſitus, & periculoſa navigatio, propter occultos quoſdam & aquis obvolutos ſcopulos: & idcirco neceſſarius eſt prudens ac diſcretus itineris dux, qui noverit vitare naufragia. Hic ſuorum ſodalium adventu percepto, lætabatur uberrimè. Manſerat enim in opido ſupradicto tempore aliquanto & deſideratiſſimum illorum præſtolabatur adſpectum, & continuò viſis nunciis, ad eos viſitandos properanter occurrit, mutuaque ſalutatione ſuſceptos, ad ſua ſervitia reverenter & honeſtè vocavit. Ad ſingulos quoque Principes ſpeciali ducebatur obſequio, contemplatoque navium apparatu, gaudens ad propria repedavit, jucundè multum & honorificè ſecum ſocios, non ſicut advenas incognitos, ſed ſicut cives & ejuſdem profeſſionis domeſticos, reducens, muneribus honoravit & obſequiis. Poſtera ſiquidem die, ſuccinctus & expeditus, deſcendit ad illos, & viæ comitem ducemque ſe gratulabundus exhibebat. De viris autem ſecum comitantibus, qui peritiores videbantur & gnari latentium ſcopulorum, ſingulis navibus deſtinavit, ut proviſione diligentiori adhibita, ſecura poſſit eſſe navigatio. Favebat autem illis ſtatim aura proſperior, & impellente violentia

lentia venti, pene ſupra vires curſum acceleravit. Sed navis *Petri* * incautius impegit in Syrtem & pene læſa, labore comitantium & ingenio retrorſum ducta, reſiliit. Unde multo furore commotus ſupradictus *Ulf de Loufnes*, adverſus illum, quem præducem conſtituerat, hunc eundem mutilatione membrorum damnaſſet vel ſuſpendio, niſi eum *Danorum* poſtulatio defendiſſet. Poſtpoſito tandem hoc impedimento, more ſolito flatu compellente currebant, donec ante civitatem *Tunsbergem* vela revolverent. Quidam verò illorum, pontibus fixere funes civitati adhærentes, alii quidem anchoras jacientes, aliquantulum ab oppido remoti fluitabant: quia tædio, & compreſſione navium, ibidem affluentium, affici contempſerunt. *Tunsbergam* appellunt.

CAP.

Cap. ix.

De Tunsbergh & ejus situ.

Urbis *Tunsberg.e* ſitus.

SItum loci hujus eo poſſum evidentiori ſtilo depingere, quod in eo longiori tempore converſatus, mores hominum, non minus quàm locorum didici differentiam. Latitudo maris amplum quendam ſinum profundens, multis tractibus inſulas à corpore terræ ſecernit, quarum una, nomine *Mocerei*, contra oppidum diſtenta porrigitur, & poſitione ſua, portum præparat civitati. Quæ maris in littore conſtructa, pontes præbet adeuntibus. Piſcium marinorum inibi multa copia, & aquæ dulcis inopia. Populoſa ſatis in æſtate, propter navium multitudinem undique terrarum adventantium. Cives honeſtos utriuſque ſexus, liberalitate & eleemoſynarum largitate præclaros habet: ſed vitioſa potatio, & frequens ebrietas, ſocietatem convictantium turbat, & uſque ad effuſionem humani cruoris inſtigat. Mons quidam, juxta oppidum excrevit in altum, præruptis undiq; rupibus, quaſi caſtrum quoddam fortiſſimum, nuſquam aditum pandens præter unam ſemitam, humano ingenio fabricatam, quæ recluſa facilimè hoſtes adire non

non patitur. In cujus cacumine pulchrè constructa patet Ecclesia, Beati Michaëlis honori consecrata, quæ cum suis pertinentiis, Canonicos *Præmonstratensis* Ordinis, in eadem villa commorantes, sustentat. Planicies quoque suffusa monti, floribus odoriferis gratissima, stationem idoneam navibus præparandis, seu reficiendis, administrat. In hac nempe civitate, moram facere viri gloriosi volebant, quorum gesta mando memoriæ, naves suas reficientes, & quasi jam ex novo solidantes, grandis enim & periculosa nimis restabat via. Eccles. Michaëlis. Canonici Præmonstratenses.

CAP. X.

Quod de Tunsberg navigantes ad insulas Seloyas applicuerunt, ibi de communi negotio tractaturi.

INterea dum hæc agerentur, viri quidam ex eis, assumtis secum sociis *Ulfhi*, properabant ad *Suerum* Regem *Norwagiæ*, (morabatur enim in *Assloia*, quæ civitas est dives multum & populosa, tertiaque totius regni nobilior) salutantes eum, nunciantesque illi causam, propter quam venerant, ne quasi fraudis alicujus æmuli notarentur. Qui cum gaudio suscipiuntur ab Excursio ad Regem Norwagiæ.

eo,

eo, statimque revertuntur, reportantes sodalibus regis gratiam & favorem; & optatam prosperitatem. Illi autem recepta regia salutatione, de die in diem parantur ad iter emptis sibi necessariis, auræ prosperioris gratiam obtinentes, *Ulfho* ducente, recedebant. Attolluntur in altum vela pendentia, porrectisque funiculis, laxantur involucra, sicque capaces sinus aër infusus extendit & pulcherrimo cursu promovet expeditos. Videres hinc inde turbam civitatis, quasi ad invisum spectaculum contuendum, totam proruere, fusisque precibus, viam prosperam & ducatum Angelicum postulare. Subtractis autem ab oculis intuentium, fauces aperiuntur pelagi, raptimque ventorum impulsu crevit unda proclivior; & spumantibus aquis perpulit festinantes. Veniunt tandem ad insulas quasdam, quas *Seleir* appellamus, ubi repositis utensilibus congiratisque funibus fixere rates, & subducunt. Post laborem utique grata quies, & humanæ naturæ fomentum inditum somni recreatio. Sequenti verò die, convocantur universi de communi negotio tractaturi, utrum hoc in loco data commodiori auræ clementia, maris aditum rapere debeant, an *Bergas* ire: sed disceptantibus hin

Appellunt ad insulas *Seleir*, sive *Seloyas*.

hinc inde vulgi partibus, *Ulfbus* consulebat, utilius fore Regis adventum *Bergas* præstolari, eò quod *Suuerus* Rex, homo fertur profundi consilii, multaque legisse libro experientiæ. Asserebat quoque vir disertus, se plures socios illic habiturum, nec à facie Domini sui quasi fugitivus & illicentiatus voluisse discedere. Prævaluit itaque consilium *Chusi*, consilio *Achitofel* hac vice, nactaque opportunitate meandi, more solito terga spumantis abyssi carina carpente fricabant, insulisque transcursis, littorum promontoria celeri provectione legebant, quousque coram facie civitatis, prospectante vulgo, proras pontibus applicarent. Occurrunt subito viri veloces funibus, & ut mos est regionis, ad idoneam stationem inducentes, usu decenti celeriter contexerunt.

Inde *Bergas*.

Cap. XI.

De Civitate Bergensi & seditione ibi facta per Danos.

Civitatis Bergensis descriptio.

S. Sunnif.

Screitz piscis.

Potandi vitium.

HÆc est civitas regionis illius, eminentiori potentia gloriosior, decorata castro regio, reliquiis Sanctarum Virginum adornata: ibi Sancta *Sunnif*, toto corpore in Ecclesia Cathedrali exaltata, quiescit; populosa valde, religiosorum virorum ac feminarum illic monasteeia; dives & abundans multis opibus, siccorum piscium, qui vocantur *Screitz*, tanta copia, ut mensuram excedat & numerum. Affluentiam navium & hominum, undique venientium, *Islandos*, *Gronlandos*, *Anglicos*, *Theothonicos*, *Danos*, *Suecos*, *Gutlandos*, ceterasque nationes, quas dinumerare longum est, si curiosus esse volueris, illic reperire poteris. Vim mellis, tritici, bonarumque vestium, argenti quoque ceterarumque rerum venalium, multa sufficientia & de singulis grata satis mutuatio. In cunctis illius regni civitatibus, uniformis consuetudo, sed vitiosa, inolévit, scilicet, jugis ebrietas, quæ frequenter pacis fœdera rumpit, & quandoque mansuetos quosque ad flagitia crudelitatis insti-

instigat: atque pro joco reputantur ibidem facta criminalia. Hæc etiam agit illa sine mensura potus ingurgitatio, quod cives & advenæ furore vini commoti, rapientes arma concurrant ad scelera, nec ab effusione sanguinis innocentum manus nefarias cohibere curant, & idcirco plura partibus illis damnanda facta reperies, quàm usquam terrarum, etiamsi paganos adeas, nequaquam similia poteris invenire. Hac siquidem insolentia quidam ex collegio *Danorum* illecti, nocturnis videlicet potationibus perdito sensu dediti, cum *Norwagiensibus* rixam miscuerunt, usquequo tota pene civitas ad arma convolaret. Non enim omnes eandem vel æqualem donorum gratiam, etsi uno fusi semine, merentur accipere. Sed nisi prudentia virorum illustrium, ex utraque parte concurrentium, litem dirimeret, ebrietas mixta furori stragem hominum attulisset. Manè jam facto, convocantur viri discretiores, qui seditionem ortam inter cives & hospites terminarent. Visum est illis æqua lance ponderantibus, *Danos* in hac concursione plus deliquisse, quia matronam quandam valde nobilem inhonestè nimis contrectasse convicti sunt: Ideoque non sine rerum suarum dispendio, judicium finierunt. Nihil

Lis inter *Danos* & *Bergenses* ex potatione orta.

hil utique in Re publica dispensatur utiliter, nisi moderatrix sapientia rerum affuerit. Hac de re sæpe dicti *Dani*, quodam affecti tædio, recedere disponebant, innovatis navium suarum utensilibus, ne fortè sæpius iterato litigio, quid deterius contingere potuisset.

Abnavigant *Dani*.

Cap. XII.

Quomodo Suuerus naves & apparatum Danorum exploraverit.

Abeuntibus autem illis, *Vlfhus* in civitate remoratur, ægrè multum ferens, Regis adventum nimia dilatione differri: quia tempus auræ lenioris abibat, & tota via periculi altioris imminebat. At non multò post optato fruebatur desiderio, & ecce supervenit *Suuerus* Rex inopinatus, more solito, *Danis* eum adhuc prope civitatem in portu, qui dicitur *Florcuuagh* exspectantibus, & penè juxta illos, in portu tamen altero, tentoria fixit. Sequenti verò nocte, duobus tantum secum assumptis, quasi curiosus explorator, descendit in lembum, & lenta remigatione ducebatur ad eos, ut diligentius singulorum consideraret apparatum

Suuerus Rex Norv. *Danorum* naves explorat.

paratus ornatum. At illi, navigantium more, ſervantes excubias, tum propter inſidias furum, & latronnm fraudulentos incurſus: tum etiam, ob ventorum mutabiles qualitates, viderunt homines, in umbra noctis obſcuræ,quaſi furtivo quodam proceſſu, ſilenter propellere cymbam,nihil ſimile de Rege ſuſpicati cœperunt eis clamoſa ſubſannatione inſultare, contumeliaſque verborum & injurias *fures* appellantes irrogare. Ille autem patienter ſatis ſufferens, blanda pro aſperis reſponſa reddebat, mitigare volens inſipientiam ſe fruſtra moleſtantium. Excitati tandem quidem de nautis, ſcire volentes, unde foret tanti riſus occaſio, cognito Regis acceſſu, *Ave* dicebant ei. Hi verò qui prius ſtolida inſultatione garriebant, confuſi, linguas fauceſque reſtringebant. Rex autem agnitum ſe deprehendens, ſubitò recedebat, & poſtera die properavit ad Urbem.

Cap. XIII.

Quod Simon, filius Kari, factione Suueinonis, puerum quendam, filium Magni Regis, vocans & secum aßumens, insurrexerit contra Suuerum.

Ad res *Norvagensium* digreditur.

VT enim ea, quæ narrare geſtio, luculentiori ſtylo valeam indagare, ſuperiori reincipiendum eſt exordio. Multum temporis elapſum novimus, quòd *Norwagia*, civili bello pulſata, pene deperiit, & poſt & ante mortem *Magni* Regis, multa mala emerſerunt in regno, quia Rex *Suuerus*, qui prædictum Regem multis præliornm & inſidiarum occurſibus moleſtaverat, & tandem occiſum vicerat, plurimis infeſtus effectus tam extraneis, quàm indigenis, ut alium *Hiſmaëlem* crederes. Multos illius regni nobiles expulit, quos non interfecit: quorum unus *Simon* aliquis, *Kari* filius, dives multum & nobilis, ad *Daciam* ejectus eſt. Qui ſuſceptus à quodam viro valde probo, nomine *Suuein*, & communicato cum eo conſilio, contra *Suuerum* bella movere tentavit: ſed cum principem, cui poſſet inniti, non haberet, tornatoris alicujus, ut ajunt, filium à *Magno* Rege mentiuntur generatum. Hunc aſſu-

assumens, stipatus latrunculis, *Norwagiam* adire conabatur, nec multo post rusticis resistentibus, cum principe suo succubuit.

CAP. XIV.

Quomodo idem Suueino, Suuero pro prædicto facinore offensus, in gratiam illius redierit.

HIc *Suuein*, qui *Simoni* supradicto consensit in hoc facto, unus erat illorum, qui præfuerunt *Danorum* collegio, ideoque *Suueri* Regis valde metuebat adspectum. Convocatis igitur amicissimis suis, *Ulfho* scilicet, aliisque sui comitatus principibus, agere cum illis cœpit, quomodo Regis gratiam, quam criminaliter læserat mitigare posset. Placuit illis, Regis adire præsentiam, pro eo bona verba facturi, si fortuna faveret. Vadunt, & redeunt, desideratam pacem reportantes. NIHIL in principe magis honestum clementia. Die verò sequenti, Regis ipse præsentatur adspectui: suscipitur osculo: hisque tamen cum Rex „ affatur alloquiis: Miror, vir bone, cum „ nihil unquam tuæ mansuetudini mole- „ stum intulerim, nec tuorum quempiam

Sueino Danicæ expeditionis dux & comes Suuero Regi Norv. reconciliatur.

 verbo

„verbo vel facto læſerim, cur in me nihil „peccantem, gratis tantum deſævire vo„luiſti, ut meæ vitæ regnique diſcrimen „molireris. Scire te non ambigimus, o„mnium illorum te fore obnoxium,qui cum „*Simone* compoſiti perierunt. Sed quia in„comparabilis divina bonitas, quæ ſua „pietate privari nequit, licet indignum „te de patrato ſcelere ſuſcitavit ad pœni„tentiam, ignoſcimus & tibi: quia plus „in Domini, quàm in noſtram deliqui„ſti majeſtatem. Fortè ſi non veniſ„ſes ad nos, de te meditaremur ultio„nem.

His dictis, multo ſermone virorum propoſitum commendabat, ſuadebat concordiam, hortabatur ad tolerantiam,
Lev.3.v.9. c.7.v.5. quia Moyſes in Lege mandavit, * in ſacrificio caudam hoſtiæ immolari, id eſt, boni operis conſummationem. Et in Euangelio: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Multaque in hunc modum vir diſertus edocuit. Conſulebat quoque per *Orcades* iter agere, eò quod æſtas abiſſet, ut illic hiemarent, ſed conſilium hoc vulgo non placuit. Finitoque colloquio, regiam liberalitatem oſtendens, munera largitus eſt. De cibariis autem, quæ, regionibus illis abundant, communiter omnibus obtulit,

ut ſingulis navibus quinquaginta menſuræ butyri provenirent. His ita geſtis, data licentia, cum pacis oſculo dimittuntur ad ſua, nil animo de Regis indignatione, quæ circa *Suuein* efferbuerat, ſiniſtrum ſuſpicantes, eò quod majori pene affectu, quàm ceteros, ipſum videbatur amplecti.

A Suuero Norvagiæ Rege dimittuntur.

CAP. XV.

Quod Dani, procedentes ad introitum maris, Ulfum exſpectant.

PRædictus verò *Ulws*, convocatis ſociis, quorum arbitrio ſumma regiminis promovebatur, cum illis contulit de forma proficiſcendi, quove in loco ſuum poſſent commodiùs adventum præſtolari. Occupatum enim ſe querebatur regali officio, & rebus neceſſariis, non ſibi ſatis ad votum proſperè ſuccedentibus, impediebatur. Perſuaſit tamen exercitui Deus, militare diſponenti, ad introitum maris magni uſque procedere atque inſulæ, quam *Stolm* appellant, applicare: quod & factum eſt. Suſtinebant itaque, ſed non ſatis patienter, ut poſtmodum claruit, adventnm ſuorum comitum, quibus viæ mariſque diſcrimina,

na, uſu antiquiori & aſſidua navigatione, certificata fuerant. Agebant illic viri, ardenti deſiderio pleni, hebdomadam & eo amplius, non ſine ſancto & religioſo, ut ita dixerim, litigio; quibuſdam, ut properarent contendentibus; aliis rationabiliter & diſcretè contrà nitentibus, ne ſine ducatu providentiori, iter hoc arduum, & mare magnum & ſpatioſum illotis manibus, ubi reptilia quorum non eſt numerus, arriperent, & ſuprà dictus Dux ocyus maturare differebat.

Cap. XVI.

Quod moram non patientibus aliis, ſolus Suueino cum nautis ſuis Vlfum præſtolatur.

Vlfo moras agente, quidam à reliquis diſcedunt.

Tandem, Aquilone ſpirante proſperius, ſed minus commodè, quia turbulentus acceſſit, vulgus acceleravit ineptè, nec moram longiorem paſſa eſt. Multitudo ad navium armamenta concurrere diſponebat. Impediebat ſiquidem *Suueino* ſocios arte, qua poterat, ſed nihil agebat. Dicebat enim jurejurando, ſe communiter ſociis omnibus fore conſtrictum, nec minus *Vlfo* cum *Norwagienſibus* fidei debere conſtantiam, quam compatriotis, & idcirco illorum

rum perſeveranter adventum præſtolari. Fecit & hoc. Abeuntibus igitur conſodalibus, ſolus *Sueino* cum ſuis nautis ipſe remanſit, donec ſæpe dicti comites apparerent. O quanta ejus mentem tunc lætitia exhilarabat. Quis non videat, quàm feſtinus quámque alacer occurrat, ut non currentem, imò volantem cerneres, quod illorum meruiſſet adſpectu colloquioque gaudere. Statimque prorupit in hujuſmodi verba mœroris & gaudii.

Cap. XVII.

De Adventu Vlfi & ejus conſilio.

Virorum amantiſſimi, feliciter adveniſtis, & jam deſperantibus nobis ſolatium attuliſtis. Eja, nunc acceleremus, nulla nos mora detineat, ut fratrum noſtrorum „ conſequamur intuitum, quos adſpectibus „ noſtris & venti proſperitas, & longiora ma„ ris ſpatia, extraxerunt. Debuimus ſiquidem „ veſtræ ſagacitatis inniti conſilio, & potius „ veſtrum ſequi ducatum, quàm præſum„ ptuosè præcedere. Reſpondeat equidem „ nunc fidei noſtræ pollicitationis veſtræ „ jurata conſtantia, ne contingat illud inſpe„ ratum viris tam ſtrenuis, quod datæ fidei „ ſacramentum audeatis violare.

Redit ad ſocios *Vlfus* & mutuo gratulantur.

Hæc & his ſimilia *Suueinone* perſequente,

ta-

talia fertur *Vlfus* reddidisse responsa:

„ Illustres viri, non decet, ut æstimamus, „ negotium hoc, divina inspiratione susce- „ ptum, improvido accelerare consilio, sed „ summa discretaque deliberatione pensan- „ dum arbitramur: quia res ardua est, & „ altiori eget inspectu. Non enim, ut dixi- „ stis, ea occasione moram veniendi nexui- „ mus, ut fidei nostræ promissam constantiam „ vel metu, vel pœnitudine ducti, mutare- „ mus: verùm, contra vim ventorum ma- „ risque violentiam, ultra humanam fore „ virtutem colluctari decernimus. Solius „ enim Dei potentia ventos placat, & maria „ sedat, ut sicco liceat transire vestigio. Illud „ utique usitatum proverbium nostrum non „ fallit, quo dicitur: *Bihande byr eigo, en- „ brad'er and'rod'r.* * Verumtamen ne nos „ timoris vel pigritiæ nota deformet, contra „ rationem niti oportet, ut illorum solatio „ perfruamur, quos affectuosius consequen- „ dos desideramus.

* *Steph. Ioh Stephanius.* in Not. in *Sax. Gramm.* fol. 114. proverbium hoc ita reddit vertitque: Bydandur byr eiga er brader handarodur: *Exspectantes ventum secundum, festinantius properant, quam remigantes:* de kommer suarere trem som Seiler, end de Roer.

CAP.

Cap. XVIII.

Quod Vlfus, quamvis Suueino præcederet, per compendium sequens, optato littore potitus est.

His igitur auditis, *Suueino* cum suis sub celeritate solvit à littore, *Vlfo* tamen adhuc modicum, ut putavit, remorante. Quarta etenim feria, hora diei, ut puta, tertia, solo navigio, Deo desuper inspectante, processit à portu, & vastam freti tumescentis altitudinem ingrediens, nec illos quos reliquerat, cernit, sed nec præcedentium, quos incredibili desiderio affectabat, vestigia contuetur. Supra memoratus autem *Vlfus*, licet non subita insectatione se moveret à loco, ad eorum tamen comitatum, utpote vir gnarus maris & ventorum, acceleravit; sed rectiori cursu compendium capiebat, & illos non est consequutus, quos noverat per dispendium evagari. Qui eodem vento, quo hi ducebantur, ad optatum littus eductus est. Ecce, quantum cooperante Dei gratia, valet etiam humanæ sagacitatis industria. Ad enarrandum denique, quamquam rudi stilo, & Proficiscuntur.

in

incompoſita verborum ſerie, quod cœpimus, revertamur.

Cap. XIX.

Quod idem Suueino, per totam noctem, maris inclementia valde vexabatur.

Sueino in mari periclitatur.

SOlus equidem, ut ſupra diximus, *Suueino* relictus à *Dauis*, nec *Norwagienſium* comes infinitum, ut ita dixerim, pelagus non tam diſcreta quàm audaci præſumptione niſus eſt transfretrare. Erat autem illi aſſociatus, ut ſupra relatum eſt, vir nobilis, militaris, literali ſcientia eruditus, & ſermone facundus, *Matthæus* nomine, qui magnam habebat gratiam in converſatione ſuorum. Hic acceſſit in medium, ut virorum animum verbo doctrinæ roboraret, & exemplo propoſito Sanctorum, pro nomine Chriſti diverſa tormentorum genera ſuſtinentium, quorum quidam exilio ejecti, quidam *lapidati ſunt*, ut Apoſtolus ait, *ſecti ſunt, in occiſione gladii, mortui ſunt.* (Hebr. c. 11 v. 37.) Ut ceſſavit autem loqui, quod ſpiritualiter animos auditorum ad tolerantiam, & boni propoſiti perſeverantiam animabat, ſubjunxit de his commonens, quæ ad imminens mortis periculum cavendum neceſſe videbantur, ut videlicet vigiles eſſent,

&

& alacres, & fortè quicquid evenire poterit, intrepidi sustinerent. Ibant enim fluctus & intumescebant, agente ventorum intemperantia, ut quandoque Solem unda obscuraret opposita, & quasi montium vertices altitudinem cæli tangentes, aquarum cumulos existimares. Transacto die illo, nox tetrior obscuriorque solito imminebat, quæ necis horrorem adspectu suo, cum ingenti sonitu procellarum, intentabat. O quàm securum, quamque jucundum in solo! *Fastr r a foldo foer*: in salo autem navigans, abilis est & titubans. Siquidem irruebat undique sentina, cum strepitu laxatis ligaturis, & nox insomnis agebatur, ob præsentis periculi magnitudinem & laboris incommodum, eo quod toto noctis spatio, ne mergerentur, vicissim haurire cogebantur. Adjuvabant viri fortes ac strenui, ne ob incuriam contra venti violentiam, quandoque navis quassata niteretur. Non enim uspiam, præterquam in anteriora, declinare fas erat: sed c tota maris superficies, ignis horrendi qualitatem cum fervore, prætendebat. Optabant nimirum lucis accessum; quia tenebræ densiores noctem tædiosè pertraxerant longiorem. Lucebat serenata cæli facie auroræ claritas. & Tempestatis periculum remittit.

grato

grato fulgore lucis non folùm oculos illorum, verùm etiam animos exhilarabat. Qui fubita curiofitate fciendi, quorfum illos nigra nox expulerit, an focios, qui præcefferant, confequerentur, nec ne, unum ex his, leviori motu velocem, ufque ad mali apicem mittunt, contemplari fi daretur comitatum focialem, & inveniuntur inter undas jam primi, qui de littore folvêre noviffimi. Mitigabatur equidem motus aëris, & paulò clementior factus, pene defperantibus vitæ promittebat augmentum.

Cap. xx.

Quod fexta feria, diffoluta navi, fubmerfi funt.

Redit periculum.

QUinta denique feria defideratâ luce clarebat, etfi fol tectus nube lateret: in eorum mente læto calore rutilabat, triftitiamque, de inftanti morte conceptam, magna jam ex parte tergebat, quia eos etiam, quos fe perdidiffe doluerant, utcunque incolumes repeiiffent, eaque die fe invicem mutuo confolabantur adfpectu: advefperafcente autem die, vehementior folito tempeftatis furor accrevit, atque mare à fundo perturbans, totam fpem vitæ removit, jactifque omnibus quæ habebant, rerum detrimen-

tc

to, animas redimere si possibile esset, gestiebant. Videntes verò ventum validum, timuerunt valde; & cum tota navis substantia solveretur, clamabant dicentes: *Domine, salva nos, perimus.* Cum verò mortis articulus immineret; nec usquam spes aderat declinandi, constanter & intrepidè se invicem hortabantur, ut qui divina inspiratione legationem hanc susceperant, in eadem pro Christo viriliter succumbere minimè formidarent. Naufragium. Sueinonis.

Porro, nocte illa semimersi agonizabant, & diem horamque Christi passioni consecratam, sub hac tormenti mole, præstolantes, quicquid in hac fragili mortalitate contra Dei præcepta deliquerant, horrendæ mortis, ut confidimus, sacrificio expiabant. Quis unquam hominum horum, ut ita dixerim, martyrum mortem digno poterit commendare præconio? quorum passio tam diuturna, tamque horrida, ut ipsius solummodò intuitus sit necis introitus, qui non semel, immo centies suffocationem subeunt, totiesque amaritudinem prægustant interitus, quoties undis subvoluti singultant, ut pro illis & talibus videatur ad literam Propheta gemuisse dicens: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* (Ps.68.3.) Quidam autem illorum,

rum, infra navis fragmenta concussi pereunt: alii verò cymbam occupantes, supra mensuram onerant, ac sic suffocati mortis debitum solvunt, & æternæ vitæ solatium sortiuntur. AMEN. Hæc de his hactenus dicta sufficiant.

CAP. XXI.

Quod aliqui, tabulis & fragmentis adhærentes, terræ appulsi sunt.

Servati ex naufragio. PORRO, de illis silendum non arbitror, quos eadem de societate, miraculosa Dei potentia ad laudem sui clementer eduxit: qui eodem periculo involuti, hujus vitæ protelationem incredibili pœna mereantur. Natant enim inter undas more piscium, tabularum frusta legentes, ac funibus collecta constringunt, facientes aliquam utcunque congeriem, in qua se tueri ab undarum incursibus modo miserabili nitebantur. In quam insilientes viri fermè triginta, qui hac arte vitam protegere laborabant. Mira de his, sed vera referri possunt, quæ pene videntur *obvia* *(contraria)

rationi, quos utique nisi divino fuissent servati miraculo, fluctus sorbuisset. A sexta enim feria, usque in tertiam, fame, siti, & algore, nec non inopia somni, cruciatos quosdam mors occupavit in Domino; quidam verò, sensu perdito, ne in præceps ruerent, loco stringuntur, donec Deo duce ad littus impulsos, homines illius terræ semivivos susciperent. Quorum quidam, humanitatis officium afflictis exhibent: aliqui verò, tantæ crudelitatis existunt, ut vitam miserabilem, quam inter mille mortes CHRISTUS servaverat, extinguere non horrerent. Sed vitium virtus exclusit, & pietas sævitiam superavit. O stupenda divinæ majestatis opera in suo universo, quæ cuncta jure commendantur, Quædam tamen quanto rariora, tanto magis mirabilia prædicantur, quæ servavit diverso tempore revelanda. Utrum magis mirari debeam, incertum habeo: mare sub undis per siccum præbuisse, an in fluctibus absque navis suffragio viam patuisse? Hebræus ille quondam populus, à Deo specialiter electus, terram promissionis hereditaria sorte possessurus, ab Ægyptia servitute redemptus, rubri maris undas, miraculosè divisas, arido pede transivit.

Populus autem hic noster, eandem terram, cooperante sibi Christi gratia, à subactione Chaldaica liberaturus, super undas Oceani, diebus quinque ac totidem noctibus, concusso ratis solatio, transeundi facultatem promeruit.

Cap. XXII

Quod alii, licet inviti, tamen salvis navibus, cum jactura rerum, ad Fresiam applicuerunt, & ibi relictis navibus, terreno itinere Venetiam venerunt.

(c.vi.) Reliquorum ex expeditione, &c.

Ad illos iterum revertamur, quorum mentionem suprà factam Lector inveniet. Qui simili periculo, sed longè dissimiliter agebantur. Hi licet intra navium septa conclusi, ejectis tamen omnibus, vitam se servasse cum pœna gratulabantur: Verumtamen illorum aliqui tam prosperam habuere navigationem, ut de rerum substantia nil perderent, & soliditatem navium inconcussam retinerent. Qui devoto studio sociis affuerunt, perditos, qui erant superstites, donec invenirent, quærere non desistebant, repertosque gratiosè colligeban

Renovabant denique illud antiquum in Ecclesia primitiva institutum, ut essent illis omnia communia, prout cuique opus erat. Agebant hanc humanitatem præ ceteris viri nobiles, liberali gratia insigniti: *Ago*, filius *Stigh*, & *Ako* nepos Domini Episcopi. *Alexander* quoque, non tamen adeo larga manu partitus est, ut poterat, dives enim erat copiose. Ceteri vero, pro modulo suæ facultatis, fratribus succurrebant, quia multi erant, quos iniquitas maris & periculi rebus omnibus attenuarat. Ad portum denique perductis, quæ supererant, navibus, (ad *Fresiam* enim quanquam inviti applicuerant,) loco & civitate, quæ *Stafræ* nuncupatur, habitoque illic communi consilio, utrum amplius cum navibus conari debeant, quod & multis libuit, sed vulgi voluntas fuit, trans terras iter arripere. Prævaluit siquidem hoc consilium, multitudini cedendum arbitrantes. Venditis ergo navibus, cum omnibus utensilibus, rebusque importabilibus, per *Rhenum* navigantes, *Coloniam* usque perducti sunt. Postmodum, properantes de civitate in civitatem via publica, donec *Venetiam* pervenirent.

In *Frisiam* appellunt, inde per *Germaniam* *Venetias* tendunt. (*Stavera* urbs *Frisiæ* occidentalis IV. liaribus Enchuso distans. Vid. Ubb. Emm. de Rep. Fris. fol. 63. ubi proverbiũ habet ex luxu *Staverensium* veterum ortũ, *de dartele kinderen van Staveren.*)

Cap. XXIII.

De Civitate Venetia.

Venetæ urbis descriptio.

Mira de hac referuntur civitate: in mari sita est, populosa nimis, potentissima navibus bellicis, ut ultra mare, in *Alexandriam* videlicet, fama potentiæ suæ cunctis timorem incutiat: nec minori apud *Græciam* opinione divulgatur: atque circumquaque terrore incusso, tributa exigit, & ad indebita servitia provincias subdendo compellit. In hac denique, majores nostri modica mora quieverunt, ut viribus post laborem reparatis, ad arripiendum iter residuum fortiores redderentur. Est enim viatoribus proprium, se semper in anteriora protendere, nec spiritu requiescere, donec pervenerint, quò anhelant.

Cap.

Cap. xxiv.

Quod inde navigantes, licet cum magna miſeria, ad Terram Sanctam applicuerunt.

Paratis igitur neceſſariis in via portandis, navem conſcendunt, ut mare tranſeant. Sed quantus eis labor fuerit, quantaque miſeria, quid ab impietate nautarum, quaſque paſſi ſint moleſtias ab piratarum inſidiis, præter ventorum hiemalium incommoda, mariſque diſcrimina, quantam inconſuetæ famis, ſitiſque, ac algoris inclementiam, non eſt meæ facultatis ſtilo proſequi, quo uſque ad portum deſideratum pertingerent. Quanta nempe gaudia, quàm multa cordis exultatio negotiatoribus noſtris ſpecialiter inerant, fletus ubertim fuſus oſtendit, cum terram Sanctam ſuis cœperunt calcare veſtigiis, nullam penitus morulam ſuſtinentes, quin votiva gaudia celebrarent, loca ſancta magno deſiderio viſitantes. Poterat enim liberè digredi quilibet, quo cum voluntatis duceret affectus, quoniam pacem ſtatuerant ex utraque parte firmiſſimam, Pagani videlicet cum Chriſtianis, & idcirco noſtri cum fiducia properabant. Alii per terram cõpendium capiebant, imbecilles verò & infirmi, ad navis iterum ſuffragium concurrebant, ut breviori via terram tererent, quos infirmitatis defectus affligebat.

Venetiis in Palæſtinam perveniunt

Pax cum Saracenis.

Cap. XXV.

Quod Hierusalem venientes, Sancta loca intrare properabant: & quod repatriantes, alii per Romam, alii per Constantinopolim, iter agebant.

Convenerunt tandem ad civitatem Sanctam, Paganis & idololatria occupatam: ex intimo cordis affectu fletus subeunt & suspiria, præcipuè ab his, qui eam priùs viderant, gloria & honore sublimatam. Attamen propter pacis excellentem dignitatem, introducuntur ad Sacrosancta loca Sepulchri: sed cuncta, quæ quondam devotionis excitabant affectum, ad mœroris vertuntur augmentum; illic, combinati catenarum pondere captivi, Confessores Christi, sub stimulo & verbere, more jumentorum onusti, continua crudelitate vexantur, quod sequens planctus, super Hierusalem editus, flebili lamentatione declarat. Adorato igitur loco Sancto corporis Christi, subito extra muros ejecti, ad Sacrum flumen baptismatis Jesu, sub sollicita custodia paganorum celeriter educuntur. Experimento namque discunt, sed mirantur, quod tantam possit humanæ fragilitatis conditio sufferre penuriam, inconsueti videlicet ardoris, intemperiei sitisque ariditatem, propter aquæ potabilis raritatem, eòquòd magno exigua stilla pretio mutuatur. Vadunt & redeunt

Loca Hierosolymis sacra invisunt.

deunt integro numero Deo ductori gratias referentes, ad antiquas navium stationes, id est, *Accaron*, ubi jam non cessante tribulationis angustia, novus malorũ exactor insurgit, & captivare nititur à timore liberatos.* Orta namque seditio fuerat inter *Græcos* & *Anglicos*, ob injuriam, ut ajunt, factam ab *Anglorũ* Rege, his qui erant in *Sicilia*, existimantes hos esse de *Græcis*, volebãt rapere ad supplicia. Sed cognita veritate, à persecutionis rabie cessavere, & dimissi ad sua deposita revertuntur. Acto autem illic tempore modico, repatriare disponunt: quia pacis tranquillitas bellare prohibebat; & partitis ab invicem sociis, aliis per compendium redire placuit in *Apuliam*, sicque per *Romam* iter agere, ut ad propria repedarent. Ceteri verò *Constantinopolim*, ad visitandam Sanctorũ gratiam, qui venerantur † in ea, ire properabant: atque à Rege *Græciæ* suscipiuntur honestè, quos muneribus & xeniis, ut secum manerent, retinere laborat: sed amor conjugum, filiorum quoq; pia dilectio, aliorumque quorumlibet propinquorum, ab hac persuasione retrahebat. Hujus itaque opinatissimæ civitatis scrupulosa & superstitiosa prodigia, scriptis prosequi duxi superfluum: quædam tamen ex his, quæ devotæ religioni suffragantur, ne penitus cuncta relinquantur intacta, referre gestio. Quod ne videatur absurdum & incredibile, illorum qui videbant, testimonio comprobatur.

Accaranem, Palæstinæ urbem, repetunt.

*(Diffidium fuit inter Regem Anglorum & *Tancredum* in *Sicilia* tunc regnantem. *Baron.* Actis an. 1190.)

Inde patriam.

† (coluntur)

CAP.

Cap. xxv.

De imagine Sanctæ Dei Genitricis, apud Constantinopolim.

Constantinopoli ab illis visa.

Habetur namque illic, ubi dignum est, in veneratione summa Dei genitricis imago, quæ *Græcorum* more, pulcherrimo decore picta, continetur in tabula, quam *Eudoxam*, id est, bonam gloriam suo appellant idiomate, vulgari autem vocabulo *Eidideram* dicunt. Singulis autem diebus, ut asserunt, à viro defertur in alium, comitantibus utriusque sexus turbis innumeris cum incenso, ut vapor cremati thuris in altas videatur auras evolare. Pro sanctitate verò & reverentia mixta timori, hanc nemo, qui hoc seculum diligit, suis præsumit gestare manibus, verùm è cellulis solitariam vitam agentes viri religiosi educuntur, ut eam bajulent. Tertia namque feria singulis septimanis, Angelico motu circumacta in conspectu totius vulgi, velut quodam rapta turbine, sui ipsius portitorem eodem impetu secum circumvehit, ut oculos intuentium mira celeritate pene fallere videatur, cunctis more suo pectora tundentibus & clamantibus *Kyrieleison, Christeeleison*. Copia siquidem suppetit plura refeferendi, sed ne prolixitas fastidium afferat audienti cetera supprimere magis eligo, quàm narrare: quia quandoque humana curiositas plus vanitate, quàm religione delectatur.

Cap.

CAP. XXVII.

Quod Dani, Græciam egredientes, per Hungariam & Saxoniam reversi sunt in regionem suam.

PEractis igitur omnibus, quorum gratia viatores nostri advenerant, cum honore recedunt, obsequium sibi parantibus nobilissimis Regis curialibus, qui dicuntur *Weringæ* † regni sigillo muniti. Non enim fas est terram egredi, absque literis dimissoriis, quia per urbes munitissimas iter est exeundi. His ergo per oscula salutatis, *Græciam* post terga relinquunt, & *Ungariam* calcant: ubi nihilominus à Rege & Principibus honestè suscepti, ad Australem *Saxoniam* traducuntur, ut pede jam inoffenso revertantur in regionem suam.

†(Forte Βάραγγοι ap. *Godin.* vide *Meurs.* Glossar.)

Timeo, dilectissime, superflua loquacitate auribus vestris displicuisse: Sed humiliter veniam postulanti, Sanctitas vestra denegare non eliget.

Explicit Historia de Profectione Danorum in Hierosolymam.

FINIS.

W

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM
Memorabilium, quæ in hoc Tractatu continentur.

B.

C.

D.

Dani

Hie-

Sta-

Finis indicis Commentarii pofterioris.